

Yhteenveto luonnoksesta Korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuussuunnitelmaksi saadusta lausuntopalautteesta

Lausuntokierros

Lausuntokierros toteutettiin 12.4.2021-7.5.2021 lausuntopalvelu.fi-palvelussa. Lausuntoja saatiin 89. Niihin voi tutustua osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=OKM023:00/2020>

Lausunnonantajat

Aalto-yliopisto
Aalto-yliopiston ylioppilaskunta
ADHD-liitto ry
AEO, Ammatilliset erityisopettajat ry
Akava ry
Akavan sairaanhoitajat ja Taja ry
Ammattiosaamisen kehittämissyhistys AMKE ry
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Autismiliitto ry
Centria-ammattikorkeakoulu
Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy
Erilaisten oppijoiden liitto ry
Esteetön opiskelu korkeakoulussa ESOK -verkosto
Etelä-Pohjanmaan liitto
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy
Helsingin yliopisto
Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak
Hämeen ammattikorkeakoulu Oy
Ihmisoikeusliitto
Invalidiliitto ry
Itä-Suomen yliopisto
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Jyväskylän yliopisto
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI
Karelia-ammattikorkeakoulu Oy
Kuuloliitto ry
Kuurojen Liitto ry
KT Kuntatyöntekijät
Lab-ammattikorkeakoulu

Lapin ammattikorkeakoulu
Lapin yliopisto
Laurea-ammattikorkeakoulu
Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy
Oikeusministeriö
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry
Opetushallitus
Oulun ammattikorkeakoulu
Oulun yliopisto
Professoriliitto
Pro Lukio ry
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakuntaliitto
Savonia-ammattikorkeakoulu Oy
Seinäjoen ammattikorkeakoulu Oy
Seta ry
Sisäministeriö
Sivistystyönantajat
Sosiaali- ja terveysministeriö/Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE
STTK ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry
Suomen Kansanopistoyhdistys - Finlands Folkhögskolförening ry
Suomen kesäyliopistot ry
Suomen Kuntaliitto
Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry
Suomen Lukiolaisten Liitto
Suomen Lähilukioyhdistys
Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Suomen opinto-ohjaajat ry
Suomenopettajat ry
Suomen Opiskelija Allianssi - OSKU ry
Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Suomen saamelaisten keskusjärjestö/SámiSoster
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL
Suomen Yrittäjät
Taideyliopisto
Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampereen yliopisto
Tampereen ylioppilaskunta
Tasa-arvovaltuutettu
Tehy ry
Tieteentekijöiden liitto
Turun ammattikorkeakoulu
Turun yliopisto

Työ- ja elinkeinoministeriö
Vaasan ammattikorkeakoulu
Valtiovarainministeriö
Vammaisfoorumi ry
Vapaa Sivistystyö ry
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Yksityishenkilö (Avoimen yliopiston opiskelija, vapaaehtoistyöntekijä, järjestöaktiivi)
Yliopistojen opetusalan liitto YLL ry
Yrkeshögskolan Arcada
Åbo Akademi

Yleisiä huomioita luonnoksesta

Lausunnonantajat kannattavat varsin yhtenäisesti suurinta osaa Korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuussuunnitelmaluonnoksessa esitetyistä tavoitteista. Lausunnoista saa tukea käsitykselle, että korkeakoulut pitävät tärkeänä saada olla mukana suunnittelemassa toimenpiteitä alusta saakka ja että suunnitelman toimeenpanon kannalta on tärkeää, että keskitytään kehittämään erityisesti niitä asioita, jotka eivät jo ole osa jokapäiväistä korkeakoulun toimintaa.

Osa lausunnolla olleessa luonnoksessa esitetyistä korkeakoulutuksen saavutettavuutta edistävästä tavoitteista onkin sellaisia, joita korkeakoulut lausuntojensa mukaan jo nykylainsäädännön, erityisesti yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain puitteissa toteuttavat tai pyrkivät toteuttamaan. Korkeakoulujen lausuntojen perusteella niitä ovat:

- opetukseen, oppimiseen, opiskelijan tukeen liittyvistä tavoitteista tavoitteet 17-20,
- opiskelijavalintaan liittyvistä tavoitteista tavoite 25,
- korkeakoulujen kirjastopalveluihin liittyvä tavoite 31
- korkeakoulun fyysiseen saavutettavuuteen (esteettömyyteen) ja viestintään liittyvät tavoitteet 34-37, sekä
- viestintään liittyvät tavoitteet 39-40.

Kuitenkin Lehdon ym. (2019) selvityksen perusteella korkeakouluissa saavutettavuuden edistymisen haasteita ovat edelleen **systemaattisuuden puute saavutettavuuden kehittämisessä, asenneongelmat, opettajien riittämätön pedagoginen osaaminen, opetushenkilöstölle tarjotun tuen riittämättömyys ja tiedottamiseen liittyvät puutteet**. Lehdon ym. kyselyn tulosten perusteella korkeakoulujen johtoon kuuluvat henkilöt olivat saavutettavuuden toteutumisen osalta optimistisempia ja positiivisempia kuin opettajat ja opiskelijat.

Niinpä kun muutkin kuin korkeakoulut yhteensä 89 lausunnonantajasta ovat kommentoineet tavoitteita, on perusteltua, että nyt tavoitelistauksesta korkeakoulujen näkemysten perusteella karsittuihin tavoitteisiin voidaan saavutettavuussuunnitelman jatkokäsittelyssä ja -keskusteluissa vielä tarvittaessa palata. Suunnitelman liitteeseen 2 on siirretty kaikkiaan 12 tavoitetta, joita lausunnonantajat ovat yleisesti kannattaneet, mutta joita korkeakoulujen mukaan ”itsestään selvästi” jo toteutetaan.

Jotta tarkastelu jatkossa olisi tarvittaessa mahdollinen, saavutettavuussuunnitelmaan sisältyvien 38 tavoitteen listauksessa on tavoitteen jälkeen sulkuihin merkitty lausunnolla olleessa luonnoksessa tuosta tavoitteesta käytetty järjestysnumero. Esimerkiksi tavoitelistauksen viimeisen, 38. tavoitteen perässä on suluissa numero (50). Se tarkoittaa, että tavoite 38 oli lausuntoluonnoksessa tavoite 50.

Tässä lyhyessä johdannossa on tarpeen katsoa palautetta viiden ensimmäisen tavoitteen osalta, joiden tarkoituksena on verrokkimaiden tapaan edistää ja juurruttaa saavutettavuuden, osallisuuden ja moninaisuuden edistäminen suunnitelmallisesti osaksi suomalaista korkeakoulujärjestelmää ja korkeakoulujen toimintakulttuuria. Yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin sisällytettäisiin kansainvälisten esimerkkien mukaisesti korkeakouluille velvoite edistää saavutettavuutta. Korkeakoulut laatisivat omat (mahdollisimman konkreettiset) saavutettavuussuunnitelmansa kansallisen korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman tukemana. Suunnitelmien toteutumista arvioisivat paitsi korkeakoulut itse myös Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi korkeakoulujen (laatu järjestelmien) auditointien yhteydessä ja mahdollisesti teema-arviona. Lisäksi korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuus voisi olla arviointikohteena kansainvälisissä arvioinneissa. Tietopohjaa parannettaisiin ja laadittaisiin seurannan mahdollistavat indikaattorit yhdessä Tilastokeskuksen, muiden asiantuntijoiden ja korkeakoulujen edustajien kanssa. Saavutettavuussuunnitelmat liitettäisiin osaksi korkeakoulujen ohjausta, ja näin varmistettaisiin saavutettavuuden edistymisen säännöllinen seuranta mm. osana korkeakoulujen vuosiraportointia, ministeriön ja korkeakoulujen välisiä sopimuksia ja Korkeakoulutuksen tila-raporttia. Perustettava saavutettavuusfoorumi laatisi kansallisen korkeakoulutuksen saavutettavuuden toimenpideohjelman ja tukisi korkeakouluja niiden saavutettavuussuunnitelmatyössä. Korkeakoulutuksen saavutettavuusfoorumilla korkeakoulujen ja muiden koulutusasteiden edustajat, tutkijat ja keskeisten sidosryhmien edustajat kokoontuisivat säännöllisesti keskustelemaan saavutettavuuden edistämiseen liittyvistä kysymyksistä. Foorumin työn ja toimenpideohjelman laadinnan yhteydessä korkeakouluilla olisi erinomainen tilaisuus reflektoida, mikä kunkin korkeakoulun saavutettavuuden tilanne on henkilöstön ja opiskelijoiden osalta yleensä ja erityisesti vähemmistö- ja aliedustettujen ryhmien osalta.

Korkeakoulut (sekä Unifi ja Arene) pääsääntöisesti vastustavat saavutettavuutta koskevien säännösten viemistä yliopisto- ja ammattikorkeakoululakeihin (tavoite 1), saavutettavuussuunnitelmien viemistä osaksi korkeakoulujen tulosohtoa ja laadunarviointia (tavoite 3). Saavutettavuuden kirjaaminen substanssilakeihin jakeikin lausunnonantajat kahteen pääryhmään: 23 korkeakoulua (+Unifi ja Arene) pääsääntöisesti vastustaa tavoitetta ja 30 muuta lausunnonantajaa puolestaan kannattaa sitä. Poikkeuksia korkeakoulujen joukossa ovat Helsingin yliopisto ja Taideyliopisto, jotka pitävät tavoitetta osittain kannatettavana ja Metropolia amk, joka kannattaa tavoitetta täysin. Åbo Akademi ja Satakunnan amk eivät vastustaneet eivätkä kannattaneet tavoitetta.

Helsingin yliopiston näkemyksen mukaan ”Jos yliopistolakiin lisätään yliopistoihin kohdistettu velvoite edistää yliopistoissa annettavan koulutuksen saavutettavuutta, on syytä miettiä, mikä merkitys saavutettavuuden edistämistä koskevalle velvoitteelle yliopistolain systematiikan kannalta annetaan ja mikä merkitys saavutettavuuden edistämistä koskevalle velvoitteella on suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Lienee ensinnäkin ajateltavissa, että velvoite edistää saavutettavuutta on ainakin osin johdettavissa esimerkiksi yhdenvertaisuutta koskevasta perustuslain 6 §:stä ja yhdenvertaisuutta koskevasta lainsäädännöstä. Toiseksi sillä, minkä muotoisena ja mihin säännökseen mainittu velvoite yliopistolain lisätään, on vaikutusta suhteessa siihen, mikä merkitys velvoitteella tulee olemaan yliopistolain aineellisia asiaan liittyviä säännöksiä yliopistoissa sovellettaessa.”

Unifi ei pidä tarkoituksenmukaisena saavutettavuuden edistämisen kirjaamista lainsäädäntöön korkeakoulujen tehtäviksi, sillä tehtävänä se poikkeaisi nykyisistä yliopistolakiin kirjatusta tehtävistä, Unifin ja Arenen näkemyksen mukaan saavutettavuus tulee käsitellä osana korkeakoulutuksen laajentamista ja koulutustason nostamista (50% tavoite), jatkuvan oppimisen tarjontaa sekä toimia, joilla tuetaan koulutusperäisen maahanmuuton kasvua. Tavoitetta 1 vastustavan lausunnon antaneet korkeakoulut korostavat autonomiaa ja itsenäisen päätöksentekonsa ensisijaisuutta. Ammattikorkeakoulut ilmoittavat haluavansa pitäytyä perustehtävissään koulutuksessa, tki:ssa ja jatkuvan oppimisen toteuttamisessa ja niiden näkemyksen mukaan saavutettavuuden toteuttamista ohjaavat

ammattikorkeakoulujen mielestä jo nyt tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, digipalvelulaki ja työelämää koskevat säädökset.

Tasa-arvovaltuutettu suhtautuu lausunnossaan varsin kriittisesti korkeakoulujen tähänastiseen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen. Tasa-arvovaltuutetun mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2020 toteuttama selvitys (Tanhua 2020) yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä korkeakouluissa osoitti kuinka korkeakoulujen yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa edistävä työ ”näyttää suunnitelmien perusteella useimmiten ponnettomalta”. Selvityksen mukaan suunnitelmissa on yleisesti ottaen paljon parannettavaa. Yliopistojen suunnitelmista 36 % ja ammattikorkeakoulujen suunnitelmista vain 17 % täytti kaikki viisi selvitykseen sisällytettyä tasa-arvolain vaatimusta. Huolestuttava havainto oli se, että 55 % suunnitelmista ei ollut selvityksen laatimishetkellä voimassa. Selvityksen tulokset huolestuttavia. Tasa-arvovaltuutetun mukaan **opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi painottaa tulos- ja tavoiteohjauksessaan korkeakoulujen tasa-arvotyön merkitystä tavalla, jolla varmistetaan, että korkeakoulut edistäisivät yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.**

Yhdenvertaisuuslain toteutumisen arviointi (Nieminen ym. 2020) ei tarjonnut kovin ruusuista kuvaa yleisestä yhdenvertaisuuslain toimeenpanon tilanteesta Suomessa. Yhdenvertaisuuslain arvioinnin tulosten (Nieminen ym. 2020) mukaan monet yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät ongelmat kytkeytyvät rakenteellisiin tekijöihin, joihin yksilöllisen oikeussuojan keinoin ei pääse käsiksi. Tällöin yhdenvertaisuuden edistämistehtävän ja yhdenvertaisuussuunnittelun tärkeys korostuvat. Arvioinnin mukaan **yhdenvertaisuussuunnittelun ohjaava vaikutus ei toimi vielä lain hengen mukaisesti.** Yhdenvertaisuuden edistämistehtävän laajentuminen on nähty tavoitteena hyväksi, mutta **toimeenpano näyttää tutkimusaineiston valossa olevan vielä kesken.** Se että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolait sisältävät eri tasoisia velvoitteita, näyttäytyy etenkin käytännön haasteena yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien seurannassa ja päivitysprosessissa. Laajempaa haasteena on kuitenkin se, **ettei yhdenvertaisuuden arviointiin ja yhdenvertaisuussuunnittelun toteutukseen ja seurantaan kiinnitetä riittävässä määrin huomiota.** (Nieminen ym. 2020.)

Kuten koko eurooppalaisella korkeakoulutusalueella, myös Suomessa yliopistot (Unifi) ja ammattikorkeakoulut (Arene) ovat (kestävän kehityksen linjauksissaan) sitoutuneet edistämään korkeakoulutuksen saavutettavuutta. Kun näin on, pohdintaa ja keskustelua saavutettavuuden suhteesta yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ja korkeakoulujen omien saavutettavuussuunnitelmien suhteesta korkeakoulujen ohjaukseen on tarpeen ja kannattaa jatkaa.

Keskustelu hyviksi todetuista käytännöistä ja niiden keskinäinen jakaminen on tarpeen myös siinä mielessä, että samalla arvioidaan yksityiskohtaisesti saavutettavuustavoitteiden ja korkeakoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien mukaisten tavoitteiden kattavuus, mahdollinen päällekkäisyys ja toteutumisen todellinen tilanne. Keskustelun ja toimenpideohjelman tueksi ja tilannekuvan selventämiseksi tarvittaisiin kattava empirinen, monimenetelmäisyyttä hyödyntävä tutkimus (esim. TEAS-hankkeena) opiskelijoiden ja henkilöstön käsityksistä siitä, miten saavutettavuus toteutuu korkeakoulutuksessa ja kussakin korkea-asteen oppilaitoksessa.

Tavoite 3, jonka mukaan korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa, saa vahvan kannatuksen. Yksikään lausunnonantajista ei vastusta tavoitetta.

Tietopohjan vahvistamiseen liittyvä tavoite 4 saa myös vahvan kannatuksen. Vain yksi 67 tuosta tavoitteesta lausuneesta toimijasta vastustaa (osittain) tavoitetta. Aalto-yliopiston näkemyksen mukaan Korkeakoulutuksen laadun varmistaminen kansallisesti Tieteen tila -tiedontuotannon tapaan tukisi korkeakoulutuksen laadun seuraamista, kun tutkintomääriä merkittävästi lisätään ja rahoitusta ohjataan opetukseen. Aalto-yliopisto kannattaa Korkeakoulutuksen tila -katsauksen kokoamista määrävuosin.

Luonnoksesta jää yliopiston mukaan kuitenkin vielä epäselväksi, mitä tavoite tarkoittaisi käytännössä korkeakoulujen tekemän seurannan ja raportoinnin osalta.

Tavoite 5, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö perustaa saavutettavuusfoorumin korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi ja jatkuvan yhteistyössä tapahtuvan kehittämisen mahdollistamiseksi, saa myös vahvan kannatuksen. Yksikään lausunnonantajista ei vastusta tavoitetta

Lausuntokierros tuotti tavoitekohtaisesti ja yleisellä tasolla näkemyksiä ja havaintoja, joista jatkossa on paljon hyötyä kun työtä korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi jatketaan. Tässä lyhyessä johdannossa lausuntopalautteen erittelyä ei jatketa yksityiskohtaisemmin vaan viitataan lausuntoyhteenvedoon. Rungas, rikas aineisto on kiinnostava ja ehdottomasti perehtymisen arvoinen.

Tavoitekohtainen lausuntopalaute

Lausunnonantajan kantaa kuhunkin tavoitteeseen kysyttiin asteikolla 1 kannattaa tavoitetta täysin, 2 pitää tavoitetta osittain kannatettavana, 3 ei vastusta eikä kannata tavoitetta, 4 vastustaa tavoitetta osittain, 5 vastustaa tavoitetta täysin Alla taulukossa numeeristen vastausten keskiarvo ja sen jäljessä kustakin tavoitteesta lausunnonantajien kannat lausunnonantajatyypeittäin ja sen alla yhteenvedo/nostoja kirjallisesta palautteesta kuhunkin.

Tavoite	Vastausten keskiarvo
Tavoite 1: Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee korkeakoulutuksen saavutettavuutta koskevat säännökset yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin.	2,8
Tavoite 2: Korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa	1,4
Tavoite 3: Opetus- ja kulttuuriministeriö kytkee korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmat osaksi korkeakoulujen tulosohtajasta ja laadun arviointia	2,8
Tavoite 4: Opetus- ja kulttuuriministeriö tuottaa korkeakouluopiskelijoiden taustoista yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuutta koskevan tietopohjan vahvistamiseksi opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tietokantaan indikaattorit, jotka mahdollistavat saavutettavuuden edistymisen säännöllisen seurannan.	1,7
Tavoite 5: Opetus- ja kulttuuriministeriö perustaa korkeakoulutuksen saavutettavuusfoorumin korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi ja jatkuvan, yhteistyössä tapahtuvan kehittämisen mahdollistamiseksi. Foorumi toimii tutkijoiden ja muiden keskeisten toimijoiden kohtauspaikkana ja alustana tutkimustulosten, kokemusten ja hyvien käytäntöjen keskinäiselle jakamiselle. Foorumi laatii korkeakoulutuksen saavutettavuuden kansallisen toimenpideohjelman ja tukee korkeakouluja niiden saavutettavuussuunnitelmatyössä.	1,8
Tavoite 6: Koulutus- ja osaamistasoa nostetaan	1,5
Tavoite 7: Korkeakoulujen toimintamalleja ja -rakenteita uudistetaan.	1,9
Tavoite 8: Opettajankoulutuksissa huomioidaan entistä paremmin saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset.	1,5
Tavoite 9: Uudistetaan korkeakoulujen ja oppilaitosten nykyistä työikäisille kohdennettavaa koulutustarjontaa työelämän ja korkeakoulujen välisenä yhteistyönä.	1,3
Tavoite 10: Luodaan uusia, joustavia, lyhytkestoisia, räätälöityjä ja työelämän tarpeisiin vastaavia koulutuspalveluita.	1,3
Tavoite 11: Saavutettavuutta edistetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti osana korkeakoulun strategiaa	1,3
Tavoite 11b: tupla 11 (Saavutettavuutta edistetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti osana korkeakoulun strategiaa)	1,2
Tavoite 12: Korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti	1,7
Tavoite 13: Saavutettavuus otetaan huomioon korkeakoulun hankinnoissa ja tuotekehityksessä	1,8
Tavoite 14: Korkeakoulu yhteistyössä toimivien saavutettavuusosaamista kehitetään suunnitelmallisesti	1,8
Tavoite 15: Opiskelijat ja henkilöstö osallistuvat korkeakoulun toiminnan ja saavutettavuuden suunnitteluun ja kehittämiseen	1,2

Tavoite 16: Korkeakoulu edistää hyvinvointia ja avointa vuorovaikutusta: korkeakoulu on syrjinnästä, häirinnästä ja rasismista vapaa opiskelu- ja työpaikka	1,1
Tavoite 17: Opetus- ja toteutussuunnitelmissa otetaan huomioon opetuksen ja oppimisen saavutettavuus	1,2
Tavoite 18: Opiskelijoiden yksilölliset tarpeet otetaan huomioon henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa (HOPS) ja opiskelijoita tuetaan opiskelussa	1,1
Tavoite 19: Opetus- ja ohjaushenkilöstö osaa ottaa huomioon opiskelijoiden moninaisuuden ohjauksessa, opetuksessa ja osallisuuden tukemisessa	1,2
Tavoite 20: Opiskelija saa tarvitsemansa tuen ja ohjauksen, yksilöllisiä järjestelyjä ja hyvinvointia tukevia palveluita kaikissa opintojen vaiheissa.	1,1
Tavoite 21: Opiskelijan oikeus yksilöllisiin opiskelujärjestelyihin ja laadukkaaseen opetukseen toteutetaan	1,2
Tavoite 22: Lisätään tutkimusta erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden korkeakoulutukseen siirtymisestä, opiskelusta ja työllistymisestä. Tutkitun tiedon pohjalta vahvistetaan korkeakoulujen edellytyksiä lisätä erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien tarvitsemää ohjausta ja tukea.	1,4
Tavoite 23: Korkeakoulujen opiskelijavalintaa kehitetään saavutettavuuden parantamiseksi	1,7
Tavoite 24: Korkeakoulun opiskelijavalintaa koskevassa viestinnässä otetaan huomioon hakijoiden moninaisuus ja tiedon saavutettavuus	1,1
Tavoite 25: Hakijoiden yhdenvertaisuus valintaprosessissa turvataan	1,1
Tavoite 26: Henkilöstön osaamista arvioidaan ja kehitetään vastaamaan yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutumista opiskelijavalinnoissa	1,4
Tavoite 27: Korkeakoulut lisäävät laajapohjaisella yhteistyöllä ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointia suomalaisiin korkeakouluihin. Osaajatarpeisiin vastaamiseksi vuosittainen uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää kasvaa nykyisestä kolminkertaiseksi, viiteentoistatuhanteen vuoteen 2030 mennessä. Huolehditaan englanninkielisen koulutustarjonnan riittävyydestä korkeakoulutuksessa.	1,3
Tavoite 28: Korkeakoulut integroivat kansainväliset osaajat korkeakouluihin, suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään yhteistyössä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin työnantajien kanssa. Tutkinon suorittaneista ulkomaalaisista opiskelijoista 75 prosenttia työllistyy suomalaisille työmarkkinoille.	1,3
Tavoite 29: Opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamiseksi otetaan käyttöön kansallinen D-visumi opiskelijoille sekä selvitetään ulkomaalaislainsäädännön uudistamista siten, että se tukee tutkinon suorittaneiden pysyvää Suomeen jäämistä.	1,2
Tavoite 30: Korkeakoulut lisäävät opiskelijoiden, erityisesti ulkomaalaistaustaisten ja muiden korkeakoulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien opintojen aikaista verkostoitumista työelämään, edistävät osaamisen tunnistamista ja lisäävät työharjoittelumahdollisuuksia	1,2
Tavoite 31: Korkeakoulun kirjastopalvelut ovat saavutettavia	1,2
Tavoite 32: Opiskelija-/ylioppilaskunta sitoutuu saavutettavuuden toteuttamiseen	1,7
Tavoite 33: Fyysisen saavutettavuuden eri osa-alueet otetaan huomioon korkeakoulun toiminnassa kokonaisvaltaisesti	1,1
Tavoite 34: Peruskorjausten yhteydessä rakennuksen fyysistä saavutettavuutta kehitetään esteettömyyskartoituksen pohjalta	1,1
Tavoite 35: Korkeakoulun fyysiset ympäristöt ja palvelut suunnitellaan ja toteutetaan saavutettaviksi yhteistyössä tilojen käyttäjien kanssa	1,0
Tavoite 36: Digitaalisten palvelujen saavutettavuutta edistetään korkeakoulussa suunnitelmallisesti. Varmistetaan, että mahdollisimman moni vammainen, toimintarajoitteinen ihminen voi käyttää verkkosivustoja itsenäisesti.	1,1
Tavoite 37: Vahvistetaan digiosaamista läpi elämän.	1,1
Tavoite 38: Korkeakoulun viestintä edistää yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta	1,1
Tavoite 39: Viestinnän saavutettavuus otetaan huomioon koko korkeakouluyhteisön toiminnassa	1,1
Tavoite 40: Henkilöstöllä on edellytykset saavutettavan viestinnän toteuttamiseen ja kehittämiseen	1,2
Tavoite 41: Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta koskevat säännökset yliopistolakiin	2,2
Tavoite 42: Korkeakoulut vahvistavat yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education) -korkeakoulujen toimijuutta ja osana korkeakoulujen kansainvälistymisohjelmaa tukevat palveluiden laajenemista korkeakoulujärjestelmän sisällä.	1,3

Tavoite 43: Korkeakoulut kehittävät ja ottavat käyttöön systemaattisen tunnistamisen ja tunnustamisen toimintamallin maahanmuuttotustaisten hakijoiden ja opiskelijoiden sekä muiden korkeakoulutuksessa aliedustettujen ryhmien ja vähemmistöjen tavoittamiseksi ja heidän opintojensa etenemisen seurannan, saavutettavan viestinnän, ohjauksen ja tuen tehokkaaksi kohdentamiseksi. Tämä mahdollistaa myös toimivamman ohjauksen tarjoamisen.	1,6
Tavoite 44: Korkeakoulut tarjoavat monipuolisesti pätevyitysmiskoulutuksia. Eri hallinnonalojen ja korkeakoulujen yhteistyönä selvitetään pätevyitysmiskoulutuksen tarjonta, tarjonnan kehittämistarpeet ja toiminnan vakiinnuttaminen.	1,4
Tavoite 45: Maahanmuuttajanuorten valintojen monipuolistamiseksi toteutetaan valtakunnallinen pilottihanke, jonka puitteissa tiivistetään korkeakoulujen, toisen asteen oppilaitosten, peruskoulun ja huoltajien yhteistyötä. Varmistetaan, että niiden nuorten vanhemmilla, jotka eivät tunne suomalaista koulutusjärjestelmää ja koulutuspolkuja, saavat tarvittavan ymmärryksen ja tuen nuorten valintojen tukemiseen.	1,7
Tavoite 46: Korkeakoulut varmistavat, että luottamukselliset häirintäyhdyshenkilöiden palvelut ovat sujuvasti ja viivytyksettä opiskelijoiden käytettävissä. Häirinnän kitkemiseksi (mm. rasistiseksi koettu kielenkäyttö ja kohtelu opetuksessa ja korkeakoulun muissa toiminnoissa) korkeakoulut vahvistavat opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja mahdollisuuksia saada äänensä kuulluksi ja että häirintä ei jatku.	1,1
Tavoite 47: Maahanmuuttotustaisten opiskelijoiden tarveharkintaisen tuen tarve tulee tunnistaa. Korkeakoulut hakevat aktiivisesti positiivisen erityiskohtelun muotoja, jotka edesauttavat opiskelijoita, erityisesti ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita hakuvaiheessa ja edistävät heidän opintojensa sujumista, kokemustaan osallisuudesta sekä heidän ohjautumistaan työelämään.	1,8
Tavoite 48: Kotimaisten kielten opintojen tulee tukea akateemisen kielitaidon kehittymistä koko opintopolun ajan. Korkeakoulut tunnistavat maahanmuuttotustaisten opiskelijoiden asiantuntijatasen kielen kehittymiseen liittyvät tarpeet, suunnittelevat johdonmukaisesti eteneviä opintopolkuja opiskelijan kielelliselle kehitymiselle ja takaavat opiskelijoille tarpeita vastaavan kieliopetuksen saatavuuden. Korkeakoulut tarjoavat edistyneemmän tason S2-opintojen kursseja verkko- ja lähiopetuksena ja kieltenopetusta tarjotaan myös oman korkeakoulun ulkopuolisille opiskelijoille	1,5
Tavoite 49: Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa osaltaan, että lainvalmistelussa ja lakien toimeenpanossa huomioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla YK:n vammaisyleissopimuksen mukaiset velvoitteet ja edistää YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman toteutusta.	1,1
Tavoite 50: Korkeakoulut edistävät vammaisten henkilöiden yhdenvertaista osallistumista korkeakoulutukseen lisäämällä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista.	1,2

Tavoite 1: Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee korkeakoulutuksen saavutettavuutta koskevat säännökset yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 1: Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee korkeakoulutuksen saavutettavuutta koskevat säännökset yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	0	2	1	1	5	4,0
Ammattikorkeakoulut	1	0	1	0	15	4,6
Unifi ja Arene	1	0	0	0	1	3,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	1	0	0	1,4
Ammattiliitot	3	1	1	3	0	2,5
Työnantajajärjestöt	1	0	1	0	0	2,0

Muut järjestöt	10	3	3	0	0	1,6
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	1	0	0	1,5
muut (yksityishenkilöt)	0	0	0	0	1	5,0
Yhteensä	26	7	9	4	22	2,8

Lausunnonantajien näkemykset jakautuvat tavoitteen 1 osalta. Korkeakoulut pääosin vastustavat saavutettavuuden edistämisen kirjaamista korkeakoululainsäädäntöön, muut lausunnonantajat kannattavat tavoitetta (paitsi Akava/OAJ ja Suomen Lakimiesliitto) . Poikkeuksia korkeakoulujen joukossa ovat Helsingin yliopisto ja Taideyliopisto, jotka pitävät tavoitetta osittain kannatettavana, Metropolia amk, joka kannattaa tavoitetta täysin sekä Åbo Akademi ja Satakunnan amk, jotka eivät vastusta eivätkä kannata tavoitetta.

Muut lausunnonantajat (poislukien Akava, OAJ ja Suomen Lakimiesliitto) suhtautuvat tavoitteeseen 1 myönteisesti. Akavan mukaan lainsäädäntö kieltää jo nykyisellään kaikenlaisen syrjinnän ja velvoittaa korkeakoulut edistämään toiminnassaan yhdenvertaisuutta. Muun muassa tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, työelämää ja digipalveluita koskevat säädökset luovat pohjan myös korkeakoulujen toimille saavutettavuuden edistämiseksi. Akavan näkemyksen mukaan luonnoksessa ehdotetut ja pääsääntöisesti kannatettavat tekijät saavutettavuuden lisäämiseksi ovat enemmän informaatio-ohjauksen väline kuin lainsäädäntöön kirjattava asia (AKAVA). myös OAJ:n mielestä saavutettavuuteen liittyvät tekijät ovat enemmän ohjauksen välineitä kuin lainsäädäntöön kirjattava asia (OAJ).

Myös Yliopistojen opetusalan liiton YLL mukaan lainsäädäntö jo nykyisellään estää syrjinnän. Tästä ei liiton mielestä ole mielekästä tehdä lisäystä erityisesti korkeakouluja koskevaan lainsäädäntöön. Toisaalta jos tähän lähdetään, niin samalla olisi syytä korjata muitakin yliopistolain epäkohtia mm. säätiöyliopistojen hallintoon liittyen (YLL).

Opetushallitus kannattaa saavutettavuuden edistämismääräyksen kirjaamista yliopisto- ja ammattikorkeakoululakiin. Opetushallitus kannattaa korkeakoulukohtaisten suunnitelmien laatimista tämän tueksi siten, että huomioidaan sekä henkilöstön moninaisuus, että aliedustetut opiskelijaryhmät. Nykyisellään korkeakouluilla ei systemaattisesti ole vastaavia linjauksia (Opetushallitus). Tavoitteen 1 toteuttamista kannattavat Opetushallituksen lisäksi Kansallisen koulutuksen arviointikeskus KARVI, Työ- ja elinkeinoministeriö, Suomen opinto-ohjaajat, Ammatilliset erityisopettajat AEO, Suomen kesäyliopistot ry, Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK, SYL, Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry, Suomen ammattiin opiskelevien liitto SAKKI, Suomen lukiolaisten liitto, Finlands-svenska Skolungdomsförbundet FSS, Tampereen ylioppilaskunta, Suomen nuorisovaltuustojen liitto Allianssi ry, TEHY, SAK, MTK, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Esteettömän ja saavutettavan opiskelun verkosto ESOK, Erilaisten oppijoiden liitto, Vammaisfoorumi ry, Invalidiliitto, Kuuloliitto ry, Kuurojen liitto ry ja Samarbetsförbundet kring funktionshinder SAMS. Lisäksi Aalto-yliopiston ylioppilaskunta, Suomen Yrittäjät, Suomen kansanopistoyhdistys, ADHD-liitto ja Autismiliitto pitävät tavoitteen toteutusta osittain kannatettavana.

Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOKin mukaan saavutettavuuden edistämisen on erittäin tärkeää ja sen tulee olla korkeakouluja velvoittavaa. Saavutettavuus ja sen huomioiminen tulee tuoda normaaliksi osaksi kaikkea korkeakoulujen toimintaa ja korkeakouluille tulee osoittaa tätä varten riittävät resurssit (SAMOK). Suomen Opiskelija Allianssi OSKU katsoo, että tavoitetta on edistettävä niin, että yhä useamman ammatillisen koulutuksen käyneen on helpompaa hakeutua korkeakoulutuksen pariin. Suomen Ammattiin Opiskelevien liitto SAKKI pitää hyvänä asiana kirjata tavoite lakiin, ”joskin 4 § tehtäviin emme välttämättä sitä kirjaisi (SAKKI).

Satakuntaliitto toteaa, että lainsäädännön uudistamisen vaikutukset tulisi selkeyttää ennen uusien lakisääteisten velvoitteiden asettamista korkeakouluille (Satakuntaliitto).

Erilaisten oppijoiden liitto korostaa, että ”lakien taustamateriaalissa/perusteluissa tulee luetella ja määritellä kaikki ne erityisryhmät, jotka tällä hetkellä ovat aliedustettuina korkeakoulutuksessa. Siten lakiin kirjattu velvoite ei jää epämääräiseksi ja kohdentumattomaksi. Kaikkien erityisryhmien määrittely samalla muistuttaa ryhmien erilaisista tarpeista saavutettavuuden toteutumiseksi ja velvoittaa korkeakouluja kohdentamaan niistä kullekin tarpeenmukaisia toimenpiteitä” (Erilaisten oppijoiden liitto).

Suomen suurin ammattikorkeakoulu Metropolia kannattaa selvityksessä esitettyjä periaatteita ja saavutettavuutta koskevien säännösten viemistä ammattikorkeakoulu- ja yliopistolakeihin. Metropolian mukaan ammattikorkeakoululaissa saavutettavuutta käsitellään tilojen esteettömyyden, terveydentilan ja toimintakyvyn kannalta. Metropolia ja muut ammattikorkeakoulut ovat saattaneet nämä vaatimukset sisäisesti voimaan johtosäännöissään. Mikäli näiden tavoitteiden lisäksi tarvitaan muita tavoitteita, olisi ne sijoitettava ammattikorkeakoululakiin ja samalla huolehdittava eri koulutusasteita koskevien tavoitteiden sisällön samankaltaisuudesta. Satakunnan ammattikorkeakoulu ei kannata eikä vastusta tavoitetta 1. Muut lausunnon antaneet ammattikorkeakoulut ja Arene vastustavat saavutettavuuden kirjaamista velvoittavaksi lainsäädäntöön ja ilmoittavat haluavansa pitäytyä nykyisissä ydintehtävissään, jotka ovat koulutuksen, TKI-toiminnan ja jatkuvan oppimisen toteuttaminen.

Ammattikorkeakoulujen näkemysten mukaan saavutettavuus ei ole korkeakoulun perustehtävä joskin saavutettavuutta tarvitaan, jotta laadukkaiden perustehtävien toteutus onnistuu (VAMK). Oulun ammattikorkeakoulun mukaan saavutettavuuden kirjaaminen perustehtävien rinnalle saattaa aiheuttaa ristiriitaa. Laadukkaan koulutuksen ja jatkuvan oppimisen saavutettavuuden edistäminen on resurssikysymys. Tämän mukaisesti korkeakoulujen tulosoheijauksessa saavutettavuutta tulee käsitellä osana väestön koulutus- ja osaamistason nostamista, ei erillisenä asiana. Myös korkeakoulujen omia saavutettavuussuunnitelmia tulee arvioida suhteessa koulutustason nostamistavoitteeseen. Opiskelupaikkojen lisääminen hakijoiden suosimissa hakukohteissa on keskeinen tapa parantaa koulutuksen saavutettavuutta. Korkeakoulujen mahdollisuuksia positiiviseen diskriminointiin tulee vahvistaa, mikäli aliedustettujen ryhmien pääsyä korkeakoulutukseen halutaan parantaa (OAMK). Seinäjoen ammattikorkeakoulun mukaan ammattikorkeakoulujen toimintaa ohjaavat jo nyt ammattikorkeakoululain lisäksi mm. tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, työelämää ja digipalveluita koskevat säädökset. Tämä luo pohjan kaikille toimille saavutettavuuden edistämiseksi (SeAMK). Lapin ammattikorkeakoulun mukaan yksittäisiä kehittämisalueita on saavutettavuuden kentässä ammattikorkeakouluissa koko ajan (mm. opetusjärjestelyt, ohjaus, digitaalisuus, tilaratkaisut, viestintä, opiskelijavalinta yms.) ja saavutettavuuden parantaminen on luontaisesti korkeakoulujen tavoitteena. Lainsäädännöllinen asia se ei ole (LAMK). On tarpeellista määritellä ja analysoida saavutettavuuskäsitteen kytkeytymistä myös muihin tavoitteeseen liittyviin ja korkeakouluja ohjaaviin säädöksiin (HAMK).

Yrkeshögskolan Arcada toteaa näkemyksensä, että kun ei vielä ole konkreettista tietoa siitä, mitä lakimuutokset sisältäisivät, nykyinen mm. tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakiin perustuva säädöspohja on riittävä: ”Att hela högskolesektorn beaktar tillgänglighet såväl som en princip för tillgång till högskolestudier som vid genomförandet av studierna är för oss en självklarhet. Tillgänglighet inom utbildningen är ett brett och komplext område, som inte uppfylls enbart genom ökade antal studieplatser, något som även förslaget tydligt visar. Eftersom området är så brett och det inte ännu finns någon konkretisering av vad en ny lagberedning skulle innehålla, så anser vi att den nuvarande lagstiftningen tillsammans med bl.a. lagen om jämställdhet och likabehandling ger tillräcklig styrning med tanke på tillgång till högskoleutbildning” Yrkeshögskolan Arcada).

Karelia-ammattikorkeakoulun mukaan luonnoksessa esitellään 50 eri suuruista tavoitetta alatavoitteineen. Näistä osa on itsestään selviä ja niitä edistetään. Osa taas sellaisia jotka toteutuessaan muuttuvat hallinnollisiksi lisävelvoitteiksi. Näitä varten selvityksessä ei ole esitetty resursseja. Selvityksessä esitetään laajasti yksilöllisten toimien, tuki- ja ohjauspalveluiden, kieliopintojen yms. lisäämistä ja kehittämistä tukemaan erilaisten erillisryhmien opintojen läpäisyä. Ammattikorkeakoulut ovat tällaista tukea jo tarjonneet opiskelijoille, joiden osaaminen ei kaikin osin ole riittävää opintojen läpäisemiseksi (kielitaito, matemaattiset taidot). Yksilöllisen ohjauksen ja tuen lisääminen kasvattaa resurssitarvetta merkittävästi. Nämä toimet yhdistettynä tutkintotavoitteiden kasvun ja kv-opiskelijoiden määrän lisäämisen kanssa haastava yhdistelmä (Karelia-ammattikorkeakoulu).

Yliopistoista Helsingin yliopisto ja Taideyliopisto pitävät tavoitteen 1 toteutusta osittain kannatettavana. Helsingin yliopiston näkemyksen mukaan "jos yliopistolakiin lisätään yliopistoihin kohdistettu velvoite edistää yliopistoissa annettavan koulutuksen saavutettavuutta, on syytä miettiä, mikä merkitys saavutettavuuden edistämistä koskevalle velvoitteelle yliopistolain systematiikan kannalta annetaan ja mikä merkitys saavutettavuuden edistämistä koskevalla velvoitteella on suhteessa muuhun lainsäädäntöön". Edelleen Helsingin yliopiston näkemyksen mukaan "lienee ensinnäkin ajateltavissa, että velvoite edistää saavutettavuutta on ainakin osin johdettavissa esimerkiksi yhdenvertaisuutta koskevasta perustuslain 6 §:stä ja yhdenvertaisuutta koskevasta lainsäädännöstä. Toiseksi sillä, minkä muotoisena ja mihin säännökseen mainittu velvoite yliopistolakin lisätään, on vaikutusta suhteessa siihen, mikä merkitys velvoitteella tulee olemaan yliopistolain aineellisia asiaan liittyviä säännöksiä yliopistoissa sovellettaessa."

Taideyliopiston mukaan "yliopistolaissa on jo paljon velvoitteita. Riittäisivätkö muut lait varmistamaan saavutettavuutta? Mikäli OKM katsoo saavutettavuutta koskevien säännösten liittäminen välttämättömäksi yliopisto- ja ammattikorkeakoululakeihin, on tärkeää varmistaa, että yliopistolain muut kohdat eivät ole ristiriidassa uuden saavutettavuuspykälän kanssa (esim. hakijoiden tasa-arvoinen kohtelu)" (Taideyliopisto).

Åbo Akademi ei vastusta eikä kannata tavoitteen toteutusta. Muista lausunnon antaneista yliopistoista LY, TY, ISY, JY, TaY kuten myös Unifi vastustavat tavoitteen toteuttamista. AY ja OY vastustavat osittain saavutettavuutta koskevien säännösten viemistä substanssilakeihin. Osittain tavoitteen 1 toteuttamista vastustavat myös AKAVA ja OAJ.

Suomen lukiolaisten liitto "on tyytyväinen saavutettavuuden lisäämisestä korkeakoululainsäädäntöön. On tärkeää, että koulutus on mahdollisimman saavutettavaa, jotta korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:n ja valtioneuvoston koulutuspoliittisen selonteon tavoite korkeakoulutettujen määrän nostamisesta 50 prosenttiin ikäluokasta tavoitetaan. Lisäksi saavutettavuudella pystytään vähentämään hakijoiden kannata epätoivottuja välivuosia" (SLL).

Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan mukaan "Yliopistolaki ei nykyisellään oikeastaan velvoita edes yhdenvertaisuuden lisäämiseen, ja suunnitelma itse määrittelee saavutettavuuden lisääntymisen pitkälti asioilla, jotka perustuvat muulle kuin yliopistoille määritellyille tehtäville: "Korkeakoulutuksen saavutettavuuden (accessibility) lisääminen edellyttää tavoitteellista esteiden poistamista mm. täsmäviestinnällä, lisäämällä aloituspaikkoja ja sisäänpääsymahdollisuuksia korkeakouluihin sekä varmistamalla opiskelijoiden riittävät akateemiset valmiudet." (s. 36) AYY on sitä mieltä, että näillä toimilla ei tarpeeksi tehokkaasti puututa korkeakoulutuksen saavutettavuuden juurisyihin, jotka liittyvät yksilöiden sosiaaliseen, ekonomiseen ja etniseen taustaan ja saattavat vaikuttaa jo siihen, tuleeko yksilö missään vaiheessa korkeakouluhakukelpoiseksi. AYY:n mielestä esimerkiksi aloituspaikkojen määrällä ei vaikuteta korkeakoulutuksen saavutettavuuteen. AYY ei vastusta tätä kirjausta, mutta huomauttaa että korkeakoulutuksen saavutettavuuteen vaikuttaa vahvasti tekijät, jotka eivät ole korkeakoulujen käsissä" (AYY).

Autismiliiton mukaan tulisi avata tarkemmin mitä käytännössä tarkoittaa, että yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisätään korkeakouluille velvoite edistää korkeakoulutuksen saavutettavuutta/yhdenvertaisuutta. Autismiliitto ehdottaa, että selvitetään opiskelun tuen ja ohjauksen lisäämistä ammattikorkeakoululakiin ja yliopistolakiin, jotta varmistetaan vammaisten ja toimintarajoitteisten ja muiden tukea tarvitsevien opiskelijoiden mahdollisuus saada opiskeluunsa tarvitsemansa tukitoimet ja ohjaus. Tuki voisi sisältää eri tasoja, kuten yleistä kaikille suunnattua tukea sekä kohdennettua ja intensiivisempää tukea sitä tarvitseville (vrt. perusopetuksen kolmiportainen tuki) (Autismiliitto).

Kuuloliitto pitää erittäin tärkeänä, että lain tasolla kirjattaisiin yliopistoille ja ammattikorkeakouluille velvoite edistää saavutettavuutta. Kuuloliiton tiedossa on, että korkeakouluilla ole riittävästi tietoa eri tavoin vammaisten opiskelijoiden, kuten kuulovammaisten, tarpeista opiskeluissa. Monella kuulovammaisella korkeakouluopiskelijalla on kokemuksia siitä, kuinka he joutuvat itse selvittämään monia asioita, eikä korkeakouluissa ole mietitty valmiiksi saavutettavuuteen liittyviä kysymyksiä. Jos esteettömyys- ja saavutettavuuskysymyksiä ei ole mietitty etukäteen korkeakouluissa, voi se lähtökohtaisesti jo estää osaa opiskelijoista hakeutumaan korkeakoulutukseen (Kuuloliitto).

Suomen Kesäyliopistot Suomen kesäyliopistot ry pitää hyvänä asiana, että yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisätään korkeakouluille velvoite edistää korkeakoulutuksen saavutettavuutta. ”Siinä tulisi selkeästi mainita vapaan sivistystyön toimijat yhteistyökumppaneina sekä vaikuttavuuden että kehittämisyyhteistyön osalta” (Suomen Kesäyliopistot ry). Suomen Kansanopistoyhdistyksen näkemyksen mukaan on hyvä, että korkeakoulutuksen saavutettavuutta kehitetään. Saavutettavuutta tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti. Korkeakoulutuksen saavutettavuutta ei voida edistää vain korkeakoulujärjestelmän sisäisillä toimenpiteillä. Saavutettavuuden kokonaisvaltaiseksi edistämiseksi tulisi luoda uudenlaisia eri toimijoita yhdistäviä toimintamalleja (Suomen Kansanopistoyhdistys).

Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat tärkeitä kumppaneita yliopistoille ja korkeakouluille saavutettavuutta kehitettäessä. Vapaan sivistystyön oppilaitokset toimivat laajasti myös väyläopintojen tarjoajina. Vapaan sivistystyön oppilaitosten vahvuutena on opintojen paikallisuus sekä ohjaus, jota opiskelija saa sekä opistojen henkilökunnalta että vertaisiltaan opiskelijoilta lähiopetuksessa.

Suomen Kansanopistoyhdistys katsoo, että kansanopistojen osaamista ja valmiuksia tulee hyödyntää korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmassa. Kansanopisto-opinnot kehittävät opiskeluvalmiuksia ja nopeuttavat jatko-opintoja. Kansanopisto-opinnot ohjaavat onnistuneesti ja tarkoituksenmukaisesti jatko-opintoihin, nopeuttavat valmistumista ja vähentävät opintojen keskeyttämisiä. Kansanopistojen tarjontaa tulee hyödyntää nykyistä enemmän rakennettaessa joustavia opintopolkuja korkeakouluun. Tämän toteuttamisessa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi vapaan sivistystyön opintasetelijärjestelmää, joka on koulutuksen saavutettavuutta lisäävä rahoitusratkaisu.

Tavoite 2: Korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 2: Korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	4	5	1	0	0	1,7
Ammattikorkeakoulut	11	6	0	0	0	1,4
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0

Opiskelijajärjestöt	5	3	1	0	0	1,6
Ammattiliitot	6	2	0	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	13	1	1	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	0	0	1	2,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	48	17	3	0	1	1,4

Tavoite 2, jonka mukaan korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa, kannatetaan vahvasti. Yksikään lausunnonantajista ei vastusta tavoitetta.

Akavan näkemyksen mukaan saavutettavuussuunnitelmien tekeminen korkeakouluissa on kannatettavaa niin henkilöstön kuin opiskelijoiden näkökulmista. Suunnitelmissa on tärkeää tuoda esiin konkreettiset korkeakoulukohtaiset toimet saavutettavuuden edistämiseksi. Tällä hetkellä korkeakouluilla on toimivia korkeakoulukohtaisia käytänteitä, mutta ne eivät perustu yhtenäisesti linjattuihin kansallisiin suosituksiin. Saavutettavuus hyödyttää kaikkia, sillä saavutettaviksi tuotetut palvelut ovat sellaisia, että kuka tahansa voi käyttää niitä. Esimerkiksi opetuksessa on tärkeää taata kaikille opiskelijoille tasavertainen pääsy paitsi lähiopetukseen myös digitaalisiin oppimis- ja toimintaympäristöihin. Huomiota on kiinnitettävä myös eri väestöryhmien mahdollisuuksiin edetä urallaan korkeakouluissa; vaikka naiset muodostavat enemmistön korkeakouluopiskelijoista, korkeakoulujen ylin johto on miesvoittoista (AKAVA).

Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOKin mukaan ”saavutettavuussuunnitelmien laatiminen on ehdottoman kannatettavaa. Lisäksi suunnitelmissa tulee asettaa selkeitä toimenpiteitä ja tavoitteita, joiden toteutumista seurataan. Saavutettavuussuunnitelmia tulee tarkastaa ja päivittää säännöllisesti. Korkeakoulujen tulee saada riittävästi tukea suunnitelmien valmisteluun ja seurantaan” (SAMOK). Suomen ylioppilaskuntien liiton mukaan on tavoitteiden toteuttamisen kannalta tärkeää, että korkeakoulut laativat kansallisen saavutettavuussuunnitelman pohjalta omat suunnitelmansa, joilla edistetään kunkin korkeakoulun omia kontekstisidonnaisia tavoitteita niitä sanoittamalla ja siten toiminnaksi konkretisoimalla (SYL). Myös Suomen opinto-ohjaajat näkevät, että suunnitelmien laatiminen on kannatettavaa: ”Niiden pitää sisältää konkreettisia toimenpiteitä, joiden toteutumista seurataan. Suunnitelmia päivitetään tarvittaessa” (Suomen opinto-ohjaajat).

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen mukaan tavoite tukee yhdenvertaisuuden edistämistä aliedustettujen ryhmien osalta ja on kannatettava (KARVI). Suomen lakimiesliitto korostaa, että korkeakoulujen autonomian näkökulmasta on tärkeää, että korkeakoulu voi laatia suunnitelmansa saavutettavuuden lisäämiseksi omista lähtökohdistaan (Suomen Lakimiesliitto).

Kaikki ammattikorkeakoulut ja yliopistot kannattavat tavoitetta täysin tai osittain. Kuntaliiton sekä joidenkin ammattikorkeakoulujen näkemyksen mukaan suunnitelmien tuottamisen aikataulu vuoden 2022 loppuun mennessä on liian tiukka (OAMK, LAMK, TuAMK, SeAMK). Suomen ammattiin opiskelevien liitto SAKKI korostaa, että ”tulee ehdottomasti kuulla erityisesti korkeakouluja itseään, onko tavoite vuoden 2022 lopussa realistinen” (SAKKI). Satakunnan ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan saavutettavuussuunnitelmien toteuttamisen realistiset aikataulut ovat vahvasti riippuvaisia tällä perusteella saatavien lisäresurssien aikatauluista. Omat saavutettavuussuunnitelmat toisivat saavutettavuusperiaatteet lähemmäs korkeakoulujen arkea (SAMK). Centria-ammattikorkeakoulun mukaan korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmien laadintaan tarvitaan ”mahdollisimman konkreettiset ja selkeät ohjeet, joissa on myös mainittu keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi ja mittaamiseksi” (Centria).

Lab ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan ”saavutettavuussuunnitelman laatiminen voi auttaa huomaamaan aukkoja käytännöissä ja parantaa siten saavutettavuutta. Tosin saavutettavuuteen liittyviä tavoitteita on jo nykyisellään kirjattu esimerkiksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaamme (LAB AMK)”. Seinäjoen ammattikorkeakoulu ”suhtautuu moninaisuuden vahvistamiseen sinänsä myönteisesti. On tärkeää purkaa rakenteellisia tekijöitä, jotka voivat heikentää vähemmistöryhmiin kuuluvien mahdollisuuksia saada työ- tai opiskelupaikka. On kuitenkin tärkeää, ettei samalla vaaranneta kaikkien hakijoiden tasavertaista kohtelua. Korkeakoulujen velvoittaminen saavutettavuussuunnitelmien laatimiseen edellyttää käytännössä selkeää ohjeistusta käsitteenmäärittelyineen” (SeAMK). On tarpeellista määritellä ja analysoida saavutettavuuskäsitteen kytkeytymistä myös muihin tavoitteeseen liittyviin ja korkeakouluja ohjaaviin säädöksiin (HAMK).

Taideyliopisto kannattaa tavoitetta täysin ”ja esittää kuitenkin, että saavutettavuussuunnitelmista ei tule liian yksityiskohtaisia” (Taideyliopisto). Turun yliopistossa on laadittu saavutettavuusohjelma vuonna 2020, jonka toimenpideosiota päivitetään parhaillaan (TY). Helsingin yliopiston mukaan saavutettavuussuunnitelma on kannatettava, mutta se on tarkoituksenmukaista tehdä vasta sen jälkeen, kun kansalliset saavutettavuuslinjaukset ja -tavoitteet ovat tiedossa (viitataan linjauksilla ja tavoitteilla korkeakoulutuksen saavutettavuuden kansalliseen toimenpideohjelmaan?). Korkeakouluille on annettava säädöspohjaisesti keinoja aliedustettujen ryhmien ja vähemmistöryhmien osuuden kasvattamiseen korkeakoulutuksessa. Aikaisempien keinojen käyttäminen aliedustettujen ryhmien kasvattamisessa (esim. sukupuolikiintiöt, uusien ylioppilaiden suosiminen opiskelijavalinnassa) todettiin loukkaavan hakijoiden yhdenvertaista kohtelua (HY).

Aalto-yliopisto, joka oli lausuntoonsa tämän tavoitteen osalta merkinnyt arvoksi numero 3, sanallistaa kannattavansa tavoitetta: ”Aalto-yliopisto kannattaa sitä, että korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa. Luonnoksen tavoitetta tulee kuitenkin hioa. Aalto-yliopiston nykyinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä saavutettavuuden toimeenpanosuunnitelma ulottuvat kuluvaan vuoden 2021 loppuun asti, ja uudet suunnitelmat vuosille 2022–2024 ovat juuri nyt valmistelussa. Suunnitelmista käydään tällä hetkellä yhteisön avoimia verkkokeskusteluja, koska tällaisten suunnitelmien keskiössä ovat yliopistoyhteisön tarpeet. Vielä ei ole tietoa siitä, mitkä lopulliset kansalliset korkeakoulutuksen saavutettavuuslinjaukset ja -tavoitteet ovat, vaikka yliopisto edistää jo monia luonnoksen aiheita. Osa tavoitteesta mainituista asioista edistetään saavutettavuussuunnitelmaa tehokkaammin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kautta tai muussa yliopiston koulutuksen ja palveluiden kehittämistyössä. Aalto-yliopisto ehdottaa luonnoksen kehittämistä esimerkiksi niin, että korkeakoulut laativat vuoden 2022 loppuun mennessä omat saavutettavuussuunnitelmansa. Kansalliset korkeakoulutuksen saavutettavuuslinjaukset tukevat niitä moninaisuuden edistämässä henkilöstön rekrytoinnissa ja opiskelijoiden yhdenvertaisuudessa.”

Aalto-yliopiston ylioppilaskunta toteaa, että ”kirjaus on tärkeä, mutta saavutettavuussuunnitelmien laatimien edellyttää lisätukea erityisesti teknillis-kaupallisten yliopistojen kontekstissa. Aalto-yliopistossa saavutettavuuskeskustelu jää yleensä keskusteluun siitä, onko Aalto-yliopisto kaikille sukupuolille saavutettava. Olisi hyvä, että suunnitelman laatimisen lisäksi ministeriön saavutettavuussuunnitelma ohjaisi vaatimalla suunnitelman jalkauttamista” (Aalto-yliopiston ylioppilaskunta).

Vammaisfoorumi kannattaa tavoitetta ja pitää erittäin tärkeänä aliedustettujen ryhmien, kuten vammaisten ihmisten, edustusta saavutettavuussuunnitelmia laadittaessa. Korkeakoulujen tulee esimerkiksi osallistaa vammaiset opiskelijat ja vammaisjärjestöt laatimaan saavutettavuussuunnitelmaa yhdessä korkeakoulujen kanssa. Suunnitelmien laadinnassa on henkilöstön monimuotoisuutta rekrytoinnissa edistettäessä muistettava, että vammaisen ihminen voi olla myös korkeakoulun henkilöstöä tai työnhakija korkeakouluissa avoimina oleviin tehtäviin (Vammaisfoorumi).

Setan mukaan saavutettavuussuunnitelmien osalta on tärkeä varmistaa, että synergiaedun saamiseksi suunnitelmissa hyödynnetään tarpeellisin osin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien olemassa olevia kirjauksia. Riittävän konkreettiset toimenpiteet ja vastuut varmistavat sen, ettei suunnitelmista tule vain uusi hallinnollinen instrumentti, josta puuttuu toimeenpaneva ote (Seta).

Etelä-Suomen aluehallintovirasto korostaa, että korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmissa on syytä huomioida myös digipalvelulain vaatimukset digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta. Digipalvelujen eli verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta huolehtiminen tulee olla jatkuva prosessi.

Tampereen ylioppilaskunta kannattaa tavoitetta, ”koska tavoite huomioi korkeakoulujen autonomian. Korkeakoulujen ulkopuolelta ei voida määrätä sitä, mihin asioihin saavutettavuudessa kiinnitetään huomiota. Jokaisen yliopiston ja ammattikorkeakoulun tulee kiinnittää huomiota saavutettavuuden huomiointiin omissa suunnitelmissaan. On tärkeää, että Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa yhteisiä suuntalinjoja, koska se määrittää korkeakoulutuksen kehittämisen suuntaa.”

Tavoite 3: Opetus- ja kulttuuriministeriö kytkee korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmat osaksi korkeakoulujen tulosohejausta ja laadun arviointia

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 3: Opetus- ja kulttuuriministeriö kytkee korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmat osaksi korkeakoulujen tulosohejausta ja laadun arviointia						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	1	0	0	5	2	3,9
Ammattikorkeakoulut	0	1	0	1	14	4,8
Unifi ja Arene	0	1	0	0	1	3,5
Opiskelijajärjestöt	4	3	0	1	0	1,8
Ammattiliitot	5	2	2	0	0	1,7
Työnantajajärjestöt	1	0	1	0	0	2,0
Muut järjestöt	7	3	2	0	0	1,6
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	0	0	0	0	1	5,0
Yhteensä	22	11	5	7	18	2,8

Viranomaistahot (Työ- ja elinkeinoministeriö, Opetushallitus, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto) kannattavat täysin tavoitetta 3. KARVIN mukaan saavutettavuuden kytkeminen tulosohejaukseen ja laadun arviointiin on tarpeellinen menettely, jolla varmistetaan suunnitelman siirtyminen korkeakoulutuksen toimintakäytäntöihin ja turvataan riittävä resursointi sekä saavutettavuustyön seuranta (KARVI). Nuorisoalan kattojärjestö Allianssin mukaan rahoitusmalli on paras keino ohjata korkeakoulujen toimintaa ja se varmistaa, että tavoitteita toteutetaan (Allianssi). Opiskelijajärjestöt ja pääosa ammattiliitoista ja työnantajajärjestöistä (AKAVA, OAJ, SAK, MTK, TEHY, Suomen Yrittäjät) kannattavat tavoitetta (täysin tai osittain). Myös suurin osa muista järjestöistä kannattaa tavoitetta.

Yksikään järjestöistä ei vastusta tavoitetta. Poikkeus kokonaisuudessa on ainoastaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta.

Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK pitää tärkeänä, että saavutettavuuden edistämistä tehdään kansallisesti ohjatusti ja korkeakouluja velvoittavasti. Tällä olisi myös käytännön merkitys, sillä se vahvistaa asian tärkeyttä valtion tasolla ja tuo toimintaan tarpeellista pitkäjänteisyyttä (SAMOK). Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI pitää hyvänä kytkeä saavutettavuussuunnitelmien toteutumisen seuranta osaksi laadun ja laatu järjestelmien arviointia. Saavutettavuuden kytkeminen osaksi tulosohejausta on toiminnan tuloksellisuuden kannalta tärkeää ja toivottavaa, mutta indikaattorien valinta on melko hankalaa ja tulisi tehdä tarkasti mieltien (SAKKI). Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan näkemyksen mukaan ”saavutettavuudenkin tulosohejaus osana sopimuksia on ehdottoman kannatettavaa, mutta sopimukset ovat vähitellen paisuneet muutenkin. Rahoitusmallia päivittämällä ei tehdä tältä osin tarkoituksenmukaista resurssiohejausta, koska saavutettavuuspanostukset vaativat riittävästi aloituspaikkoja ja yleisesti niin henkilö- kuin muitakin resursseja, eivät näiden resurssien siirtämistä paikasta toiseen” (Aalto-yliopiston ylioppilaskunta).

Yliopistot (poislukien Åbo Akademi), ammattikorkeakoulut, Unifi ja Arene vastustavat (täysin tai osittain) tavoitetta 3, jonka mukaan saavutettavuussuunnitelmat kytkettäisiin osaksi ministeriön ja korkeakoulujen välistä tulosohejausta ja laadun arviointia. Unifin näkemyksen mukaan saavutettavuus tulee käsitellä osana korkeakoulutuksen laajentamista ja koulutustason nostamista (50% tavoite), jatkuvan oppimisen tarjontaa sekä toimia, joilla tuetaan koulutusperäisen maahanmuuton kasvua (Unifi). Itä-Suomen yliopiston näkemyksen mukaan saavutettavuussuunnitelmien tai saavutettavuustavoitteiden seuranta on perusteltua. Saavutettavuuden edistämisen sisällyttäminen yliopistojen indikaattoriperusteiseen rahoitusmalliin ei sen sijaan ole kannatettavaa. Saavutettavuuden edistämisen resursointi tulisi olla osa yliopistokohtaista strategista rahoitusta (ISY). Taideyliopiston mukaan on hyvä, että toteuttamista seurataan, mutta sitä ei tulisi kytkeä rahoitusmalliin (Taideyliopisto).

Åbo Akademin mukaan saavutettavuuden toteutumisen seuranta voi olla osa korkeakoulujen raportointia ministeriölle: ”Indikatorer kunde tas fram och specificeras av UKM. Det är t.ex. ottydligt vad som avses med ”toimii aktiivisesti” (mål 16). Nationell utbildning och stöd för universiteten kunde gärna ordnas för att kunna uppnå målen i programmet.” Tampereen yliopiston näkemyksen mukaan korkeakoulujen edistymisen seuranta ja vertaiskehittäminen sopii osaksi laadun ja laatu järjestelmien arviointia, ei osaksi tulosohejausta (TaY). Samaa näkemystä edustaa STTK. Jos saavutettavuussuunnitelmat linkitetään osaksi tulosohejausta, tulee rahoituksen huomioida uusien tehtävien lisääntyminen (TaY).

Yliopistojen opetusalan liitto YLL kannattaa täysin tavoitetta ja toteaa samalla, että saavutettavuussuunnitelmien kytkeminen tulosohejaukseen ei ole täysin ongelmatonta. Viitaten tavoitteeseen 2 on tärkeä muistaa, ettei korkeakoulujen toiminta voi suoraan vaikuttaa aliedustettujen ja vähemmistöryhmiin kuuluvien opiskelijoiden työllistymiseen muuten kuin tarjoamalla heille laadukasta koulutusta ja parantamalla työelämävalmiuksia. Työelämän rakenteelliseen syrjintään ei korkeakoulujen käytettävissä olevilla keinoilla voi vaikuttaa, joten ei ole mielekästä edes epäsuorasti kytkeä korkeakoulujen tavoite- ja tulosohejausta työllistymiseen. Tämän muutoksen myötä rahoitusmallista tulisi myös vielä nykyistäkin monimutkaisempi. Suunnitelman toteutumisen arviointi ei välttämättä ole helppoa, vai luotetaanko yliopiston itsensä antamaan raportointiin siitä, kuinka hyvin tasa-arvoasiat ovat hallussa? Korkeakoulutasolla sisäinenkin tiedottaminen on tärkeää ja onkin syytä esittää suosituksia näiden avaamiseen huomioiden myös yksittäisen työntekijän rooli eli miten voi vaikuttaa esim. yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tehtävän kautta ja miten siihen allokoituu työaika (YLL).

Suomen lukiolaisten liitto SLL kannattaa saavutettavuussuunnitelmien kytkeä tulosohjaukseen ja laadun arviointiin. Vaikka saavutettavuussuunnitelman laatiminen olisi pakollista, on myös hyvä velvoittaa korkeakoulu sen noudattamiseen ja toteuttamiseen (SLL).

Akavan mukaan saavutettavuussuunnitelman tulee olla informaatio-ohjauksen väline, ei rahoitusmallin sisällytettävä asia. Myös Akavan mukaan saavutettavuussuunnitelman toteuttaminen edellyttää lisää resursointia. Korkeakouluilla on oltava tietoa rahoituksen kohdentamisesta, ennen kuin ne voivat esimerkiksi rekrytoida lisää henkilöstöä (Akava). Resursoinnin tarpeisiin kiinnittää huomiota myös Tampereen ylioppilaskunta: laadunarvioinnin näkökulmasta tulee kiinnittää huomiota siihen, mitä tietoa käytetään arvioinnin pohjana. Laatutiedon on oltava läpinäkyvästi ja avoimesti tuotettua sekä riittävää määrällisten kuin laadullisten tavoitteiden näkökulmasta. TREYN näkökulmasta tulosohjaustieto tulee päättää laajassa yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa, jotta asiassa kuullaan myös opiskelijoiden edustajia. Jos saavutettavuussuunnitelmat linkitetään osaksi tulosohjausta, tulee rahoituksen huomiota uusien vaativien tehtävien lisääntyminen. Saavutettavuus tulee huomioida korkeakoulujen rahoitusmalleissa. Perusrahoituksen tulee olla riittävää, jotta korkeakoulu selviää sille määrätystä perustehtävästä, eli yliopistoissa koulutuksen ja tutkimuksen järjestämisestä. Tulee myös huomioida opiskelijatoimijoiden rahoitus, jos vaatimukset ylioppilas- ja opiskelijakunnille lisääntyvät (TREY).

Arenen mukaan laadukkaan koulutuksen ja jatkuvan oppimisen saavutettavuuden edistäminen on resurssikysymys. Saavutettavuus tulee käsitellä osana korkeakoulutuksen laajentamista ja koulutustason nostamista (50 % tavoite) sekä jatkuvan oppimisen tarjontaa. Sama näkemys toistuu ammattikorkeakoulujen lausunnoissa (LAMK, Karelia AMK, HUMAK, Savonia AMK, TuAMK, Haaga-Helia, SeAMK). Lab ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan saavutettavuuden lisäämisen tulisi olla osa korkeakoulujen normaalia toimintaa eikä erillinen tulosohjauksen kautta käsiteltävä elementti. OKM:n rahoitusmallissa on nykyiselläänkin runsaasti elementtejä ja saavutettavuus lisäelementtinä mutkistaisi mallia. Saavutettavuutta voisi tuki tarkastella määräajoin, esimerkiksi muutaman vuoden väliajoin tehtävillä saavutettavuussuunnitelmien päivittämisillä, kuten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman osalta tehdään (Lab AMK). Vaasan AMK kysyy, miten saavutettavuussuunnitelma arvioidaan suhteessa tasa-arvosuunnitelmaan sekä kestävä kasvun ja vastuullisuuden ohjelmaan ja toteaa, että saavutettavuussuunnitelmia ei pidä liittää osaksi tulosohjausta, mutta laadun arvioinnissa niitä mahdollisesti voitaisiin hyödyntää (VAMK). JAMKin näkemyksen mukaan ohjaukseen kytkeäminen on tarpeetonta, sillä se vain lisäisi hallinnollista työtä. Arcadan mukaan saavutettavuuden on oltava osa korkeakoulun normaalia toimintaa: "Tillgängligheten är och ska vara en del av högskolornas normala verksamhet. Att koppla tillgängligheten till finansieringsindikatorerna ökar risken för ännu en mätare som är svår att mäta och kontrollera. Finansieringsindikatorerna är kvantitativa mätare och innehåller redan nu några mätare som ger utrymme för otydliga tolkningar och tillgänglighet som indikator riskerar att bli en otydlig mätare (Arcada)..

Erilaisten oppijoiden liiton mukaan resurssitarpeiden ja -tapojen arviointi korkeakoulujen rahoitusmallien päivittämisen yhteydessä on tärkeää. Saavutettavuuden edistäminen käytännön toimenpiteinä vaatii riittävät resurssit, eikä niistä pidä tinkiä. Suomen korkeakouluissa tulisi harkita – Britannian mallin mukaisesti – saavutettavuuspalveluyksikön perustamista vastaamaan eritaustaisten opiskelijaryhmien opiskelun tuesta ja erityisjärjestelyistä. Erilaisten opiskelijoiden tarpeiden tunnistaminen ja erilaisten tukikeinojen/erityisjärjestelyjen hallitseminen vaatii erityistä osaamista ja jatkuvaa kehittämistä, sekä opiskelijoita että henkilöstöä aktiivisesti kuunnellen. Riittämättömillä resursseilla toimenpiteet jäävät helposti pinnallisiksi ja vajaiksi, eikä niillä ole haluttua vaikutusta pidemmänkään ajan kuluessa. Resursointi kannattaa myös taloudellisesti: saavutettavuudesta huolehtiminen kaikkien erityisryhmien osalta tulee näkymään nopeampina valmistumisaikoina, parempina oppimistuloksina sekä paremmin voivina ja paremmat työelämävalmiudet omaavina opiskelijoina. Saavutettavuus on keskeinen osa opetuksen laatua, mutta sen toteutumisen seurannan kytkeäminen korkeakoulujen laatujärjestelmiin voi olla lyhyellä

aikataululla hankalaa. Saavutettavuuden kehittymisestä tulisi tehdä oma erillinen, huolella valituilla indikaattoreilla toteutettava seurantaselvityksensä, jotta tieto saadaan kaikista korkeakouluista yhdenmukaisesti tiettyä ajankohtana (Erilaisten oppijoiden liitto).

Tavoite 4: Opetus- ja kulttuuriministeriö tuottaa korkeakouluopiskelijoiden taustoista yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuutta koskevan tietopohjan vahvistamiseksi opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tietokantaan indikaattorit, jotka mahdollistavat saavutettavuuden edistymisen säännöllisen seurannan.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 4: Opetus- ja kulttuuriministeriö tuottaa korkeakouluopiskelijoiden taustoista yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuutta koskevan tietopohjan vahvistamiseksi opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tietokantaan indikaattorit, jotka mahdollistavat saavutettavuuden edistymisen säännöllisen seurannan.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	4	2	2	1	0	2,0
Ammattikorkeakoulut	0	6	10	0	0	2,6
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	5	2	0	0	0	1,3
Ammattiliitot	7	2	0	0	0	1,2
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	11	5	0	0	0	1,3
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	1	0	0	1,5
muut (yksityishenkilöt)	0	0	1	0	0	3,0
Yhteensä	34	18	14	1	0	1,7

Tietopohjan vahvistamiseen liittyvää tavoitetta 4 vastustaa (osittain) vain yksi 67 asiasta lausuneesta toimijasta: Aalto-yliopisto. Sen näkemyksen mukaan Korkeakoulutuksen laadun varmistaminen kansallisesti Tieteen tila -tiedontuotannon tapaan tukisi korkeakoulutuksen laadun seuraamista, kun tutkintomääriä merkittävästi lisätään ja rahoitusta ohjataan opetukseen. Aalto-yliopisto kannattaa Korkeakoulutuksen tila -katsauksen kokoamista määrävuosin. Luonnoksesta jää yliopiston mukaan kuitenkin vielä epäselväksi, mitä tavoite tarkoittaisi käytännössä korkeakoulujen tekemän seurannan ja raportoinnin osalta (AY). Itä-Suomen yliopiston näkemyksen mukaan saavutettavuuden tilannekuvan kytkeminen korkeakoulutuksen tila-katsaukseen on kannatettavaa. Käytettävä tietopohja tulee määritellä yhdessä korkeakoulujen kanssa (ISY).

Unifi pitää tiedolla johtamisen käytänteiden kehittämistä periaatteessa hyvänä ja näkee esitetyn toimenpiteen käytännön toteuttamisessa kuitenkin tietosuojaan ja juuri yhdenvertaisuuteen

liittyviä ongelmia, joiden ratkaiseminen voi olla haastavaa (UNIFI). Helsingin yliopiston näkemyksen mukaan tilastotiedon kerääminen ja julkaiseminen on sinällään arvokasta. On kuitenkin harkittava huolellisesti, minkälaisia tietoja opiskelijoiden taustoista voidaan tai on tarkoituksenmukaista kerätä. Etenkin etnisten taustatietojen pyytäminen voi olla erittäin ongelmallista ja vaatii tarkkaa eettistä ja juridista harkintaa (HY). Tietosuojahaasteisiin liittyvää ongelmanratkaisutarpeita ennakoivat myös Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI.

Arenen mukaan korkeakoulutuksen tila-katsauksen pitäisi kattaa koko koulutusjärjestelmän tila, ei vain korkeakoulutuksen tila (ARENE). STTK kannattaa tavoitteen mukaista koulutuksen saavutettavuutta koskevan tietopohjan vahvistamista, ja toteaa, että tarkastelu tulisi laajentaa korkeakoulutuksesta erityisesti toisen asteen koulutukseen.

Invalidiliiton mukaan tällä hetkellä vammaisten korkeakouluopiskelijoiden tilanteesta tai määrästä on vaikea saada tietoja. On kannatettavaa, jos tilanteeseen löydetään ratkaisu, millä voidaan seurata vammaisten opiskelijoiden määrää, opiskeluolosuhteita ja opintojen etenemistä. Olisi tärkeää saada tietoa niistä tekijöistä, joilla on vaikutuksia opintojen etenemiseen tai mahdolliseen keskeytykseen (Invalidiliitto). Myös Autismiliiton mukaan tulisi seurata opiskelun aloittaneiden, keskeyttäneiden ja suorittaneiden vammaisten ja toimintarajoitteisten opiskelijoiden määrää sekä heidän saamia tukitoimia ja yksilöllisiä opetusjärjestelyjä. Lisäksi vammaisten oppilaiden saamien tukitoimien yhteyttä opintojen suorittamiseen ja keskeyttämiseen sekä opiskelijoiden hyvinvointiin tulisi selvittää erillisillä tutkimuksilla (Autismiliitto). Kuuloliitonkin mukaan Suomessa on erittäin huonosti saatavilla säännöllistä ja systemaattisesti kerättyä tietoa vammaisten korkeakouluopiskelijoiden tilanteesta. Laadukkaita yksittäisiä tutkimuksia on, mutta tilanteen kokonaiskuvan tunnistamiseksi ja kehityksen seuraamiseksi olisi tärkeää luoda indikaattoreita, jotka selvittävät vammaisten, kuten kuulovammaisten, opiskelijoiden tilanteen kehittymistä korkeakoulutuksessa (Kuuloliitto).

Akavan näkemyksen mukaan tavoite 4 on erittäin kannatettava. Tällä hetkellä saatavissa oleva tieto on hyvin sirpaleista, eikä saavutettavuuskysymyksille ole yhteistä tietopohjaa. Esimerkiksi tietoa vammaisten henkilöiden pääsystä korkeakoulutukseen ei ole kattavasti esillä ks. esim. <https://akavaworks.fi/julkaisut/artikkelit/koulutus-on-jokaisen-oikeus-selvitys-vammaisten-henkiloiden-korkeakoulutuksen-saavutettavuudesta/>. Myös kansainvälisten opiskelijoiden laadullista työllistymistä tulee seurata nykyistä tarkemmin, sillä heidän integroitumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan jatkuu usein pitkään myös tutkintotodistuksen saamisen jälkeen (AKAVA). OAJ:n näkemyksen mukaan on hyvä liittää saavutettavuudesta raportointi osaksi korkeakoulutuksen tila -katsausta.

Vaasan ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan ”datan avulla johtaminen terävöityy - erittäin kannatettavaa” (VAMK). Hämeen ammattikorkeakoulu kannattaa tavoitetta 4 sillä reunaehdolla, että saavutettavuuteen liittyvä käsitteistö määritellään tarkemmin eikä kyseisiin tietoihin sisälly liikaa tulkinnanvaraisuuksia (HAMK). Oulun ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan ”mikäli näitä aletaan tilastoimaan, niin tulee myös seurata entistä tarkemmin henkilöiden kuulumista erilaisiin erityisryhmiin. Saavutettavuuslainsäädännössähän olisi tarkoitus antaa ihmisille tasa-arvoisia mahdollisuuksia, ei korostaa erityisryhmiin kuulumista ja tehdä siitä entistä näkyvämpää. Mikäli tällaista seurantaa tehtäisiin, niin sen tulee kattaa koko koulutuskenttä.”

Kymmenen ammattikorkeakoulua ei ota kantaa (ei kannata eikä vastusta) tavoitteeseen. Satakunnan ammattikorkeakoulun mukaan korkeakoulutuksen tila -katsaus puolustaisi paikkaansa erityisesti, jos sillä halutaan olla viemässä eteenpäin korkeakoulutuksen alueellista saavutettavuutta. Maakuntakorkeakouluissa alueellisuudella on pääkaupunkiseutuun ja yliopistovetoiisiin korkeakoulukaupunkeihin nähden perinteisesti suurempi merkitys, joka heijastuu vetovoimalukuja tarkasteltaessa (SAMK).

Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry kannattaa tavoitetta ja pitää sitä saavutettavuuden edistämisen kannalta keskeisenä. Nykyisellään yksi saavutettavuuden edistämisen haasteista on, että ei ole riittävästi tietoa siitä, keitä korkeakouluopiskelijat ovat ja toisaalta ketkä eivät hakeudu tai pääse korkeakoulutukseen. SAMOK kannattaa tavoitetta myös siksi, että se on konkreettinen tapa tarkastella saavutettavuussuunnitelman tavoitteiden edistymistä (OKM:n kokoama korkeakoulutuksen tila -katsaus). Suomen Lakimiesliitto toteaa, että kun tavoite saavutettavuuden lisäämiseksi on asetettu, tulee sitä myös seurata. Vipunen toimii tässä hyvänä työkaluna (Lakimiesliitto). Suomen Kansanopistoyhdistys on halukas osallistumaan indikaattorien kehitysvaiheessa yhteiseen pohdintaan siitä, kuinka vapaan sivistystyön oppilaitosten roolia voidaan seurata korkeakoulutuksen saavutettavuuden osalta.

Tavoite 5: Opetus- ja kulttuuriministeriö perustaa korkeakoulutuksen saavutettavuusfoorumin korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi ja jatkuvan, yhteistyössä tapahtuvan kehittämisen mahdollistamiseksi. Foorumi toimii tutkijoiden ja muiden keskeisten toimijoiden kohtauspaikkana ja alustana tutkimustulosten, kokemusten ja hyvien käytäntöjen keskinäiselle jakamiselle. Foorumi laatii korkeakoulutuksen saavutettavuuden kansallisen toimenpideohjelman ja tukee korkeakouluja niiden saavutettavuussuunnitelmatyössä.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 5: Opetus- ja kulttuuriministeriö perustaa korkeakoulutuksen saavutettavuusfoorumin korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi ja jatkuvan, yhteistyössä tapahtuvan kehittämisen mahdollistamiseksi. Foorumi toimii tutkijoiden ja muiden keskeisten toimijoiden kohtauspaikkana ja alustana tutkimustulosten, kokemusten ja hyvien käytäntöjen keskinäiselle jakamiselle. Foorumi laatii korkeakoulutuksen saavutettavuuden kansallisen toimenpideohjelman ja tukee korkeakouluja niiden saavutettavuussuunnitelmatyössä.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannattavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	4	3	2	0	0	1,8
Ammattikorkeakoulut	1	1	15	0	0	2,8
Unifi ja Arene	1	0	1	0	0	2,0
Opiskelijajärjestöt	7	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	3	6	0	0	0	1,7
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	9	4	0	0	0	1,3

Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	3	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	31	16	18	0	0	1,8

Tavoitetta 5 koskevien lausuntojen perusteella kukaan ei vastusta foorumin perustamista. Kahdeksan yhdeksästä yliopistosta pitää tavoitetta (täysin tai osittain) kannatettavana. Turun yliopiston näkemyksen mukaan ”yhteinen saavutettavuusfoorumi on tärkeä. Yhtä tärkeää olisi miettiä, miten saavutettavuutta voisi edistää alueellisesti tai vaikkapa temaattisesti korkeakouluissa. Tavoitteet 1-5 ovat kaikki keskeisessä roolissa, kun luodaan pohjaa korkeakoulujen saavutettavuustyölle kansallisesti” (TY).

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen lausunnossa todetaan tavoitteen perusajatus: ”Foorumin toimintaan kutsutaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen sekä keskeisten sidosryhmien edustajien lisäksi muiden koulutusasteiden edustajat. Näin varmistetaan koulutuksen saavutettavuuden tarkastelu koko opintopolun ajan ja erityisesti koulutusvalinnoissa peruskoulusta toisen asteen koulutukseen ja toiselta asteen koulutuksesta korkeakoulutukseen siirryttäessä. Lisäksi korkeakoulut edistävät korkeakoulutuksen saavutettavuutta muussa verkostomaisessa yhteistyössä, nimeävät koordinaattorit saavutettavuussuunnitelman toteutukseen ja toteuttavat saavutettavuussuunnitelmiansa pohjalta systemaattisesti hyviä käytäntöjä. (KARVI).

SAMOKin mukaan on tärkeää, että foorumilla on määriteltyjä tehtäviä, jotta toiminta pysyy tarkoituksenmukaisena. Tämän vuoksi foorumin rooli toimenpideohjelman laatimisessa ja korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmatyössä on hyvä. Foorumi vastannee myös toimenpideohjelman seurannasta ja päivittämisestä, mikä tuo työhön pitkäjänteisyyttä. Toivomme, että myös opiskelijat ovat foorumissa edustettuna. Foorumi on tärkeä perustaa mahdollisimman nopeasti (SAMOK).

Lausunnonantajista osa ilmaisi aktiivisesti halukkuutensa osallistua foorumin työhön (Suomen opinto-ohjaajat, Tehy, Tampereen ylioppilaskunta, SAMOK, SAKKI, Suomen Kansanopistoyhdistys, ADHD-liitto, Invalidiliitto, Kuuloliitto). Suomen lukiolaisten liitto pitää tärkeänä, että edustettuna on koko koulutuspolku varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen (SLL). Satakuntaliitto pitää tavoitetta saavutettavuusfoorumista kannatettavana ja painottaa samalla, että foorumille tulee olla kutsuttuina myös alueiden edustajat. Satakuntaliitto toteaa, että saavutettavuuden osalta merkityksellistä on vahvistaa kumppanuuksia yhteiskunnan eri toimijoiden kesken (Satakuntaliitto).

Esteettömän ja saavutettavan korkeakoulutuksen verkosto ESOKin näkemyksen mukaan ”tarvitaan ehdottomasti kansallinen työryhmä/työrykkanen, joka ohjaa ja tukee korkeakoulujen käytännön työtä saavutettavuuden edistämiseksi. Tutkimus sinänsä on hyvä asia, mutta tarvitaan myös koordinoitu, hyviä käytänteitä edistävä toimintamalli.”

Unifi ei ota kantaa, mutta muistuttaa, että foorumi ei voi rajoittaa korkeakoulujen autonomista päätöksentekoa (UNIFI). Myös Arene ”muistuttaa, että foorumilla ei voi rajata korkeakoulujen itsenäistä päätöksentekoa” (ARENE). 17:stä ammattikorkeakouluista 15 ei ottanut lausunnossaan kantaa puolesta eikä vastaan. Oulun ammattikorkeakoulu toteaa, että ”yhteinen kehittäminen, yhteisten linjausten tekeminen on sinällään kannatettavaa. Tällaisella foorumilla ei kuitenkaan voi olla vaikutusta korkeakoulujen itsenäiseen päätöksentekoon (OAMK). Näkemys siitä, että foorumin toiminta ei saa rajat korkeakoulujen itsenäistä päätöksentekoa toistuu useamman muun ammattikorkeakoulun lausunnossa (DIAK, SAMK, TuAMK, SeAMK, JAMK). Vaasan ammattikorkeakoulu ehdottaa forumin nimeksi avoimen yhteiskehittämisen foorumi (VAMK).

Akavan ja OAJ:n näkemysten mukaan saavutettavuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa eri toimijoiden välinen yhteistyö ja tiedonkulku ovat ensiarvoisen tärkeitä. Foorumissa tulee olla laaja-alainen edustus koko korkeakouluuyhteisöstä. Saavutettavuustyötä on tärkeä kehittää koulutusasteiden, mutta myös jatkuvan oppimisen eri toimijoiden välisessä yhteistyössä. Foorumin perustamisen yhteydessä sille tulee määritellä selkeä fokus ja riittävät resurssit. Foorumia ei tule perustaa korkeakoulujen nykyisestä perusrahoituksesta järjestettäväksi, vaan rahoitusta tulee kohdentaa budjettirahoituksesta. OAJ muistuttaa, että Foorumi ei saa toimintana kaatua korkeakoulujen järjestettäväksi. Myös Ammatilliset erityisopettajat korostava, että on tärkeää tarkastella ja tukea saavutettavuuden toimivuutta ja jatkuvuutta läpi eri kouluasteiden (AEO).

Yliopistojen opetusalan liitto YLL toteaa, että foorumin tai vastaavan tarve on ilmeistä, mutta on syytä kysyä, onko sen perustaminen tarpeellista. Byrokraattisten elinten perustaminen ja ylläpito kysyy resursseja sekä organisaatioilta että foorumin edustajilta (YLL). Aalto-yliopiston ylioppilaskunta kannattaa foorumia: ”Opiskelijat on otettava tähän ja muihin vastaaviin mukaan, ja tässä yhteydessä nimenomaan niin, että ajatellaan erilaisia erityisryhmiä; esim. amistaustaiset opiskelijat eivät oikeasti näy yliopistoissa. Intersektionaalisen tarkastelutavan tueksi ei riitä, että kutsutaan vaan tunnettujen ryhmien edustajia, sillä he useasti edustavat näiden ryhmien parhaiten edustettuja / eniten vallassa olevia. Intersektionaalisen ajattelun tueksi, on saatava ihmisiä mukaan, jotka edustavat monisyyksiä syrjinnän kokemuksia. Tämä on mahdollista avoimella kutsulla” (Aalto-yliopiston ylioppilaskunta).

SAK:n mukaan foorumilla tulee olla myös tavoitteiden seurantaan liittyvä rooli (SAK). Invalidiliitto toteaa, että perustettavassa foorumissa on huomioitava YK:n vammaissopimus ja sen osallistamisvelvoite. Vammaisyleissopimuksen mukaisesti vammaiset henkilöt tulee osallistaa kaikkeen heitä koskevaan päätöksentekoon (Invalidiliitto).

Tavoite 6: Koulutus- ja osaamistasoa nostetaan

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 6: Koulutus- ja osaamistasoa nostetaan						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	5	4	0	0	0	1,4
Ammattikorkeakoulut	9	7	0	0	1	1,6
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	1	1	0	1,7
Ammattiliitot	5	3	0	1	0	1,7
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	12	3	0	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	46	18	1	2	1	1,4

Koulutus- ja osaamistason nostoa koskeva tavoite 6 saa lausunnoissa vahvan kannatuksen. Lausunnoissa evästetään jatkoon toimenpiteitä korostamalla pitkäjänteisen rahoituksen tarvetta. Arene tukee tavoitetta, minkä toteutuminen edellyttää pitkäjänteistä ja riittävää rahoitusta aloituspaikojen lisäämiselle. Geneeristen

taitojen oppimisen tuki on Arenen mukaan lisätehtävä korkeakouluille. Muut tähän tavoitteeseen reagoineet ammattikorkeakoulut (LAMK, OAMK, Karelia AMK, DIAK, Humak, Savonia, Haaga-Helia, TAMK ja Arcada) seisovat Arenen lausunnon takana. Poikkeus on Turun ammattikorkeakoulu, joka on samaa mieltä siitä, että geneeristen taitojen oppimisen tuki on lisätehtävä korkeakouluille ja vaatii erillisiä resursseja, mutta tuo esiin myös sen, että geneeristen taitojen oppiminen ja tukeminen kaikessa opetuksessa ja oppimisessa on tärkeä osa korkeakoulujen opetusta, ohjausta ja tukipalveluja.

Akavan mielestä on perusteltua lisätä aloituspaikkoja koulutuspoliittisen selonteon mukaisesti painotetusti niille aloille ja alueille, joilla on koulutuskysyntää ja joilta työllistytään hyvin, kuitenkin huomioiden joustavuus suhteessa kysynnän ja työmarkkinoiden muutoksiin. On luonnollisesti välttämätöntä, että resurssit seuraavat aloituspaikkojen lisäysten mukana, sillä muuten ohjelmassa mainittu laatuun panostaminen ei onnistu. Ei myöskään ole yksiselitteistä, että korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäykset automaattisesti vähentävät koulutuksen periytyvyyttä luonnoksessa mainituilla aloilla. Akava pitää tärkeänä, että luonnoksessa on kiinnitetty huomiota ns. geneeristen taitojen tärkeyteen opiskelussa. Geneeriset taidot vaikuttavat olennaisesti korkeakouluissa opiskeluun ja pärjäämiseen. Korkeakoulutuksen saavutettavuutta parannetaan erityisesti sillä, että opintopolut ennen korkeakoulutusta ovat mahdollisimman yhdenvertaiset ja geneeristen taitojen opintoihin panostetaan perusasteelta alkaen (AKAVA).

Helsingin yliopiston mukaan koulutustason nostaminen on kannatettavaa. Huomioon on kuitenkin otettava, että ilman tarvittavaa lisäresursointia opiskelijamäärän lisääminen johtaa joko a) opintoaikojen pitenemiseen tai b) opetuksen ja oppimisen laadun heikkenemiseen tai paineeseen laskea osaamistavoitteiden tasoa. Professionaalisuudella tiettyjen ammatissa toimimiseen liittyvien keskeisten taitojen harjoitteluun vaatii opetusmenetelmiä, joita ei yksinkertaisesti ole skaalattavissa suurelle opiskelijaryhmälle. Keskeistä on myös yhteistyö lukioiden kanssa (ja jopa aikaisemmin) sekä kaikille avoimien verkkokurssien kehittäminen ja niiden tehokas hyväksikäyttö. Lisäksi saattaisi olla syytä kehittää uudenlaisia toimintamalleja ja -tapoja lisätä yliopistollisen koulutuksen tunnettuutta sellaisten ryhmien keskuudessa, jotka eivät välttämättä ensisijaisesti harkitse suuntaavansa toisen asteen koulutuksen jälkeen yliopistoon (HY).

Tampereen yliopisto arvioi tavoitetta, jonka mukaan ylisukupolvisen korkeakoulutuksen periytyvyyden vaikutuksia pienennetään lisäämällä korkeakoulutuksen tarjontaa ja kohdentamalla aloituspaikkoja erityisesti niille yliopistojen hyvin työllistävillä aloilla (lääketiede, oikeustiede), joilla perhetaustan vaikutus kouluttautumiseen on suuri. Tampereen yliopiston mukaan on arvioitava huolellisesti aloituspaikkojen lisäämisen vaikutusta hakupainealoille tässä kysymyksessä. Onko keino lisätä paikkoja riittävä tapa. Aloittajien määrän lisääminen tarkoittaa entistä heterogeenisempia opiskelijaryhmiä, mikä puolestaan vaatii entistä enemmän ohjaus- ja tukiresursseja (TaY). Turun yliopisto toteaa, että mikäli tavoitteena on vähentää korkeakoulutuksen periytyvyyden vaikutuksia, pelkästään aloituspaikkojen lisäämisen vaikutus on vähäinen ellei samalla pureta niitä usein rakenteellisia esteitä, joita koulutustaustan periytyvyyden takana usein on. Tehtävä on haastava eikä sitä voida ratkaista vain koulutuspoliittisin keinoin. Toki hyvin konkreettiset toimet, kuten se, että julkisuudessa ja sosiaalisessa mediassa tuodaan ahkerasti esille tarinoita siitä, kuinka Suomessa koulutus aidosti on kaikille mahdollista taustasta riippumatta, hoitaa myös myönteisellä tavalla tätä ongelmaa. Vastaavalla tavalla yliopistot jalkautuvat nykyisin lukioihin esittelemään koulutustarjontaa, aivan kaikille. Päivittäin pohdittava kysymys meille kaikille on se, että miten itsensä ei-korkeakoulukelpoiseksi leimanneen lapsen ja nuoren ajatukset saa käännettyä toiseksi (TY)?

Tehy korostaa, että osaamistason nostamisen korkeakoulutuksen aloituspaikkoja lisäämällä tulee perustua laadukkaaseen ennakkotietoon, jossa huomioidaan koulutusala- ja tutkintokohtaisuus ja alueellisuus. Aloituspaikkalisäykset eivät voi johtaa koulutuksen laadun heikkenemiseen ja valmistuvien korkeasta osaamistasosta on pidettävä kiinni (Tehy). SAK esittää, että myös aikuisten suorittamien ensimmäisten korkeakoulututkintojen määrää seurataan ja pyritään lisäämään. Koulutuspoliittisessa selonteossa todetaan

selvästi, että myös aikuisten korkeakouluopintoja pitää lisätä, jotta koulutustaso nousee. Tavoitteessa 9. avataan hyvin aikuisten tarvetta joustaviin korkeakouluopintoihin, mutta myös tutkintotavoitteinen koulutus on syytä mainita (SAK).

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) pitää perusteltua tarvetta lähtökohtana, jonka mukaan tutkintomäärät määritellään. Tämän tulee olla lähtökohta myös lisäaloituspaikkojen suuntaamisesta päätettäessä. Vaikka aloituspaikkojen lisäämisellä on perhetaustan vaikutusta vähentävä vaikutus, tulee perhetaustan vaikutusta minimoida myös kaikkia opiskelijavalinnan väyliä kehittämällä (erityisesti maksuja ja toisen asteen opintomenestyksen vaikutusta minimoimalla (SYL).

Suomen nuorisovaltuusto Allianssi kannattaa tavoitetta täysin ja perustelee, että pelkkä peruskoulun päättötodistus riittää enää harvaan työhön ja heikko koulutustaso ennustaa monia haasteita elämälle. Matala koulutustaso ennustaa korkeaa köyhyysriskiä, terveydellisiä ongelmia ja keskiarvoa heikompia sosiaalisia verkostoja. Myös korkeakoulutuksen merkitys työelämässä on noussut. Tulevaisuuden uusista työntekijöistä yli puolet tarvitsevat korkeakoulututkinnon, kun korkeakoulutuksen osalta Suomen koulutustaso on nyt 40 %.

Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan mukaan saavutettavuus ei perustu kysynnälle ja työpaikoille. Korkeakoulutuksen saavutettavuus on myös sitä, että aloja on monipuolisesti tarjolla, ja tietyille aloille keskittäminen johtaa niiden alojen saavutettavuusongelmien korostumiseen. Aloituspaikkojen kohdentaminen hakijasuma-aloille nopeuttaa korkeakouluun pääsyä, mutta hakijat, jotka sen myötä hyväksytään, eivät ole saavutettavuustoimien pääkohderyhmiä, vaan pääsisivät muille aloille halutessaan sisään, vaikka perhetausta näillä aloilla korostuukin. Kieliasiat jakautuvat suunnitelmassa kansallisiin kieliin ja englantiin. Suunnitelma myös taustoittaa pitkästi erilaisia etnisiä ja kielivähemmistöjä, mutta tavoitteet eivät tavoita romaneja, saamelaisia tai viittomakielisiä. Myös muun kielistä opetusta tulee kehittää samaan tahtiin kuin suomen ja ruotsinkielistä (Aalto-yliopiston ylioppilaskunta).

Erilaisten oppijoiden liiton näkemyksen mukaan tavoitteen 6 toteutumista edistävät sekä korkeakoulutukseen otettavien opiskelijoiden määrän lisääminen että opintojen etenemisen tukeminen saavutettavuutta lisäävillä toimenpiteillä. Tavoitteen täsmennyksissä tärkeä huomio on, että ”opiskelijoiden geneeristen taitojen oppimista tuetaan”. Kaikissa korkeakouluissa tulisi olla kaikille opiskelijoille pakollisen oppimisvalmiuksien/erilaisten oppimisen tapojen peruskurssin lisäksi tarjolla lisäkurseja niille opiskelijoille, joille itselle sopivien oppimisen ja opiskelun tapojen löytäminen on haasteellista. Näillä kursseilla tulisi voida perehtyä muun muassa monikanavaiseen oppimiseen ja erilaisiin oppimisen perinteisiin ja digitaalisiin apuvälineisiin (Erilaisten oppijoiden liitto).

Yliopistojen opetusalan liiton (YLL) mukaan tutkintotavoitteita koskeva tavoite on erittäin kunnianhimoinen ja samaan aikaan pitäisi pystyä huomioimaan entistä heterogeenisemmän opiskelijajoukon tarpeet. Ihmettelemme esimerkiksi oikeustieteen aloituspaikkojen nostoajatusta: esimerkiksi Lakimiesliitto on huolissaan jo nyt, että aloituspaikkoja olisi liikaa suhteessa työllisyyteen läpi Suomen (YLL).

STTK:n mukaan saavutettavuussuunnitelmassa tunnistetaan heikosti työikäiset korkeakoulutuksen kohderyhmänä. Työelämän osaamisvaatimukset kasvavat jatkuvasti, mikä haastaa yksilöt kehittämään omaa osaamistaan pitkin työuraa. Varsin monella työvoimapula-alalla työtehtävän edellyttämän osaamisen ja pätevyyden hankkiminen edellyttää korkeakoulututkinnon suorittamista. Siksi tavoite osaamistason nostosta tulisi ulottaa myös työikäisiin. Aloituspaikkojen määrän lisääminen tulee perustua ennakointitietoon, jossa huomioidaan koulutusala- ja tutkintokohtaiset sekä alueelliset työvoimatarpeet. Aloituspaikkalisäykset tulee toteuttaa laadukkaasti ja niille tulee osoittaa riittävät resurssit (STTK).

Etelä-Pohjanmaan liiton mukaan, kun tavoitteena on, että vuonna 2030 puolet 25-34-vuotiaista suorittaa korkeakoulututkinnon, lukioon sijoittuneiden osuus peruskoulunsa päättävistä pitäisi olla nykyistä suurempi. Esimerkiksi koko maassa ammattikorkeakouluihin valituista 15-19-vuotiaista alle neljänneksellä on taustallaan ammatillinen perustutkinto ja yliopistoihin valituista alle prosentilla. Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2019 peruskoulunsa päättäneistä 50 prosenttia jatkoi opiskeluaan heti lukiokoulutuksessa ja 44 prosenttia ammatillisessa koulutuksessa. Lisäksi yliopistot painottavat valintaperusteissaan lukiokoulutuksen tuottamaa osaamista. Liiton mukaan saavutettavuussuunnitelmassa käsitellään erinomaisesti alueellista saavutettavuutta, saatavuutta ja haasteita. Taustaselvitykset ja tutkimukset mm. osoittavat, että alueiden välillä voi olla huomattavat erot koulutuksen saatavuudessa ja että etäisyys oppilaitoksesta vaikuttaa yksilöjen valintoihin niin toisella asteella kuin yliopistotasolla. Tavoitteissa ei kuitenkaan oteta juurikaan huomioon alueellista näkökulmaa. Koulutustason nostaminen Suomessa laaja-alaisesti edellyttää alueellisen näkökulman huomioimista toimenpiteissä, koska alueet poikkeavat toisistaan niin väestön (koulutustaso, hyvinvointi, tulotaso), maantieteen kuin työmarkkinoiden osalta. Aloituspaiikkojen kohdentamisessa tulisi työmarkkinoiden lisäksi huomioida koulutuksen saatavuuden tasapaino. Tavoitteena tulee olla koulutuksen osalta alueellisen eriarvoistumisen pysäyttäminen (Etelä-Pohjanmaan liitto).

Tampereen yliopiston ylioppilaskunnan TREY mukaan on lähtökohtaisesti hyvä lisätä koulutustarjontaa uusilla lisäaloituspaiikoilla. TREY vaatii rahoituksen, joka vastaa alkuvaiheessa erityisesti koulutuksen aitoja kustannuksia ja pitää tärkeänä sitä, ettei valintajärjestelmä luo kysyntää maksullisille valmennuskursseille. Erityisesti juuri hakupainealoilla suuri osa valintakokeella valituista opiskelijoista on käynyt valmennuskurssin. Myös valmennuskurssien kohdeyleisön siirtymistä yhä nuorempiin on tärkeää ehkäistä. Åbo Akademin ylioppilaskunta korostaa selkeän ohjeistuksen tarvetta liittyen siihen, miten korkeakoulut panostavat oppimisen laadun jatkuvaan kehittämiseen ja kaikkien opiskelijoiden geneeristen taitojen oppimisen tavoitteelliseen tukemiseen.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI painottaa, että suomenkielen osaamisen rinnalla toisen kotimaisen osaamisen tukeminen on tärkeää jo korkeakoulutusta edeltävillä asteilla, jotta turvataan opiskelijoiden korkeakoulutukseen hakeutumisen edellytykset ja työllistymismahdollisuudet julkisen puolen virkoihin (ks. Taustalla on väliä -raportti).

Itä-Suomen yliopiston mukaan tavoite 6 on linjassa digivision tavoitteiden kanssa. Aloituspaiikkojen lisääminen edellyttää riittävät ja pitkäjänteiset resurssit, mitkä kattavat myös riittävät ohjauspalvelut. Aloituspaiikkojen lisäämisen lisäksi tulee huomioida erilaiset koulutuksen toteutumismuodot ja riittävä digipedagoginen osaaminen (ISY).

Vammaisfoorumi huomauttaa, että vammaisten ihmisten koulutusaste on alhaisempi verrattuna väestöön yleisesti. Tämä heikentää työllistymismahdollisuuksia ja on näin osaltaan myötävaikuttamassa vammaisten ihmisten alhaisempaan tulotasoon. Tilastotietoa on olemassa Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän näkövammarekisterin tilastoista. Näkövammarekisterin tilastojen mukaan työikäisistä näkövammaisista perusasteen tutkinnon varassa on 35,1 %, keskiasteen tutkinnon suorittaneita on 43,9 % ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneita 20,6 %. Vastaavasti työikäisten näkövammaisten työllisyysaste on 41,6 %. On todennäköistä, että vammaisten koulutustaso ja työllisyysaste ovat kaikkia vammaisia ihmisiä katsottaessa näitäkin matalammat. Vammaisfoorumin ja Ihmisoikeuskeskuksen YK:n vammaissopimuksen toteutumista koskevassa vuonna 2018 toteutetussa ja vuonna 2019 julkaistussa kyselyssä alle 20 % työikäisistä vastaajista ilmoitti olevansa työelämässä. Myös muut lähteet ovat antaneet samansuuntaisia tuloksia. Vammaisfoorumi muistuttaa, että vammaisten ihmisten koulutus- ja osaamistasoa voidaan nostaa takaamalla yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset mukautukset opinnoissa ja niihin haettaessa, riittävällä tuella opintojen aikana, saavutettavilla ja esteettömillä hakuprosesseilla ja oppilaitosten henkilökunnan vammaisuuden ymmärtämistä lisäävää koulutusta tukemalla (Vammaisfoorumi).

Samarbetsförbund för funktionshinder SAMS korostaa erilaisilla koulutustaustoilla olevien henkilöiden kouluttautumismahdollisuuksien takaamisen tärkeyttä: ”Det är särskilt viktigt att personer med olika slags utbildningsbakgrund kan utbilda sig vidare. T.ex. personer som utbildats vid specialyrkesläroanstalter borde också erbjudas möjligheter till vidare utbildning, även på högskolenivå. Utbildning är också viktigt för att förbättra våra målgruppers position i bl.a. arbetslivet, där de för tillfället är kraftigt underrepresenterade.”

Suomen Kansanopistoyhdistys on samaa mieltä tavoitteessa esitetystä, että Sivistys-Suomessa korkeakoulututkinto tarvitaan yhä useammalle. Kansanopistoyhdistys katsoo, että joustava pääsy korkeakouluopintoihin pitää turvata, kun korkeakoulujen valintajärjestelmiä kehitetään. Akateemisiin opintoihin valmentavia koulutuksia tulee olla kaikkien saatavilla, taloudellisesta asemasta ja kotipaikasta riippumatta. Kansanopistot voivat korkeakoulujen yhteistyökumppanina edistää korkeakoulutuksen saavutettavuutta myös koulutuksessa aliedustetuille kohderyhmille. Kansanopistot voivat tukea vähemmän koulutetuista perheistä tulevia nuoria tarjoamalla avoimen korkeakoulun opintoja ohjatusti ja opintoryhmässä. Avoimen korkeakoulun opintojen suorittamisen myötä rakentunutta väylää korkeakouluun tutkinto-opiskelijaksi tulee vahvistaa. Muiden valintamenettelyiden rinnalle tarvitaan selkeästi jäsennettyjä väyliä korkeakouluun. Vaihtoehtoisia väyliä tulee avata ja vahvistaa. Niille tarvitaan toteutusaikataulu ja minimiohjausta, esimerkiksi 15 % opiskelijoista valitaan avoimen väylän kautta vuoteen 2023 mennessä (Suomen Kansanopistoyhdistys).

Suomen Lakimiesliitto on sitä mieltä, että tavoite 6 on kirjauksena epäonnistunut. Liitto perustelee näkemystään sillä, että tavoite sisältää aivan liian monta osaelementtiä ollakseen kokonaisuutena kannatettava. Osaamistason nostaminen itsessään on kannatettava tavoite, mutta kattavan yleistavoitteen alle sisään leivotut osatavoitteet kaipaavat selkeyttämistä. Kunkin osatavoitteen tulisi olla omana tavoitteenaan, ei geneerisesti yhden otsikon alle ahdettuna. On tärkeää, että lisäaloituspaikkoja suunnataan ensisijaisesti niille aloille, joilla on aitoa, ennustettavissa olevaa tarvetta työmarkkinoilla. Aloituspaiikkojen lisäksi tulee kiinnittää huomiota läpäisyasteeseen kaikilla aloilla. Opiskelupaikan saavutettavuuden lisäksi myös tutkinnon saavutettavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Korkeakoulutuksen ylisukupolvisen periytyvyyden ongelmaan ei liiton mielestä voida puuttua vain koulutusmääriä lisäämällä, vaan avainasemassa ovat valintamenettelyt, joiden tulisi olla mahdollisimman tasapuoliset ja saavutettavissa olevat. Aloituspaiikkoja kohdentamalla ei lisätä perhetaustoiltaan erilaisten opiskelijoiden määrää, vaan diversiteetin tulee olla jo opiskeluihin hakeutumisvaiheessa laajempi. Tavoite ei täyty, jos esimerkiksi lääketieteeseen valikoituu vain nykyistä suurempi määrä lääkäriperheistä tulevia opiskelijoita. Oppimisen laadun jatkuvaan kehittämiseen panostaminen on kannatettava tavoite, ja geneeristen taitojen opetusta tulee määrätietoisesti integroida osaksi muuta opetusta. Myös koulutuksen kehittäminen molempien kansalliskielten osalta on ehdottomasti kannatettavaa, ja sen tulisikin olla selkeästi omana tavoitteenaan. (Suomen Lakimiesliitto).

Tavoite 7: Korkeakoulujen toimintamalleja ja -rakenteita uudistetaan.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 7: Korkeakoulujen toimintamalleja ja -rakenteita uudistetaan.						
	1	2	3	4	5	

	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	4	3	2	0	0	1,8
Ammattikorkeakoulut	3	3	11	0	0	2,5
Unifi ja Arene	0	1	1	0	0	2,5
Opiskelijajärjestöt	5	1	1	0	0	1,4
Ammattiliitot	2	7	0	0	0	1,8
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	8	3	2	1	0	1,7
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	28	18	17	1	0	1,9

Korkeakoulujen toimintamallien ja –rakenteiden uudistamiseen tähtäävä tavoite 7 saa vahvan kannatuksen. Sitä vastustaa (osittain) vain yksi järjestötaho, ADHD-liitto. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet niiden yhteiseen Korkeakoulujen digivisio230-hankkeeseen.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen mukaan tavoite on kannatettava. Jokseenkin saavutettavan digiopintotarjonnan toteuttaminen kaikille saavutettavassa muodossa on kunnianhimoinen tavoite. Toteutuksen rinnalla on syytä huomioida riittävä käyttäjätuki sitä tarvitseville (ks. Taustalla on väliä -raportti: ei riitä, että tieto on saatavilla, vaan tarvitaan myös toimintatapojen opetteluun käytännön tukea.) (KARVI).

Opetushallitus pitää hyvänä tavoitteena korkeakoulujen v. 2030 mennessä toteuttamaa yhtenäistä palveluympäristöä ja yhteistä, saavutettavaa digiopintotarjontaa ja näkee samalla tärkeänä, että näitä molempia voitaisiin kehittää yhteistyössä myös Opetushallituksen sekä lukiokoulutuksen järjestäjien ja lukiodien kanssa. Korkeakoulujen palveluympäristön yhteentoimivuus lukiokoulutuksessa käytettävien järjestelmien kanssa tulisi varmistaa lukio-opiskelijoiden korkeakouluopintojen sujuvoittamiseksi. Digiopintotarjonnan suunnittelussa ja toteutuksessa lukio-korkeakouluysteistyöllä on mahdollista yhdistää resursseja ja osaamista niin, että molemmat koulutusasteet hyötyvät. Saavutettavuuden näkökulmasta erityisen merkittävää on, että digiopintotarjonta avaa tasa-arvoisen mahdollisuuden korkeakouluopintoihin paitsi erityisryhmille myös haja-asutusalueiden opiskelijoille. On hyvä, jos valtakuntaan syntyy yhteinen oppijan ekosysteemi. Tässä on huomioitava myös muut koulutussektorit ja eri toimijat, siten ettei tehdä turhaa päällekkäistä työtä (Opetushallitus).

Unifi kuten Arenekaan ei ota kantaa tavoitteen puolesta eikä sitä vastaan. Unifin mukaan toimintamallien ja rakenteiden yhteys saavutettavuuteen jää epäselväksi, eikä niiden muuttamista ole riittävästi perusteltu. Sekä Unifi että Arene toteavat, että yliopistot ovat sitoutuneet korkeakoulujen yhteiseen digivisioon 2030. Sama lähtökohta toistuu sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen lausunnoissa. Arene muistuttaa, että digitaalisuus itsessään ei poista kaikkia saavutettavuuden ongelmia. Hämeen ammattikorkeakoulu kannattaa esitystä toimintamallien ja rakenteiden uusimisesta (HAMK).

Metropolia-ammattikorkeakoulun mukaan saavutettavuussuunnitelmaan tulisi lisätä tavoite tietojärjestelmien ja erityisesti tekoälyjärjestelmien toteuttamiseksi siten, että niissä ei ole rakenteellista syrjintää. Tämä koskee erityisesti oppivia järjestelmiä, joiden toiminta muotoutuu opetusaineiston perusteella. Käytettävä opetusaineisto voi olla tahattomasti tai piilevästi syrjivää. Tällöin myös kyseisellä

aineistolla opetettu tekoälyjärjestelmä toimii syrjivästi. Tällaisesta on maailmalta useita dokumentoituja tapauksia. Tekoälyyn perustuvia järjestelmiä toteutettaessa tulee syrjimättömyys varmistaa tietoisesti ja tarkoituksellisilla toimenpiteillä (Metropolia AMK). Lapin ammattikorkeakoulu toteaa, että digitaalisuus ei poista koulutuksen saavutettavuuden kysymyksiä niillä aloilla joissa alueellinen osaajatarve on ennakoitu kasvavan/uudistuvan digitaalisuuden ohessa (esim. hoitotyö, teknologia-alat yms.) (LAMK).

Oulun ammattikorkeakoulun mukaan yhteisessä digitaalisessa ympäristössä voidaan paremmin ottaa huomioon saavutettavuus. Digitaalisuus ei kuitenkaan yksin poista saavutettavuusongelmia ja se saattaa jopa joiltain osin lisätä niitä. Tämä on myös ainakin osin ristiriidassa sen kanssa, että yksittäisen korkeakoulun rahoituksessa otettaisiin saavutettavuus huomioon (OAMK).

Aalto-yliopisto toteaa, että korkeakoulujen digitaalisen palveluympäristön kehittämisen lähtökohtana on kaikkien korkeakoulujen yhteinen digivisio, joka toteuttaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota. Aalto-yliopisto toimii yliopistojen koordinaatiokorkeakouluna ja on vahvasti sitoutunut hankkeeseen. Korkeakoulututkimnon suorittaneiden suomalaisten nuorten aikuisten osuuden lisäksi samaan vuoteen 2030 mennessä halutaan kasvattaa uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää kolminkertaiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomessa on tarkasteltava myös englanninkielisen koulutuksen mahdollisuuksia. Monilla aloilla substanssi on myös osattava englanniksi riippumatta äidinkielestä. Yhteinen digitarjonta mahdollistaisi myös vähemmistökielten aseman edistämisen. Luonnoksesta jää avoimeksi, miten ministeriö aikoo uudistaa korkeakoulujen koulutusvastuiden säätelyä. Yliopistoissa tehty työ ja profiloituminen ovat tähdänneet korkeimman opetuksen ja sen perustana olevan tutkimuksen yhteyden vahvistamiseen, korkeakoulutuksen laadun parantamiseen ja koulutukseen käytettävien resurssien vaikuttavuuden kasvattamiseen (Aalto-yliopisto).

Turun yliopisto toteaa, että tämä on tärkeä avaus. Samalla kun digitalisaatio etenee, etenee myös kansalaisten eriarvoisuus. Tästä syystä rinnalla on kuljetettavat tukipalveluita, eli jatkossakin tullaan tarvitsemaan kasvokkain tapahtuvaa ohjausta palveluiden ja toimintojen käytössä. Sama näkyy myös yliopistolla: ohjauksen tarve ei suinkaan vähene, kun opetus ja palvelut digitalisoituvat. Tämä on keskeistä saavutettavuustyöllekin ja samalla tärkeä perusoikeus; kansalaisen tulee kohtuullisessa määrin voida valita tapa, jolla hän opiskelee ja jolla hän asioi (TY).

Arenen mukaan koulutusvastuiden säätelyn yhteys saavutettavuuteen jää epäselväksi. Sama kanta toistuu joidenkin ammattikorkeakoulujen lausunnoissa (mm. LAMK, HUMAK). Jyväskylä ammattikorkeakoulu kannattaa koulutusvastuiden laajentamista (JAMK). Satakunnan ammattikorkeakoulun mukaan korkeakoulujen koulutusvastuiden säätely tulisi uudistaa entistä joustavammaksi prosessiksi, jossa alueen työvoimatarve tulee huomioiduksi (SAMK). Arcada AMK:n näkemyksen mukaan rakenteellisilla uudistuksilla ei välttämättä ole myönteistä vaikutusta saavutettavuuteen: ”Kopplingen mellan planen för tillgänglighet och ministeriets reglering av utbildningsutbudet förblir otydligt och vi vill även poängtera att strukturförändringar i sig inte nödvändigtvis har en positiv effekt på tillgängligheten, även om den kan ha det.”

Itä-Suomen yliopiston mukaan koulutusvastuiden säätelyssä keskeisintä on mahdollistaa tarkoituksenmukaisia ja joustavia koulutuspolkuja. Tältä osin dualimallin toimivuuden alueellinen tarkastelu sekä koulutusvastuusäätelyn väljentäminen ovat kannatettavia. Korkeakoulujen verkostomaista yhteistyötä edistävien toimenpiteiden ennakkuuluton kehittäminen on mahdollistettava (ISY).

Tampereen yliopisto kannattaa korkeakoulujen koulutusvastuiden säätelyn arviointia. Nykyinen säätely on eri koulutusalojen näkökulmasta hyvin moninaista, kun osaan aloita liittyä merkittävää säätelyä ja toisiin säätelyä ei koulutusalan lisäksi juuri ole. Korkeakoulujen toimintamallien ja rakenteiden uudistamisen yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomiota opiskelijavalintojen johtamisen arviointiin sekä kansallisella tasolla että yliopistojen sisällä. Miksi opetustarjontaa tulisi olla juuri suomeksi ja ruotsiksi – miksi ei

englanniksi? (TaY) Myös Etelä-Pohjanmaan liitto kiinnittää huomiota kielikysymykseen: tavoite on hyvä, mutta tärkeää olisi myös muita kieliä kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien huomointi tämän palveluympäristön luomisessa. Opintojaksoja voi olla muillakin kuin suomen tai ruotsin kielillä, sillä ulkomaalaisista korkeakouluopiskelijoista enemmistö puhuu muita äidinkieliä kuin suomea tai ruotsia (Etelä-Pohjanmaan liitto). STTK:n mukaan koulutusvastuita koskeva sääntelyn uudistamiseen liittyviä tavoitteita tai toimia ei avata suunnitelmaluonnoksessa. Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan mukaan koulutusvastuiden sääntelyä tulee vähentää.

Akavan ja OAJ:n mukaan digivision vieminen käytäntöön vaatii vielä toimenpiteitä. Digivisio on vielä käytäntöön jäsentymätön ja palveluympäristön rakentuminen näyttäytyy opetushenkilöstölle hahmottumattomalle ja ylätasen projektilta. Muutos on iso ja edellyttää uudenlaista osaamista, työn mitoitusta ja rahoituksen lisäämistä. Myös osaamisen johtamiseen on panostettava. Opetushenkilöstön digitaalista osaamista on parannettava täydennyskoulutuksella ja tarjottava riittävä tuki opetuksen antamiseksi digitaalisessa oppimisympäristössä. Myös opiskelua ja ohjausta on tuettava riittävällä henkilöstöresurssilla opiskeluympäristöstä riippumatta (AKAVA). Em. Akavan lausunnossa mainitujen asioiden lisäksi OAJ korostaa, että erilaisissa oppimisympäristöissä työskentelevä opiskelija katoaa helposti opettajan ulottumattomiin yhteisen ajan ja läsnäolon vähentyessä. Opiskelijalta vaaditaan itseohjautuvuutta ja itsesääätelytaitoja ja opettajalta pedagogista läsnäoloa. Opettajan tehtävänä on yhä vahvemmin tukea ja mahdollistaa opiskelijan opinnoissa eteneminen ilman opettajan jatkuvaa läsnäoloa (OAJ).

Erilaisten oppimisympäristöjen kehittämisen lähtökohtana pitää olla se, että ne tukevat oppijan kokonaisvaltaista sivistyksellistä ja ammatillista kasvua. Korostamme, että korkeakoulujen oppimisympäristöjen kehittämisessä on otettava huomioon moninaiset oppimisen toimintaympäristöt – työssä tapahtuva oppiminen, oppilaitoksessa lähiopetuksessa tapahtuva ja digitaalisessa toimintaympäristössä järjestetty oppiminen. Kaikkia oppimisympäristöjä on kehitettävä pedagoginen esteettömyys ja saavutettavuus huomioiden. Oppimisympäristön fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen on kiinnitettävä erityisesti huomiota. Oppimisympäristön suunnittelun ja rakentamisen on tuettava vuorovaikutusta, vertaisoppimista ja osallisuutta.

Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan mukaan digitaalinen palveluympäristö on yksi tärkeimmistä korkeakoulukentän tavoitteista alkaneella vuosikymmenellä. Yhteinen digitarjonta mahdollistaisi myös Suomen vähemmistökielten aseman edistämisen: Oulun ja Lapin kiintiöpaikat saamenkielisille eivät ratkaise Helsingissä asuvien saamenkielisten asemaa ja vastaavasti karjalan kieltä voisi tarvittaessa opiskella yliopistosta riippumatta. SAKKI toteaa, että yhtenäinen, digitaalinen palveluympäristö on erittäin tervetullut. Samalla tulee huolehtia siitä, ettei se ole ainoa vastausta moniin saavutettavuuden kysymyksiin. SAMOK on sitä mieltä, että tavoitteen 7 yhteys saavutettavuuden edistämiseen jää epäselväksi. Tampereen ylioppilaskunta kannattaa joustavaa korkeakouluopetusta, joka edistää opiskelijoiden sujuvaa opiskelua. Yliopistojen yhteistyön tiivistämistä tulee tehdä koulutuksessa, kuten edistää ristiinopiskelua tarkoituksenmukaisilla koulutusaloilla. Opiskelijan näkökulmasta laajan ja vapaan sivuaineoikeuden ylläpitäminen on erittäin tärkeää, koska se takaa opiskelijoiden yksilölliset koulutusprofiilit (TREY).

STTK kannattaa korkeakoulujen digivisiota koskevia tavoitteita. Tehyn näkemyksen mukaan korkeakoulujen yhtenäisen digitaalisen palveluympäristön kehittämisessä tulee mahdollisuuksien lisäksi arvioida sen rajoitukset erityisesti ammattitaidon oppimiseen liittyvien sisältöjen varmistamiseksi. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulutuksessa on turvata riittävät ja ohjatut harjoittelutunnit (ns. laboraatio-opetus) ennen työelämäharjoitteluun siirtymistä (Tehy).

ADHD-liiton mukaan digitaalisuuden lisääminen on kannatettavaa, mutta on huomioitava sen vaikutukset saavutettavuuteen. Kuten saavutettavuussuunnitelmassa todetaan Covid 19-pandemian vaikutusten

kohdalla, että poikkeukselliset opetusjärjestelyt ovat haastaneet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Digiopintotarjonnan kehittämisen osalta pitää olla konkreettiset toimenpiteet opiskelijan riittävän tuen ja ohjauksen varmistamiseksi sekä itseohjautuvuuden tukemiseksi.

Kuuloliiton mukaan digitaalista palveluympäristöä luotaessa on tärkeää varmistaa, että siitä tulee jo alusta alkaen eri tavoin vammaisille, kuten kuulo- ja näkövammaisille, saavutettava ympäristö. Jo suunnitteluvaiheessa on otettava huomioon erilaisten digipalvelukäyttäjien tarpeet ja varmistaa, että alusta luodaan sellaiseksi, joita kaikkien on mahdollista käyttää.

Ammatillisten erityisopettajien AEO näkemys on, että digiopintotarjonnan lisäksi olisi huomioitava oppimisen monimuotoisuuden mahdollistumisen ja oppimisen tukemisen hyvien käytäntöjen yhteinen kehittäminen.

Tavoite 8: Opettajankoulutuksissa huomioidaan entistä paremmin saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 8: Opettajankoulutuksissa huomioidaan entistä paremmin saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	5	4	0	0	0	1,4
Ammattikorkeakoulut	5	0	11	0	0	2,4
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	5	2	1	0	0	1,5
Ammattiliitot	7	0	0	0	0	1,0
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	12	2	0	0	0	1,1
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	43	9	12	0	0	1,5

Tavoitteella vahva kannatus, ei vastustusta. Ammatillisia opettajakorkeakouluja on viidessä ammattikorkeakoulussa (HAMK, JAMK, TAMK, OAMK ja Haaga-Helia). Selittää sen, että 10 amkia ei kannata eikä vastusta tavoitetta.

Akava ja OAJ pitävät tärkeänä, että opettajankoulutukseen valitaan opettajaksi opiskelevia moninaisilla taustoilla. Se korostaa, että monipuolisia urapolkuja tulee tukea jo aiemmin koulutuspolulla. On varmistettava toisen asteen riittävät mahdollisuudet tukea opiskelijaa saavuttamaan korkeakoulutukseen vaadittavat jatko-opintokelpoisuudet ja osaaminen.

Suomen lukiolaisten liitto SLL kannattaa lämpimästi opettajankoulutuksen kehittämistä. SLL haluaa tuoda esiin, että vaikka sukupuolitietoisuus ja -sensitiivisyys ovat jo vuosia olleet osana opetussuunnitelmia, eivät ne kuitenkaan tule osaksi oppilaitosten arkea ilman asennemuutosta ja tietoisuuden lisäämistä, mikä vaatii henkilökunnan kouluttamista. SLL katsoo, että opettajankoulutukseen ja täydennyskoulutuksiin tulee

sisällyttää kieli- ja kulttuuritietoisuuden, monikielisyyden ja erilaisten oppijoiden kohtaamiseen liittyvien taitojen lisäksi opetusta liittyen seksuaalisuuden, sukupuolen ja kehojen moninaisuuteen. Opettajien ja muun henkilöstön tulee saada koulutusta syrjinnän tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen sekä yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Erilaisten oppijoiden liiton mukaan tavoitteen täsmennykset ovat erittäin kannatettavia. On erittäin tärkeää, että ”opettajankoulutukseen on mahdollista hakeutua moninaisilla taustoilla”. Erilaisten oppijoiden opettaminen ja ohjaaminen edellyttää paitsi tietoa myös ymmärrystä ja kykyä asettua oppilaiden asemaan ja tarkastella oppimista ja opettamista heidän lähtökohdistaan. Esimerkiksi opettajilla, joilla itsellään on oppimisvaikeus, on ammatillisen tiedon ja osaamisen lisäksi kokemustietoa ja osaamista, jota he käyttävät opetusta suunnitellessaan ja toteuttaessaan. Kattava diversiteetti opetushenkilöstön joukossa on etu koko oppilaitokselle, kun erilaisten opettajien osaaminen saadaan kaikkien käyttöön erilaisten oppilaiden/opiskelijoiden kohtaamisessa sekä opetusmenetelmien ja oppimateriaalien kehittämisessä. Toiseen täsmennykseen tulee lisätä oppimisvaikeuksiin liittyvä osaaminen: ”Korkeakoulut kehittävät opettajankoulutusten opetussuunnitelmia, tavoitteita ja sisältöjä niin, että niissä huomioidaan entistä paremmin kieli- ja kulttuuritietoiseen opetukseen, monikielisyyteen, oppimisvaikeuksiin sekä erilaisten oppijoiden kohtaamiseen liittyvä osaaminen.” Opetushenkilöstön moninaisuuden ja kulttuurisen ymmärryksen lisäämiseksi olisi tärkeää, että muualla kuin Suomessa suoritettu opettajankoulutus voidaan tunnustaa ja lukea hyväksi opettajanpätevyyden hankkimisessa Suomessa.

Vammaisfoorumi pitää tavoitetta kannatettavana. Opettajien perus-, lisä- ja täydennyskoulutuksessa on perusteltua olla vammaisuuteen liittyviä oppisisältöjä. Näiden suunnittelu on mahdollista esimerkiksi yhteistyössä vammaisjärjestöjen kanssa. Myös kokemustoimijoiden käyttöä osana opettajankoulutusta voitaisiin lisätä (ks. kokemustoiminta.fi ja kokemusasiantuntija.fi). Samarbetsförbundet för funktionshinder SAMS kohdistaa huomion harjoittelukouluihin: ”Det är viktigt att lärarna får också utbildning i att bemöta bättre elever med funktionsnedsättningar och deras behov. Mångfalden av olika slags elever borde även beaktas i samband med lärarutbildningen i övningskolorna. Idag är problemet det att övningskolorna inte får extra resurser även om det tar in elever med specialbehov. Det här kan i sin tur bidra till en negativare, ibland rent av diskriminerande, förhållning till personer med funktionsnedsättningar vid elevintagningen.”

Invalidiliitossa on kiinnitetty huomiota, että opettajien ja ohjaajien osaamisessa suhteessa vammaisuuteen on kehitettävää. Ymmärryksen lisääminen vammaisuuden moninaisuudesta on koko yhteiskunnassa tarpeellista, mutta erityisesti opettajankoulutuksessa. Myös yhdenvertaisuuden käsitteen ymmärtäminen vaatii lisäkoulutusta. Vammaisjärjestöjen osaaminen ja koulutukset ovat korkeakoulujen käytettävissä.

Seta toteaa lausunnossaan, että toisen asteen opiskelijoista noin 15 % kuuluu sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöihin. Nyt kuitenkin opettajankoulutusta koskevassa toimenpiteessä huomioitavat asiat jättävät ulkopuolelleen esimerkiksi sateenkaari-ihmiset, kun toimenpiteessä ei mainita opiskelijoiden moninaisuutta laajemmin kuin kielellistä, kulttuurista ja oppimistapoihin liittyvää moninaisuutta. Opettajankoulutuksen opetussuunnitelmien tavoitteita ja sisältöjä tulee kehittää seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuus huomioiviksi sekä normitietoista pedagogiikkaa hyödyntäväksi. Suosittelemme normitietoisien pedagogiikan käyttämistä ilmaisuna tässä yhteydessä, sillä se on keli- ja kulttuuritietoisuutta laajempi näkökulma.

Unifi pitää asiaa tärkeänä, ja tuo esiin, että asiat ovat jo nykyiselläänkin vahvasti opettajankoulutuksessa mukana.

Turun yliopiston mukaan tavoite on tärkeä, koska opetushenkilöstö luo monilla tavoin kasvualustan tuleville sukupolville ja sen vuoksi on tärkeää, että opettajat edustavat väestöä kokonaisuutena (TY). Helsingin yliopiston lausunnon mukaan esitettyjä toimenpiteitä on jo otettu ja ollaan ottamassa huomioon. On

pohdittava, miten huolehditaan geneerisen kulttuuritietoisuuden ja tieteenalakohtaisen osaamisen välisestä tasapainosta (HY).

Jyväskylän yliopiston mukaan valintakriteerit ovat samoja kaikille, mutta valintakokeita voidaan rakentaa siten, että niissä voi pärjätä moninaisilla taustoilla. Soveltuvuuskokeita on viime vuosina kehitetty tavalla, joka pyrkii minimoimaan subjektiiviset näkökulmat. Opettajankoulutuksessa on huomioitava erityisesti myös täydennyskoulutuksena suoritettavat pedagogiset opinnot ja niiden opiskelijavalinnat sekä Opetushallituksen tutkintojen tunnustaminen, sillä maahanmuuttajat ovat usein jo lähtömaissaan pätevöityneitä opettajia (JY). Itä-Suomen yliopiston mukaan opettajankoulutuksen valintojen kehittäminen tulee tapahtua jatkossakin yliopistojen yhteistyön pohjalta. Positiivisen erityiskohtelun mahdollistaminen tulee toteutua opiskelijoiden oikeusturvan vaarantumatta (ISY).

ADHD-liiton mukaan tämä on ehdottoman tärkeä tavoite ja edellytys yhdenvertaisuuden toteutumiselle opiskeluissa.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen mukaan tavoite vastaa Karvin Maahanmuuttajat korkeakoulutuksessa -arvioinnissa tunnistettuja kehittämistarpeita. Opetushallituksen mukaan on kannatettavaa, että huomioidaan entistä paremmin kieli- ja kulttuuritietoiseen opetukseen, monikielisyyteen sekä erilaisten oppijoiden kohtaamiseen liittyvä osaaminen. Sisältyykö tähän myös opinto-ohjaajien koulutus? Sen voisi lisätä, koska myös siellä moninaisten taustojen merkitys on suuri (Opetushallitus).

Hämeen ammattikorkeakoulu kannattaa esitystä. Myös Tampereen amk kannattaa tavoitetta ja toteaa, että ammatillisissa opettajankoulutuksissa tämä tavoite on jo otettu huomioon opetussuunnitelmia ja opetusta uudistettaessa. Turun amk:n mukaan opettajankoulutusten lisäksi on huomioitava opettajien täydennyskoulutus ja saavutettavuusosaamisen kehittäminen työn ohessa. Haga-Helia amk:n mukaan tavoite on otettu huomioon tälläkin hetkellä. Oulun ammattikorkeakoulun mukaan tavoitteena "entistä paremmin" vaatisi hyvää analyysiä nykytilasta.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunnon mukaan saavutettavuusvalvonta näkee kannatettavana, että opettajakoulutuksessa huomioidaan myös digipalvelulain vaatimusten mukainen saavutettavuusosaaminen. Esimerkiksi saavutettavien tiedostomuotojen (Word, Power Point) laatiminen on osaamista, joka jokaisen opettajan ja koko korkeakoulujen henkilöstön tulee osata jatkossa esimerkiksi erilaisten julkaisujen ja oppimateriaalien valmistelussa.

Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK pitää hyvänä tavoitteena lisätä opettajankoulutukseen osaamista kieli- ja kulttuuritietoisesta opetuksesta ja erilaisten oppijoiden kohtaamisesta. Sen sijaan pohdimme, kuinka käytännössä parannetaan mahdollisuuksia hakeutua opettajankoulutukseen monenlaisilla taustoilla. Emme katso esimerkiksi kiintiöitä ratkaisuksi, mutta oleellista olisi esimerkiksi tarkastella sitä, onko mahdollisuutta helpottaa esimerkiksi kielitaitovaatimuksia, jotta koulutukseen hakeutumista voitaisiin helpottaa maahanmuuttajataustaisten osalta.

Suomen ylioppilaskuntien liiton SYL mukaan kieli- ja kulttuuritietoisuuden, monikielisyyden sekä erilaisten oppijoiden huomioimisen lisäksi tulee opettajankoulutuksen opetussuunnitelmissa huomioida muun muassa sukupuoli- ja sateenkaarisensitiivisyys. Tampereen ylioppilaskunnan näkemyksen mukaan opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet tai taustat eivät saisi olla este kouluttautumiselle. TREY kiinnittää huomiota siihen, ettei nykyisellä lainsäädännöllä positiivista erityiskohtelua ei voine edistää opiskelijavalinnoissa, esimerkiksi erilaisilla kiintiöillä. Jos halutaan edistää asiaa, niin asian edistäminen vaatisi jopa perustuslaillisia muutoksia. Opiskelijavalintojen kehittämistä tulee tehdä tietoon pohjautuen, jotta moninaisista taustoista on mahdollista edetä koulutukseen (TREY). Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan mukaan kirjaus on kannatettava, mutta on tärkeää, että lähdetään siitä oletuksesta, että kaikilla on erityistarpeita. On tärkeää, että erilaisuutta pidetään normina tietyn oppilasprofiilin sijaan.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta toteaa, että hyvä olisi tarjota opettajille myös pedagogiikan opintoja. Kaikki opettajat eivät ole tällaista koulutusta saaneet, vaan omaavat esimerkiksi jonkinlaisen tutkija- tai asiantuntijataustan.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssin mukaan kasvatus- ja nuorisoalan henkilöstölle tulee ohjata resursseja lisäkoulutukseen yhdenvertaisuudesta. Yhdenvertaisuuden ja moninaisuuden teemat tulee ottaa osaksi alojen peruskoulutusta.

Suomen opinto-ohjaajat kannattavat opettajien koulutuksen kehittämistä. Ammatillisten erityisopettajien AEO mukaan myös korkeakoulukouluissa tulisi kaikilla opiskelijoilla olla oikeus pedagogisesti päteviin opettajiin ja asiantuntevan erityisopettajan tukeen. Tällöin saavutettavuusnäkökulma opettajuuteen on laajempi kuin tässä kohdassa opettajankoulutuksen valinnat ja sisällöt. Yliopistojen opetusalan liitto YLL pitää tavoitetta tärkeänä ja painottaa, että opiskelijavalinnat ja opetussuunnitelmat ovat yliopistojen autonomiaan kuuluvia asioita.

Tavoite 9: Uudistetaan korkeakoulujen ja oppilaitosten nykyistä työikäisille kohdennettavaa koulutustarjontaa työelämän ja korkeakoulujen välisenä yhteistyönä.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 9: Uudistetaan korkeakoulujen ja oppilaitosten nykyistä työikäisille kohdennettavaa koulutustarjontaa työelämän ja korkeakoulujen välisenä yhteistyönä.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	7	1	1	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	11	6	0	0	0	1,4
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	4	3	0	0	0	1,4
Ammattiliitot	6	3	0	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	11	2	1	0	0	1,3
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	47	16	2	0	0	1,3

Tavoitteella on vahva kannatus, ei vastustusta.

Sekä Unifi että Arene tukevat esitystä ja huomauttavat, että koulutustarjonnan laajentaminen edellyttää lisäresursointia. Aikuisten koulutustarpeet kohdistuvat sekä tutkintojen suorittamiseen että lyhytkestoiseen täydennyskoulutukseen.

Yliopistojen opetusalan liiton YLL mukaan tavoitteet 9 ja 10 ovat tärkeitä. Liiton mukaan on kuitenkin muistettava, ettei nykyinen tulosohjaus mielekkäällä tavalla palkitse lyhytkestoisten koulutuspalveluiden tarjoamisesta. On myös keskeistä kansallisten kielten lisäksi tarjota koulutusta myös muilla suomalaisilla vähemmistökielillä ja englanniksi. Yliopistoista (eikä välttämättä ammattikorkeakouluistakaan) ei ole

välttämättä löydettävissä riittävän hyvin työelämän kulloisistakin tarpeista perillä olevaa henkilöstöä vetämään tällaisia koulutuksia.

Tampereen yliopiston mukaan jatkuvan oppimisen kehittäminen on tärkeää. Jatkuvan oppimisen rahoitusmalli mietittävä huolella (TaY). Aalto-yliopiston mukaan on huomioitava uudenlaisen tarjonnan suunnittelun ja toteutuksen erityispiirteet sekä työn resursointi (Aalto). Itä-Suomen yliopiston näkemys on, että koulutuksen kehittämisen rinnalla tulee myös laajentaa jatkuvan oppimisen rahoitus pohjaa (ISY). Turun yliopiston mukaan jatkuvan oppimisen tavoitteet 9-10 jäävät jonkin verran ohuiksi eivätkä välttämättä avaudu lukijalle. Ei voida olettaa, että tämän asiakirjan lukijat lukevat samalla ristiin jatkuvan oppimisen kansallista ohjelmaa tmv. (TY). Helsingin yliopisto toteaa, että uusia koulutuspalveluja voidaan luoda esimerkiksi täydennyskoulutuksessa, jossa tutkintovaatimukset eivät määrittele tarjontaa. Onko tarkoitus, että koulutusta tarjotaan nimenomaisesti kotimaisilla kielillä, ei esimerkiksi englannin kielellä? (HY).

Lab amk kannattaa tavoitetta 10: ”Kukin korkeakoulu päättää varmasti omalta osaltaan, miten tätä toteuttaa”. Ammattikorkeakoulut kannattavat hanketta (HAMK, LAMK, OAMK, Karelia AMK, Lab AMK, DIAK, TuAMK, Haaga-Helia, SeAMK, TAMK, Arcada) ja toteavat yhdenmukaisesti Arenen kanssa, että koulutustarjonnan laajentaminen on aina myös resurssikysymys. Oulun amk:n mukaan on tärkeää huomioida, että aikuisten koulutustarpeet kohdistuvat myös tutkintojen suorittamiseen eivät vain lyhytkestoiseen täydennyskoulutukseen (OAMK). Seinäjoen ammattikoulun mukaan resursoinnin lisäksi on huolehdittava erilaisia koulutuspalveluja koskevan viestinnän selkeydestä, sillä osallistujan tulee olla selvillä siitä, millaiseen ja minkä tasoiseen koulutukseen hän on pyrkimässä/osallistumassa. Koulutuspalvelujen luomisen yhteydessä ei saisi unohtaa ohjausta ja sen merkitystä osaamisen lisäämisessä. Esimerkiksi digitaidot eivät ole välttämättä kaikilla osallistujilla ajan tasalla ja vaativat siksi huomiota (SeAMK).

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi toteaa, että heidän arviointiensa pohjalta on tunnistettu tarve, että tutkintotavoitteisen koulutuksen sijaan tulisi tarjota enemmän täsmäkoulutuksia, joissa yhteensovitetaan työelämän osaamistarpeet, opiskelijan henkilökohtaiset osaamistavoitteet ja koulutustarjonta (KARVI). Opetushallitukselta sama huomio tavoitteisiin 9 ja 10: tällä voidaan vähentää työikäisten tarvetta hakeutua yhteishaun kautta suorittamaan tutkintoa, kun todellinen tarve on esim. jokin tutkinnon osa.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssin mukaan joustavat alanvaihtomahdollisuudet ehkäisvät sekä opintojen keskeytymistä, että edistävät nuorten mahdollisuuksia löytää itselleen mieluisa opintopolku. Tavoitteena tulee olla, että kaikkien opiskelijoiden ja työelämässä olevien joustavat opintopolut ja alanvaihtomahdollisuudet lisääntyvät. Tämän ansiosta nuoret voivat vaihtaa sujuvasti opiskelualaa myös ilman valintakokeita. SAMOKin näkemyksen mukaan meidän tulee luoda monimuotoisia ratkaisuja uuden osaamisen hankkimiseen. Tarvitsemme tutkintokoulutuksen rinnalle erilaisia ja erikokoisia osaamisen täydennyspaketteja. Työikäisen väestön kouluttamiseen tarvitaan myös erilaisia tapoja toteuttaa oppimista työn ohella ja työuran eri vaiheissa.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) kannattaa elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien lisäämistä. Tutkintokoulutuksesta valmistuvilla tulee jatkossakin olla uusin ja ajanmukaisin tieto. Elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia ei tule kehittää irrallaan tutkintokoulutuksesta. Tutkintokoulutuksen roolia ei tule heikentää luomalla mielikuvaa, että osaaminen ja työelämärelevanssi ovat tutkintokoulutukselle vastakkaisia.

Akavan mukaan jatkuvan oppimisen tavoitteet ovat hyviä ja niitä tulee tarkastella vahvemmin nimenomaan saavutettavuuden näkökulmasta. Yksilön kannalta keskeistä on mahdollisuus oman osaamisen kehittämiseen, jolloin esimerkiksi opiskelun työttömyysturvalla tulee olla nykyistä sujuvampaa. Saavutettavuutta edistäisi tarveharkinnan järjestyttäminen, eli vahvempi luottamus yksilön omaan näkemykseen työllistävästä ja osaamista kehittävästä koulutuksesta. Myös uusien joustavampien ja lyhytkestoisten koulutusten hyöty muodostuu siitä, että niiden opiskelu on nykyistä ketterämpää. Samalla

tulee huolehtia koulutusten laatijalta ja toteuttajalta jatkuvaa osaamisen ylläpitoa ja riittävää työaikaa laadukkaiden ja työelämärelevanttien koulutusten suunnitteluun ja toteuttamiseen (AKAVA). OAJ:n toteaa, että jatkuvan oppimisen tavoitteet ovat hyviä tavoitteita, mutta tästä tavoitteesta uupuu saavutettavuuden näkökulmalla tehty tarkastelu. Huomautamme, että lyhyet tai räätälöidyt toteutukset ovat haastavia toteuttaa ja vaativat niiden laatijalta ja toteuttajalta jatkuvaa osaamisen ylläpitoa ja riittävää työaikaa niiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

STTK:n mukaan sen lisäksi, että tutkintokoulutuksen rinnalle kehitetään joustavia ja räätälöityjä jatkuvan oppimisen palveluita, tulee mahdollistaa tutkintojen suorittaminen myös työikäisille. Monille työvoimapulasta kärsiville aloille kouluttautuminen ja pätevoityminen tapahtuu tutkintokoulutuksen kautta. Myös olemassa olevia jatkuvan oppimisen muotoja kuten erikoistumiskoulutuksia tulee kehittää työelämän tarpeita vastaaviksi.

Tehy korostaa, että jatkuvan oppimiseen sisältyvät lyhytkestoiset ja räätälöidyt ratkaisut eivät toimia sellaisenaan alalle tulon koulutusväylinä, vaan ammattihenkilön tehtäviin tullaan tulevaisuudessakin tutkintojärjestelmän mukaisten tutkintojen kautta. Alalla jo toimivien osalta tavoite on tarkoituksenmukainen. Tehyn lausunnossa pitäisi tuki huomioida muutkin ammatit, sopiiko, että lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden erikoistumiskoulutuksia (mm. sairaanhoitajat, fysioterapeutit, röntgenhoitajat, bioanalytiikot jne.) tulee kehittää työelämän tarpeita vastaaviksi.

Vammaisfoorumin mielestä on hyvä, että tavoitteessa huomioidaan myös työelämän ulkopuolella olevat. Monet koulutetut vammaiset ihmiset eivät ole työllistyneet hyvästä koulutuksesta huolimatta. Vammaisia ihmisiä on työttöminä työnhakijoina ja myös työkyvyttömyyseläkkeellä. Huomattavan monet heistä ovat halukkaita koko-aikaiseen tai osa-aikaiseen työhön jos työpaikka löytyisi. Kelan ammatillisena kuntoutuksena on pääsääntöisesti mahdollista kouluttautua yhteen ammattiin. Tämä voi valinnanvapauden näkökulmasta asettaa vammaiset ihmiset eriarvoiseen asemaan, mikäli heillä on taloudellisia vaikeuksia kouluttautua uudelleen. Mahdollisen positiivisen erityiskohtelun tarvetta ammatinvaihdon tai lisäkouluttautumisen yhteydessä on hyvä selvittää.

Samarbetsgruppen kring funktionshinder SAMS kannattaa tavoitetta ja korostaa toimintarajoitteisten henkilöiden tarvetta osaamisen täydentämiseen: en stor del av våra målgrupper är utanför arbetslivet. Det är viktigt att även de har tillgång och möjligheter till den här kompletterande utbildningen. En del av våra målgrupper behöver också stöd för yrkesinriktad rehabilitering av FPA. Eftersom denna stödform ges endast en gång, kan det medföra svårigheter att byta utbildningsinriktning för våra målgrupper.

Erilaisten oppijoiden liiton mukaan myös työelämään suunnatuissa koulutuspalveluissa tulee huolehtia koulutusten saavutettavuudesta eri työntekijäryhmien näkökulmista. Invalidiliiton näkemyksen mukaan näitä koulutuspalveluja luotaessa on huomioitava YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti vammaiset henkilöt.

Etelä-Pohjanmaan liitto tuo esiin aluenäkökulman: varmistetaan uusien koulutuspalvelujen saavutettavuus erilaisilla alueilla. Vahvistetaan koulutuksen vaikuttavuutta ja vetovoimaa edistämällä erilaisten osallistujien välistä vuorovaikutusta koulutuksen toteutuksessa. Satakuntaliitto toteaa, että jatkuva oppiminen ja oman osaamisen vahvistaminen suojaavat ihmisiä muutosten keskellä. Työelämän murros edellyttää monipuolista osaamista eri koulutusasteilta ja tavoite uusista koulutuspalveluista on kannatettava. Korkeakouluille tulee osoittaa resursseja uusien koulutuspalveluiden toteuttamiseksi.

Suomen opinto-ohjaat ja Suomen Lakimiesliitto kannattavat tavoitetta ja toteavat, että toteutus vaatii riittävät resurssit.

Suomen Kesäyliopistot ry:n mukaan vapaan sivistystyön toimijat ovat oivallisia yhteistyökumppaneita toimiessaan kaikissa kunnissa edistään joustavia opiskelumahdollisuuksia työikäisille. Kesäyliopistoilla on kokemusta ja asiantuntevuutta lyhytkestoisten ja räätälöityjen koulutusten suunnittelusta sekä toteuttamisesta työelämän osaamisen täydentämiseen. Jo hyvin toimivia yhteistyöverkostoja tulisi hyödyntää resurssien säästämiseksi. Suomen Kansanopistoyhdistyksen mukaan kansanopistot voivat joustavina ja uudistuvina oppilaitoksina vastata sekä yksilöiden että työelämän tarpeisiin. Kansanopistot järjestävät lyhytkestoisia, motivoivia uraohjauskoulutuksia työelämässä oleville tai sinne pyrkiville. Koulutuksen sisällöt räätälöidään opiskelijan koulutus- tai sivistystarpeen kanssa, ja koulutusten tavoitteena on edistää nopeaa työllistymistä. Koulutukset toteutetaan yhteistyössä lähiyhteisön ja työelämän kanssa.

Tavoite 10: Luodaan uusia, joustavia, lyhytkestoisia, räätälöityjä ja työelämän tarpeisiin vastaavia koulutuspalveluita.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 10: Luodaan uusia, joustavia, lyhytkestoisia, räätälöityjä ja työelämän tarpeisiin vastaavia koulutuspalveluita.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	5	4	0	0	0	1,4
Ammattikorkeakoulut	11	6	0	0	0	1,4
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	3	3	2	0	0	1,9
Ammattiliitot	8	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	13	1	1	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	48	16	3	0	0	1,3

Tavoitteella vahva kannatus, ei vastustusta.

Arene kannattaa, ”mutta tämä on resurssikysymys”. Tavoitetta kommentoineet ammattikorkeakoulut korostavat Arenen tavoin resurssien tarvetta. Seinäjoen ammattikorkeakoulu tuo lisäksi esiin, että on huolehdittava erilaisia koulutuspalveluja koskevan viestinnän selkeydestä, sillä osallistujan tulee olla selvillä siitä, millaiseen ja minkä tasoiseen koulutukseen hän on pyrkimässä/osallistumassa. Koulutuspalvelujen luomisen yhteydessä ei saisi unohtaa ohjausta ja sen merkitystä osaamisen lisäämisessä. Esimerkiksi digitaidot eivät ole välttämättä kaikilla osallistujilla ajan tasalla ja vaativat siksi huomiota. Resurssien tarvetta tavoitteen toteuttamiseen korostavat myös Suomen opinto-ohjaajat ja Suomen Laakimiesliitto.

Unifi tukee esitystä osana jatkuvan oppimisen kokonaisuutta. Helsingin yliopiston mukaan uusia koulutuspalveluita voidaan luoda esimerkiksi täydennyskoulutuksessa, jossa tutkintovaatimukset eivät määrittele tarjontaa. Onko tarkoitus, että koulutusta tarjotaan nimenomaisesti kotimaisilla kielillä, ei esimerkiksi englannin kielellä? (HY). Myös Centria-ammattikorkeakoulu korostaa myös englannin kielen merkitystä. Itä-Suomen yliopisto korostaa, että koulutuksen kehittämisen rinnalla ktulee myös laajentaa jatkuvan oppimisen rahoituspohjaa (ISY). Myös Aalto-yliopisto korostaa resursointitarvetta: on huomioitava

uudenlaisen tarjonnan suunnittelun ja toteutuksen erityispiirteet sekä työn resursointi (Aalto). Tampereen yliopiston näkemyksen mukaan jatkuvan oppimisen kehittäminen on tärkeää. Jatkuvan oppimisen rahoitusmalli mietittävä huolella (TaY).

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi toteaa, että heidän arviointiensa pohjalta on tunnistettu tarve, että tutkintotavoitteisen koulutuksen sijaan tulisi tarjota enemmän täsmäkoulutuksia, joissa yhteensovitetään työelämän osaamistarpeet, opiskelijan henkilökohtaiset osaamistavoitteet ja koulutustarjonta. Ammatilliset erityisopettajat ry:n mukaan on tärkeää mahdollistaa jatkuva oppiminen kaikille (AEO).

SAMOKin näkemyksen mukaan meidän tulee luoda monimuotoisia ratkaisuja uuden osaamisen hankkimiseen. Tarvitsemme tutkintokoulutuksen rinnalle erilaisia ja erikokoisia osaamisen täydennyspaketteja. Työikäisen väestön kouluttamiseen tarvitaan myös erilaisia tapoja toteuttaa oppimista työn ohella ja työuran eri vaiheissa (SAMOK). Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) kannattaa elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien lisäämistä. Tutkintokoulutuksesta valmistuvilla tulee jatkossakin olla uusin ja ajanmukaisin tieto. Elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia ei tule kehittää irrallaan tutkintokoulutuksesta. Tutkintokoulutuksen roolia ei tule heikentää luomalla mielikuvaa, että osaaminen ja työelämärelevanssi ovat tutkintokoulutukselle vastakkaisia. Kaakkois-Suomen amk:n opiskelijakunta kysyy: ”Eikö avoimen laaja tarjonta ole myös jatkuvan oppimisen yksi tehokas väylä? Se olisi hyvä lisätä tähän”.

Akava ja OAJ painottavat, että jatkuvan oppimisen tavoitteet ovat hyviä ja niitä tulee tarkastella vahvemmin nimenomaan saavutettavuuden näkökulmasta. Yksilön kannalta keskeistä on mahdollisuus oman osaamisen kehittämiseen, jolloin esimerkiksi opiskelun työttömyysturvalla tulee olla nykyistä sujuvampaa. Saavutettavuutta edistäisi tarveharkinnan järjestyttäminen, eli vahvempi luottamus yksilön omaan näkemykseen työllistävästä ja osaamista kehittävästä koulutuksesta. Myös uusien joustavampien ja lyhytkestoisten koulutusten hyöty muodostuu siitä, että niiden opiskelu on nykyistä ketterämpää. Samalla tulee huolehtia koulutusten laatijalta ja toteuttajalta jatkuvaa osaamisen ylläpitoa ja riittävää työaika- ja laadukkaiden ja työelämärelevanttien koulutusten suunnitteluun ja toteuttamiseen.

STTK:n mukaan sen lisäksi, että tutkintokoulutuksen rinnalle kehitetään joustavia ja räätälöityjä jatkuvan oppimisen palveluita, tulee mahdollistaa tutkintojen suorittaminen myös työikäisille. Monille työvoimapolusta kärsiville aloille kouluttautuminen ja pätevytyminen tapahtuu tutkintokoulutuksen kautta. Myös olemassa olevia jatkuvan oppimisen muotoja kuten erikoistumiskoulutuksia tulee kehittää työelämän tarpeita vastaaviksi.

Tehy korostaa pitävänsä tärkeänä, että jatkuvan oppimiseen sisältyvät lyhytkestoiset ja räätälöidyt ratkaisut eivät toimia sellaisenaan alalle tulon koulutusväylinä, vaan ammattihenkilön tehtäviin tullaan tulevaisuudessakin tutkintojärjestelmän mukaisten tutkintojen kautta. Alalla jo toimivien osalta tavoite on tarkoituksenmukainen. Tehyn lausunnossa pitäisi tuki huomioida muutkin ammatit, sopiiko, että lisään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden erikoistumiskoulutuksia (mm. sairaanhoitajat, fysioterapeutit, röntgenhoitajat, bioanalytikot jne.) tulee kehittää työelämän tarpeita vastaaviksi.

Erilaisten oppijoiden liiton mukaan myös työelämään suunnatuissa koulutuspalveluissa tulee huolehtia koulutusten saavutettavuudesta eri työntekijäryhmien näkökulmista. Invalidiliiton mukaan näitä koulutuspalveluja luotaessa on huomioitava YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti vammaiset henkilöt.

Tavoite 11: Saavutettavuutta edistetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti osana korkeakoulun strategiaa

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 11: Saavutettavuutta edistetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti osana korkeakoulun strategiaa
--

	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	4	2	0	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	12	2	0	1	0	1,3
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	3	1	1	0	0	1,6
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	9	3	2	0	0	1,5
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	43	8	3	1	0	1,3

Tavoitteella 11 on vahva kannatus.

Arene kannattaa tavoitetta ja toteaa, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ammattikorkeakouluja velvoittaa jo nykyisin lainsäädäntö. Tavoitteesta lausuneet ammattikorkeakoulut (LAMK, OAMK, DIAK, Karelia, HUMAK, Haaga-Helia, Metropolia ja Arcada) edustavat samaa kantaa. Lab ammattikorkeakoulun mukaan kukin korkeakoulu päättää omasta strategiastaan ja sinänsä kannatettavien asioiden sisällyttäminen strategiaan voi paisuttaa strategian niin laajaksi, että sen käyttökelpoisuus pienenee. Mikäli saavutettavuus halutaan kytkeä laatu järjestelmiin kattavasti, kannattane se Karvin auditointikriteeristöön.

Turun yliopiston kokemus on, että saavutettavuuden edistäminen osana korkeakoulun strategiaa luo perustan yksittäisen korkeakoulun saavutettavuustyölle ja ”olemme olleet mukana myös kansallisessa verkostoyhteistyössä”. Aalto-yliopiston saavutettavuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämistä jatketaan yliopiston saavutettavuuden toimeenpanosuunnitelman sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman pohjalta. Nykyiset suunnitelmat on tehty vuosille 2019-2021, seuraavia tehdään tällä hetkellä vuosille 2022-2024. Aalto-yliopisto perustaa saavutettavuutta koordinoivan työryhmän, jossa on edustus laajasti eri palveluyksiköistä. Lähtökohtaisesti Aalto-yliopisto pitää yhteistyötä tärkeänä ja osallistuu sellaiseen aktiivisesti. Ministeriön tulee varmistaa resurssit valtakunnalliselle verkostoyhteistyön koordinoinnille (Aalto-yliopisto).

Akavan ja OAJ:n mielestä tavoitteet 11-13 tulee sisällyttää tavoitteeseen 2. STTK:n näkemyksen mukaan joustavat opintopolut voivat toimia keinona edistää yhdenvertaisuuden ja korkeakoulutuksen saavutettavuuden toteutumista koulutuksen eri kohderyhmien näkökulmasta.

Suomen opinto-ohjaajat, Yliopistojen opetusalan liitto YLL, ESOK, Suomen Ammattiin OpiskelEvien Liitto SAKKI, Vammaisfoorumi ja Samarbetsförbundet kring funktionshinder SAMS pitävät tavoitetta tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Ammatilliset erityisopettajat AEO pitää tärkeänä yhteistä verkostoa saavutettavuuden kehittämisen ja hyvien käytänteiden levittämisen mahdollistajana.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston mukaan osana strategioita tulee varmistaa riittävä resursointi saavutettavuuden toteutumisen takaamiseksi. Digitaalisten palvelujen saavutettavuuden edistäminen vaatii

sekä kehitysresursseja että riittävää henkilöresursointia saavutettavuuden toteuttamiseksi. Myös Etelä-Pohjanmaan liiton mukaan on tärkeää, että saavutettavuuden hyväksi tehty työ ja tulokset huomioidaan selkeästi korkeakoulujen tulosohejauksessa.

Suomen ylioppilakuntien liiton (SYL) mukaan verkostoyhteistyössä on suotavaa, että korkeakoulut voivat yhdessä jakaa kokemuksia ja konkreettisia käytäntöjä saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tosiasialliseksi edistämiseksi. Tampereen ylioppilaskunta kysyy: miten tätä tavoitetta käytännössä toteutetaan ja miten korkeakoulut sitoutetaan mukaan tavoitteeseen?

Suomen Kesäyliopistot ry:n mukaan heillä on kapasiteettia ja resursseja laajentaa ja vahvistaa yhteistyötä. Strategiassa tulisi huomioida vapaan sivistystyön toimijat verkostoyhteistyön osalta saavutettavuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tavoite 11b: tupla 11 (Saavutettavuutta edistetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti osana korkeakoulun strategiaa)

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 11b: tupla 11 (Saavutettavuutta edistetään aktiivisesti ja suunnitelmallisesti osana korkeakoulun strategiaa)						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	6	2	0	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	11	1	0	1	0	1,3
Unifi ja Arene	1	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	7	1	2	0	0	1,5
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	44	6	2	1	0	1,2

Katso tavoite 11.

Tavoite 12: Korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 12: Korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5

Yliopistot	6	3	0	1	0	1,6
Ammattikorkeakoulut	1	5	8	3	0	2,8
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	6	0	1	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	1	1	0	0	1,3
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	38	11	10	4	0	1,7

Yliopistot kannattavat tavoitetta 12 (täysin tai osittain).

Unifi toteaa, että yliopistot luonnollisesti seuraavat strategisia tavoitteitaan. Saavutettavuussuunnitelmien laatimisen ja seurannan tulee olla yliopistojen oma asia, ei rahoitusmallin tulostittari. Jyväskylän yliopisto on valmis toteuttamaan arvioinnin osana yliopiston omaa strategisten tavoitteiden seuranta (JY). Taideyliopiston mukaan korkeakoulun tulee voida itse arvioida edistymistään (Taideyliopisto).

Aalto-yliopistossa saavutettavuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämistä jatketaan yliopiston saavutettavuuden toimeenpanosuunnitelman sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman pohjalta. Nykyiset suunnitelmat on tehty vuosille 2019-2021, seuraavia tehdään tällä hetkellä vuosille 2022-2024. Aalto-yliopisto perustaa saavutettavuutta koordinoivan työryhmän, jossa on edustus laajasti eri palveluyksiköistä (Aalto).

Helsingin yliopiston näkemyksen mukaan seuranta on hyvä asia, mutta sitä ei tule tehdä liian raskaaksi, koska se vie resursseja yliopiston perustehtävistä (HY). Turun yliopiston mukaan tavoite sisältää huomattavan määrän konkreettisia toimenpiteitä, joista monia Turun yliopistossa on jo edistetty. Jos saavutettavuustyössä ollaan vasta alkumetreillä vaarana on ”toimenpideähky”: kuka tekee, mitä tekee ja millä resursseilla? (TY) Tampereen yliopisto kysyy: mikä taho arvioisi korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman toteutumista?

Myös Tampereen ylioppilaskunta toivoo lausunnossaan, että saavutettavuussuunnitelman tavoitteessa mainittaisiin siitä, mikä taho arvioi korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman toteutumista ja että toimenpiteisiin lisättäisiin vaatimus siitä, että korkeakoulujen sivuilta löytyisi vaivatta tietoa siitä millaisiin apuvälineisiin tai saavutettavuusratkaisuihin opiskelijat ovat oikeutettuja (TREY).

Arenen mukaan kyseessä on uusi hallinnollinen tehtävä ammattikorkeakoululle. Kuusi ammattikorkeakoulua kannattaa tavoitetta (täysin tai osittain), seitsemällä ei ole asiaan kantaa ja neljä ammattikorkeakoulua (LAMK, DIAK, SAMK ja SeAMK) vastustaa (osittain) saavutettavuussuunnitelman säännöllistä arviointia.

Arenen kannan kanssa yhtenevästi ammattikorkeakoulut esittävät, että saavutettavuussuunnitelman laadinta ja arviointi uutena hallinnollisena tehtävänä (SeAMK, LAMK, HUMAK, Metropolia), edellyttää resursointia (SAMK). LAMKin mukaan koko koulutuskentän osalta kansallinen arviointi on tarpeellinen. Metropolia kysyy ”onko (saavutettavuussuunnitelma ja sen arviointi) kytkettävissä osaksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa?”

Tampereen ammattikorkeakoulu kannattaa tavoitetta täysin ja toteaa, että saavutettavuussuunnitelman toteutumisen arviointi voidaan nähdä osana korkeakoulun laadunhallintaa (TAMK). Oulun ammattikorkeakoulun mukaan korkeakouluilla on jo tällä hetkellä paljon erilaisia arviointikohteita. Pelkän saavutettavuuden arvioinnin sijaan saavutettavuutta voitaisiin arvioida osana korkeakoulun toimintaa

laajemmin. Muuten tästä tulee taas yksi uusi hallinnollinen tehtävä lisää korkeakouluille (OAMK). Savonia AMK:n mukaan ammattikorkeakouluilla tulee olla mahdollisuus itse määritellä miten toteuttaa säännöllisen arvioinnin (Savonia). Seinäjoen amk toteaa, että korkeakoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat kattavat myös opetuksen, eivätkä ne voi toteutua ilman riittävää saavutettavuutta. Vaikka sitä ei kohdassa yksiselitteisesti mainitakaan, tavoitteella 12 viitataan ilmeisesti korkeakoulun itse tekemään toteutumisen arviointiin. Jotta saavutettavuuden toteutumisen kansallinen seuranta ja korkeakoulujen keskinäinen vertailu olisi mahdollista, tarvitaan yksityiskohtaista ohjausta mm. saavutettavuussuunnitelmien seurannan kriteereistä, menetelmistä ja aikajänteestä. Korkeakoulujen viestintä ja markkinointi ovat perinteisesti kuuluneet korkeakoulujen autonomian piiriin. Vaikka todennäköisesti valtaosa korkeakouluista tuo viestinnässään esiin saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden kysymyksiä, Seinäjoen ammattikorkeakoulu ei pidä tarpeellisena, että korkeakoulut velvoitettaisiin siihen säädöksin (SeAMK).

Lab AMK:n mukaan tavoite 12 sisältää runsaasti toimenpiteitä, mitkä sinänsä ovat kannatettavia. Mikäli saavutettavuuden arviointi olisi määrävuosin toteutettava ja esimerkiksi kytkettävissä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan korkeakoulun oman aikataulun mukaisesti, saavutettavuussuunnitelman ja toimenpiteiden arviointi voisi tuoda lisäarvoa. Yksittäisenä vuosittain toistuvana jää helposti ns. paperiharjoitukseksi.

Tehyn mukaan on tärkeää, että saavutettavuussuunnitelman toteutumisen arviointiin liitetään myös valmistuneiden työllistyminen kotimaisille työmarkkinoille (työelämän näkökulma). Akavan mielestä tavoitteet 11-13 tulee sisällyttää tavoitteeseen 2. OAJ:n mukaan toimenpiteiden konkretisoiminen ja käytäntöön vieminen lisää korkeakoulujen menoja. Ministeriön on tehtävä korkeakoulujen esittämien toimenpiteiden resurssitarpeiden pohjalta analyysi siitä, mitkä ovat todelliset kokonaiskustannukset tehtävistä toimenpiteistä ja niiden ylläpitämisestä. Lisääntyvä työ on resursoitava korkeakouluille täysimittaisesti. Yliopistojen opetusalan liiton mukaan näin laajamittaisten velvoitteiden myötä yliopistoihin jouduttaisiin todennäköisesti palkkaamaan erikseen väkeä saavutettavuusasioiden hallinnointiin. Ovatko nuo rahat pois perustehtävästä eli opetuksesta ja tutkimuksesta? (YLL).

Suomen opinto-ohjaajat sekä Ammatilliset erityisopettajat AEO pitävät tavoitetta 12 erittäin tärkeänä. Korkeakouluissa on tarpeen luoda toimintatavat arvioida saavutettavuuden toteutumista yhteisöllisesti ja järjestää saavutettavuuden kehittämisestä, saavutetuista tavoitteista ja havaitusta kehittämistarpeista tiedottaminen.

SAMOKin ja Suomen Lukiolaisten Liiton näkemyksen mukaan arviointi ja seuranta ovat saavutettavuuden edistämisen kannalta erittäin tärkeitä. Korkeakouluille tulisi osoittaa tarvittavat resurssit, jotta suunnitelmien arviointi ja seuranta voidaan toteuttaa laadukkaasti ja työtä tehdä pitkäjänteisesti. Opiskelijat tulee aina osallistaa toteutumisen arviointiin korkeakouluissa. Lisäksi toteuttamista koordinoivalle henkilölle tulee tarjota koulutusta tehtävään.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssin mukaan arviointi ja palaute tuovat näkyviin marginaaliset kokemukset. Järjestelmällisesti toteutettuna niiden avulla on myös mahdollista osallistaa syrjinnänvaarassa olevia tähän työhön. Arviointi tukee tavoitteiden toteutumista (Allianssi).

Erilaisten oppijoiden liiton mukaan tavoitteen täsmennyksissä todetaan, että "korkeakoulu toteuttaa saavutettavuuden kehittämiseksi tilannekartoituksen". Liiton näkemyksen mukaan saavutettavuuden tilannekartoitus tulee tehdä kansallisella tasolla käyttäen yhtenäisiä indikaattoreita. Siten korkeakoulut saavat ajantasaisen tiedon omasta saavutettavuuden tilanteestaan suhteessa muihin korkeakouluihin. Tämä auttaa kutakin korkeakoulua asettamaan omat tavoitteensa ja aikatauluttamaan omat toimenpiteensä, mikä on tärkeää erityisesti niiden korkeakoulujen kohdalla, joiden saavutettavuus on heikommalla tasolla tai kaukana saavutettavuuden vähimmäistasosta. Jotta saavutettavuussuunnitelmasta tulee toimiva työkalu, se ei saa jäädä muusta toiminnasta erilliseksi paperiksi vaan sen tulee linkittyä muihin toimintaa ohjaaviin

asiakirjoihin, kuten strategiaan, henkilöstösuunnitelmaan, opetuksen kehittämissuunnitelmaan ja erillishankkeisiin. Täsmennyksissä todetaan, että ”korkeakoulu nimeää saavutettavuuden toteuttamista koordinoivan henkilön tai tahon”. Tähän tulee lisätä seuraavat vaatimukset: ”Korkeakoulu varmistaa riittävät resurssit saavutettavuussuunnitelman laatimiseen ja toteuttamiseen. Tämä tulee tehdä aktiivisessa yhteistyössä opetushenkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Resursoinnin tulee olla pysyvä, jotta sillä varmistetaan saavutettavuuden jatkuva kehittäminen ja toteutumisen seuranta. Korkeakoulun tulee nimetä saavutettavuuden toteuttamista koordinoiva henkilö JA taho. Mitä tarkoittaa, että ”korkeakoulun saavutettavuus ja yhdenvertaisuus ovat osa korkeakoulun viestintää ja markkinointia”? Korkeakoulun tulee aktiivisesti tiedottaa saavutettavuutta edistävästä toimenpiteistään ja erilaisille opiskelijoille tarjolla olevista tarpeenmukaisista tuesta ja erityisjärjestelyistä. Toisaalta viestinnän tulee olla kaikille saavutettavaa sekä teknisesti ja kognitiivisesti (viestinnän selkeys!), ja tiedon tulee löytyä helposti.

Samarbetsförbundet kring funktionshinder SAMS kannattaa tavoitetta ja pitää tärkeänä että vammaisjärjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään arvioinnissa: SAMS understöder förslaget varmt. Expertisen hos funktionshindersonsorganisationerna bör användas i utvärderingsarbete.

Tavoite 13: Saavutettavuus otetaan huomioon korkeakoulun hankinnoissa ja tuotekehityksessä

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 13: Saavutettavuus otetaan huomioon korkeakoulun hankinnoissa ja tuotekehityksessä						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	5	3	2	0	0	1,7
Ammattikorkeakoulut	2	2	11	1	0	2,7
Unifi ja Arene	1	0	1	0	0	2,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	5	2	0	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	0	1	0	0	0	2,0
Muut järjestöt	9	2	1	0	0	1,3
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	1	1	0	0	1,8
muut (yksityishenkilöt)	0	0	1	0	0	3,0
Yhteensä	31	12	17	1	0	1,8

Tavoitetta 13 kannatetaan. Vain yksi toimijoista, Savonia-ammattikorkeakoulu vastustaa osittain tavoitetta. Savonian näkemyksen mukaan ”ammattikorkeakoululla pitää olla mahdollisuus käyttää tarpeellisuusharkintaa.” 10 ammattikorkeakoulua ei kannata eikä vastusta tavoitetta.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston mukaan korkeakouluja velvoittaa saavutettavuuden osalta hankintoja tehdessä sekä laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeus (hankintalaki) että laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (digipalvelulaki). Hankintalaki velvoittaa huomioimaan hankinnoissa esteettömyyden, kun hankinnan kohde on tarkoitettu luonnollisten henkilöiden käyttöön. Lisäksi digipalvelulain mukaisesti korkeakoulujen digitaalisten palvelujen tulee olla saavutettavat, mikä uusien digitaalisten palvelujen osalta on keskeistä varmistaa jo hankintavaiheessa.

Hämeen amk kannattaa tavoitetta. Turun amk:n mukaan saavutettavuus huomioidaan jo nyt hankintojen suunnitteluvaiheessa. Lab AMK:n mukaan saavutettavuusdirektiivi otetaan jo nyt huomioon hankinnoissa (Lab AMK). Oulun amk:n mukaan monet korkeakoulut ovat mukana yhteishankinnoissa. Kilpailutuksiin ja yhteishankintoihin määritellään jo nyt, että saavutettavuus on yksi toimittajan valintaan vaikuttavista tekijöistä ja voi esim. laite- ja ohjelmistohankinnoissa olla jopa ratkaiseva tekijä (OAMK). Karelia amk:ssa puolestaan ”on vaikeaa ymmärtää, mitä tässä tarkkaan ottaen tarkoitetaan ja onko tässä ristiriitaa hankintaohjeistusten kanssa”. Savonia-amk:n mukaan ammattikorkeakouluilla pitää olla mahdollisuus käyttää tarpeellisuusharkintaa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu pitää tavoitetta sinänsä oikeasuuntaisena. Saavutettavuus on kuitenkin käsite, jonka kaikkia ulottuvuuksia voi todellisuudessa olla vaikea yksiselitteisesti mitata ja arvioida. Esimerkiksi hankintaprosessien yhteydessä saavutettavuuden käyttämistä tarjousten vertailukriteerinä hankaloittaa se, ettei kaikkia saavutettavuuden ulottuvuuksia ole mahdollista mitata vertailukelpoisesti (SeAMK).

Aalto-yliopistossa valmistaudutaan European Accessibility Actiin ja jatketaan saavutettavuuden kehittämistä yliopiston saavutettavuuden toimeenpanosuunnitelman pohjalta. Nykyinen suunnitelma on tehty vuosille 2019-2021, seuraavaa tehdään tällä hetkellä vuosille 2022-2024 (Aalto). Turun yliopiston mukaan tämä on jo digipalvelulain mukainen velvoite, joita korkeakoulujen tulisi noudattaa (TY).

Akavan mukaan tavoitteet 11-13 tulee sisällyttää tavoitteeseen 2. OAJ esittää kantanaan, että hankintojen ei pidä lähteä pelkästään teknologisen infran parantamisesta. Ihmistä ei voi välineillä, applikaatioilla, alustoilla korvata, kun puhutaan laadukkaasta yliopiston tai ammattikorkeakoulun tarjoamasta opetuksesta.

Erilaisten oppijoiden liiton mukaan tavoitteen voisi muotoilla toisin: ”Saavutettavuuden vaatimukset määritellään korkeakoulun hankintaohjeisiin ja sopimuksiin”. Saavutettavuuden vaatimusten tulee sisältyä myös yhteistyösopimuksiin.

Vammaisfoorumi muistuttaa vammaisten ihmisten osallisuuden varmistamisesta kehitystyössä ja hankinnoissa. Lisäksi pelkkä saavutettavuuden huomioon ottaminen ei riitä esimerkiksi erilaisten digitaalisten järjestelmien hankinnassa. Näissä saavutettavuus on varmistettava alusta lähtien. Invalidiliitto toteaa, että hankinnoilla voi edistää myös muutoin vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa painottamalla soveltuviissa hankinnoissa esteettömyyttä ja edellyttämällä palveluntuottajalta heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämistä. Viittaamme kansalliseen julkisten hankintojen strategiaan <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162418/Kansallinen%20julkisten%20hankintojen%20strategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Yliopistojen opetusalan liiton YLL mukaan tavoitteen mukaisesti luultavasti toimitaan jo nyt. Toivottavasti tarkoitetaan muutakin kuin pelkästään teknologisen infran parantamista – ihmistä ei voi välineillä/applikaatioilla/alustoilla korvata, kun puhutaan laadukkaasta ylimmästä akateemisesta opetuksesta.

Suomen opinto-ohjaajat ja Suomen lukiolaisten liitto pitävät tavoitetta tärkeänä ja kannatettavana.

Tavoite 14: Korkeakouluyhteisössä toimivien saavutettavuusosaamista kehitetään suunnitelmallisesti

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 14: Korkeakouluyhteisössä toimivien saavutettavuusosaamista kehitetään suunnitelmallisesti						
	1	2	3	4	5	

	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	4	5	1	0	0	1,7
Ammattikorkeakoulut	1	4	11	1	0	2,7
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	5	2	0	0	0	1,3
Ammattiliitot	6	0	1	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	0	1	0	0	0	2,0
Muut järjestöt	10	2	1	0	0	1,3
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	2	0	0	0	1,5
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	32	16	14	1	0	1,7

Tavoitetta kannatetaan. Kaikista lausunnonantajista vain yksi toimija, Satakunnan amk, osittain vastustaa tavoitetta. Sen mukaan panostusmahdollisuudet riippuvat oleellisesta rahoituksen kasvusta, mistä syystä suhtautuminen yksittäisenä kohtana on varauksellinen (SAMK).

Unifin mukaan yliopistot tekevät tätä työtä osana normaalia toimintaansa. Turun yliopiston näkemys on, että suunnitelmallisuuden lisäksi koulutuksessa on keskeistä varmistaa jatkuvuus ja se, että taitojen karttuessa myös lisä- ja jatkokoulutusta on saatavissa (TY). Åbo Akademi korostaa yliopiston autonomian merkitystä: ”Tillgänglighet är en viktig del av medarbetarnas arbetsuppgifter, men det är en fråga som helst kan skötas inom ramen för universitetens autonomi” (ÅA).

Aalto -yliopistossa viestinnän saavutettavuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämistä jatketaan yliopiston saavutettavuuden toimeenpanosuunnitelman sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman pohjalta. Nykyiset suunnitelmat on tehty vuosille 2019-2021, seuraavia tehdään tällä hetkellä vuosille 2022-2024 Aalto-yliopisto).

Itä-Suomen yliopiston mukaan saavutettavuuden toteuttamisen sisällyttäminen henkilöstön työtehtävien kuvauksiin ja resursointiin on epärealistista. Jokaisella yliopistoyhteisön jäsenellä tulee olla ymmärrys ja valmiuden saavutettavuuteen liittyvien ulottuvuuksien toteuttamiseen, mutta samoin moneen muuhun keskeiseen teemaan ilman, että näitä on kirjattu työtehtävien kuvauksiin. Keskeistä on, että yliopistoilla on riittävä osaaminen ohjata ja neuvoa saavutettavuuteen liittyvissä asioissa sekä tarjota tähän liittyvää koulutusta (ISY).

10 ammattikorkeakoulua ei kannata eikä vastusta tavoitetta. Karelia amk:n mukaan saavutettavuusosaamista on selvästi kehitettävä ja sen termistöstä ja käsitteistöstä on selvästi käytävä keskustelua (Karelia). Myös Arcada toteaa tarpeen jatkaa keskustelua saavutettavuusosaamisen määrittelystä: en definition på vad tillgänglighetskompetens är, behöver uttalas. Oulun amk:n mukaan kun resursseja on korkeakouluissa leikattu jo muutenkin, niin yhteen asiakokonaisuuteen liittyvä säännöllinen koulutus ja sen resursointi vaikuttaa hankalalta toteutettavalta. Mielestämme saavutettavuuskoulutuksen pitäisi olla sisäänrakennettuna jo kaikessa muussa koulutuksessa ja osaamisen kehittämisessä siten, ettei sitä irrotettaisi omaksi erilliseksi osa-alueekseen (OAMK).

Savonia AMK:n läpileikkaava valinta on inhimillinen turvallisuus ”ja sitä osaamista tullaan kehittämään henkilökunnan ja opiskelijoiden tahoilla” (Savonia). Lab amk:n mukaan ”kukin korkeakoulu varmaankin arvioi itse, mitä, miten ja kenelle saavutettavuusasioita on parasta kouluttaa ja miten siihen liittyvää työtä organisoidaan ja resursoidaan” (Lab AMK).

Etelä-Suomen aluehallintoviraston mukaan ”raportissa saavutettavuustermiä käytetään erittäin laajalaisesti kattaen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen saavutettavuuden. Näin ollen on hyvä tuoda esiin esimerkiksi opiskelijoille järjestettävän saavutettavuuskoulutuksen monipuolisuutta. Pelkästään digitaalisten palvelujen saavutettavuuteen liittyy useampi näkökulma. Opiskelijoilla on oikeus käyttää saavutettavia digitaalisia palveluja. On hyvä, että jokainen opiskelija tuntee omat oikeutensa ja tarpeen mukaan osaa myös vaatia niitä. Lisäksi jokaisen opiskelijan on syytä myös itse osata tehdä asiakirjoja kuten opinnäytetöitä saavutettavasti. Saavutettavuusosaaminen on tärkeä työelämätaito, sillä digipalvelulain laajan soveltamisalan myötä yhä useammassa työpaikassa jokaisen asiantuntijan tulee osata tehdä julkaisut, päätökset ja raportit saavutettavassa muodossa. Yliopistoilla ja korkeakouluilla on hyvä mahdollisuus tukea opiskelijoiden digitaalisten sisältöjen saavutettavuusosaamista ja samalla myös vahvistaa yliopiston omien sisältöjen saavutettavuutta. Johdon tulee tuntea yliopistojen lakisääteiset velvollisuudet saavutettavuuden osalta. Esimerkiksi digipalvelulaki velvoittaa yliopistoja varmistamaan digipalvelujen saavutettavuuden. Johdon on tärkeää myös tunnistaa ja huomioida riittävät panostukset saavutettavuuden edistämiseen. Rahallisten resurssien lisäksi pitää myös panostaa tietoisuuden lisäämiseen. Osalla toimijoista ei ole riittävästi tuntemusta ja tietoa saavutettavuuden merkityksestä eikä sen käytännön toteutuksesta. Tietoa ja osaamista tarvitaan sekä organisaatioissa, joita digipalvelulaki velvoittaa, että teknisestä toteutuksesta vastaavissa kumppaniorganisaatioissa (Etelä-Suomen AVI).

Akavan ja OAJ:n mukaan tavoite 14 kuuluu pikemminkin 9.2.2. tavoitteeksi. Kirjaus saavutettavuuden toteuttamisen sisällyttämisestä henkilöstön työtehtävien kuvauksiin ja resursointiin on tärkeä. Yliopistojen opetusalan liiton YLL mukaan henkilöstön osallistaminen on sinänsä tärkeä kirjaus: siinä onkin paljon kohentamista, mutta oikeasuhtaista mittakaavaa tulee pohtia.

Kuntatyönantajien mukaan saavutettavuusosaaminen on tärkeä osa saavutettavuuden edistämistä. Kuitenkin henkilöstön osaamisen määrittelyt muualla kuin korkeakoulun ulkopuolella on ongelmallinen lähtökohta. Osaamisen johtaminen on osa organisaation strategiaa ja osaamistarpeet (myös saavutettavuusosaaminen) tulee ensisijaisesti määrittää organisaation strategian lähtökohdista.

Tampereen ylioppilaskunta ehdottaa toimenpiteisiin lisäystä, että opiskelijoiden saavutettavuusosaamista kehittävässä koulutuksesta tulisi opiskelijoiden saada opintopisteitä koulutuksen työmäärän mukaisesti. TREY ehdottaa myös lisäystä, että korkeakoulujen tulee tarjota tarvittavat välineet joilla esimerkiksi saavutettavien dokumenttien olisi työtä tekevälle vaivattomampaa (TREY). Aalto-yliopiston ylioppilaskunta kannattaa tavoitetta. Johdon koulutuksen eettisestä johtamisesta, yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden edistämisestä olisi hyvä olla pakollinen ja toistuva, jotta se keino olisi tehokas.

Suomen yliopilaskuntien liiton mukaan olisi syytä tarkentaa, mitä ”opiskelijoille järjestettävä koulutus saavutettavuudesta” käytännössä tarkoittaa. Voisi olla tarkoituksenmukaista, että korkeakoulut tarjoavat tarpeen mukaan tukea ja koulutusta esimerkiksi ylioppilaskunnille ja ainejärjestöille yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä (SYL).

Esteettömän ja saavutettavan korkeakoulutuksen verkosto ESOK pitää tavoitetta erittäin tärkeänä. Vammaisfoorumi kannattaa tavoitetta, kuten Invalidiliittokin, jonka mukaan saavutettavuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä koulutuksia voi toteuttaa myös yhdessä vammaisjärjestöjen kanssa. Kuuloliitto näkee koulutuksen erittäin tärkeänä keinona lisätä saavutettavuusosaamista. Suunnitelmassa koulutuksesta puhutaan vielä hyvin yleisellä tasolla. Kuuloliitto näkee, että koulutuksien suunnitteluun on hyvä ottaa mukaan esimerkiksi eri tavoin vammaisia opiskelijoita ja vammaisjärjestöjä. Saavutettavuuskoulutuksissa on

tärkeää tunnistaa eri tavoin vammaiset henkilöt ja heidän yksilölliset tarpeensa opinnoissa ja korkeakouluympäristöissä.

Erilaisten oppijoiden liiton mukaan jotta henkilöstön saavuttavuusosaamisen kehittäminen voi olla pitkäjänteistä ja jatkuvaa, korkeakouluhin tulee rekrytoida riittävästi saavutettavuuden asiantuntijoita. Asiantuntemuksessa tulee varmistaa saavutettavuuden eri osa-alueet ja saavutettavuus kaikkien erilaisten opiskelijaryhmien näkökulmista. Jokaiseen korkeakouluun tulisi rekrytoida muun muassa erityisopettaja, joka vastaisi muun henkilöstön säännöllisestä ohjauksesta ja täydennyskoulutuksesta oppimisvaikeuksien osalta. On erittäin hyvä, että täsmennyksissä on mainittu saavutettavuuden toteuttamisen sisällyttäminen henkilöstön työtehtävien kuvauksiin ja resursointiin. Tämä olisi kuitenkin hyvä täsmentää seuraavasti: ”Erityisvastuut ja resursointi määritellään työkuvauskuviin. Koko henkilöstölle tulee velvoite toteuttaa saavutettavuutta omassa toiminnassaan.” Täsmennyksissä mainitaan, että ”opiskelijoille järjestetään koulutusta saavutettavuudesta”. On tärkeää, että kaikki opiskelijat saavat tietoa saavutettavuuden eri osa-alueista ja saavutettavuudesta erilaisten ihmisten lähtökohdista/näkökulmista. Se on tarpeellista muun muassa kansalais- ja työelämätaitojen kehittämisessä. Opiskelijoille tulee myös järjestää tarpeen mukaisia, itsetuntemusta ja omia oppimisvalmiuksia kehittäviä kursseja, joissa pääpaino on itsensä kehittämisessä, oppimaan oppimisessa sekä opintojen ja työelämän saavutettavuuden tarkastelemisessa omasta/omien erityisominaisuuksien näkökulmasta. Näistä kursseista opiskelijalle on hyötyä hänen kaikissa myöhemmissä opinnoissaan (Erilaisten oppijoiden liitto).

Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK kannattaa tavoitetta ja pitää parhaana toteutustapana, että korkeakouluille kehitetään tämän tavoitteen toteuttamiseksi yhdenmukainen toiminnan malli. Sitä on mahdollista muokata jokaiselle korkeakoululle parhaiten soveltuvaksi (SAMOK).

Suomen lukiolaisten liiton mukaan osa saavutettavuuden toteutumisesta korkeakouluissa lähtee yhteisöistä. On olennaista, että kaikkia yhteisön jäseniä koulutetaan saavutettavuuteen liittyen. Lisäksi on tärkeää kouluttaa esimerkiksi korkeakoulujen opiskelijajärjestöjä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä toiminnassaan (SLL).

Suomen opinto-ohjaajien mukaan yhteisön jäsenet tarvitsevat koulutusta saavutettavuuden edistämiseksi yhteisössä. Ammatillisten erityisopettajien AEO näkemyksen mukaisesti koulutuksen tulisi olla jatkuvaa ja säännöllistä sekä liittyä eri toimijoiden vastuualueisiin ja myös yhteisten toimintapojen luomiseen ja niiden vaikuttavuuden arviointiin.

Tavoite 15: Opiskelijat ja henkilöstö osallistuvat korkeakoulun toiminnan ja saavutettavuuden suunnitteluun ja kehittämiseen

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 15: Opiskelijat ja henkilöstö osallistuvat korkeakoulun toiminnan ja saavutettavuuden suunnitteluun ja kehittämiseen						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	2	0	0	0	1,2
Ammattikorkeakoulut	14	3	0	0	0	1,2
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	7	0	2	0	0	1,4
Ammattiliitot	8	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0

Muut järjestöt	11	2	0	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	54	10	2	0	0	1,2

Tavoitteella 15 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Arene kannattaa tavoitetta 15. Opiskelijat ja henkilöstö osallistutetaan saavutettavuuden edistämisen osalta korkeakoulun toiminnan kehittämiseen samalla tavalla kuin muihinkin asioihin. Arenen kannan mukaisesti lausuvat myös OAMK, HUMAK,

HAMK kannattaa tavoitetta. Savonia-AMK:n mukaan tavoite 15 toteutuu Inhimillinen turvallisuus -teeman näkökulmasta henkilöstön tiimisopimuksissa ja opiskelijoiden opetuksessa. Turun AMK:n ja Metropolian mukaan osallisuuden lisääminen on osa saavutettavuutta. Opiskelijat ja henkilöstö osallistetaan suunnitteluun ja kehittämiseen kuten muissakin toiminnoissa. Turun amk:n opiskelijakunnan näkökulmasta laajan sekä moninaisuutta tukevan opiskelijaryhmän osallistaminen on osittain resurssikysymys. Haaga-Helian mukaan on tärkeää, että opiskelijat ja henkilöstö osallistetaan tähänkin asiaan, aivan kuten käytäntönä on myös muissa asioissa nykyisinkin. Näin on lausunnon mukaan myös Seinäjoen AMK:ssa.

Itä-Suomen yliopiston mukaan tavoite sisältyy nykyisellään jo yliopiston tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin ohjelmiin (ISY).

Suomen nuorisalan kattojärjestö Allianssin mukaan parhaat oppimistulokset syntyvät oppilaitoksissa, joka on riittävästi resursoitu ja joissa yhteishenki on hyvä, kiusaamista on vähän ja oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta ja hyvinvointia tuetaan.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen mukaan osallistaminen on linjassa Karvin kehittävän arvioinnin periaatteiden kanssa. On tärkeää kuulla eri osapuolia ja myös keino sitouttaa heitä yhteiseen saavutettavuustyöhön.

Sekä Suomen opinto-ohjaajat että Ammatilliset erityisopettajat korostavat osallistamisen tärkeyttä: kaikilla tasoilla käyttäjä- ja kokemusasiantuntijuuden on oltava aina mukana saavutettavuuden kehittämisessä sekä arvioinnissa. Suomen Lakimiesliiton mukaan koko korkeakouluyhteisön osallistaminen strategisen ja operatiivisen tason suunnitteluun ja kehittämiseen luo omistajuutta ja sitouttaa toiminnan kehittämiseen.

Tieteentekijöiden liitto kannattaa tavoitetta. Tanhua OKM (2020:20) teki kannatettavia ehdotuksia, joita voisi lisätä tähän:

- Arjen monikielisen työyhteisökulttuurin vahvistaminen järjestämällä henkilöstölle kielikoulutuksia
- Monimuotoisen yliopiston kieliperiaatteet kohtelevat sekä suomea että muita kieliä työskentelykielenään käyttäviä yliopistoyhteisön jäseniä yhdenvertaisesti. Kaikki keskeinen tieto on saatavilla myös englanniksi.

Akavan näkemys on, että koko korkeakouluyhteisön osallistaminen toiminnan ja saavutettavuuden suunnitteluun ja kehittämiseen on tärkeää. Opetushenkilöstön saavutettavuusosaamisen kehittämisestä tulee huolehtia. Erilaisten lakisääteisten ja muiden toimintaa ohjaavien suunnitelmien suurin hyöty muodostuu siitä, että koko yhteisö on osallinen niiden luomiseen. OAJ:n mukaan on perusteltua esittää, että kultakin korkeakoululta löytyy toimintaa ohjaavasta asiakirjasta kirjaukset henkilöstön ja opiskelijoiden

osallistamisesta toiminnan ja saavutettavuuden suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä tuo koko korkeakouluyhteisön kehittämistyön äärelle.

Esteettömän ja saavutettavan korkeakoulutuksen verkosto ESOKin mukaan opiskelijoiden rooli tärkeä, jolloin opiskelijoiden moninaisuus on myös huomioitava.

Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOKin mukaan tämä on hyvin tärkeä tavoite. Parhaat tulokset saadaan osallistamalla työhön koko korkeakouluyhteisö. Opiskelijoiden osallistumisen tulee SAMOKin mukaan olla oletusarvo jokaisessa korkeakoulussa. Kaakkois-Suomen amk:n opiskelijakunnan mukaan jo nyt opiskelijat otetaan hyvin mukaan aktiivisen opiskelijakuntatoiminnan vuoksi. Kun tavoitteena on, että "Opiskelijoiden ja henkilöstön osallistumista ja moninaisuuden toteutumista päätöksenteossa arvioidaan säännöllisesti." Kenen vastuulla tämä on missä arviointi tapahtuu?

Suomen ylioppilaskuntien liiton mukaan jokaisella korkeakouluyhteisön jäsenellä tulee olla taatut yhtäläiset mahdollisuudet osallistua korkeakoulun päätöksentekoon hallinnon kaikilla tasoilla. Tämä edellyttää esimerkiksi erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden ja korkeakoulujen kansainvälisen henkilöstön tosiasiallisten osallistumismahdollisuuksien edistämistä (SYL).

Aalto-yliopiston ylioppilaskunta kannattaa moninaisuuden toteutumisen varmistamista. Moninaisuuden käsitteen on oltava myös hyvin selkeä niille, jotka kokoavat näitä ryhmiä. Se ei esim. riitä, että ryhmä miehiä kutsuu yhden naisen ja yhden tummaihoisen mukaan suunnitteluihin - vaan vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä on proaktiivisesti kuultava. Moninaisuus olisi hyvä määritellä tässä suunnitelmassa, jotta sitä voidaan aidosti toteuttaa. Mitä tietoja päätöksentekoon osallistuvilta kerätään? Miten moninaisuutta selvitetään? Mitä tietoja ihmisen tulee antaa osallistuakseen? Osa voi olla hyvinkin sensitiivistä tietoa, ja näin nostaa kynnystä osallistumiselle. Myöskään oletusten varaan ei voi nojata. Olisikin hyvä, että tietoa kerätään, ei pelkästään jo osallistuvilta opiskelijoilta ja henkilöstön jäseniltä, vaan koko korkeakouluyhteisöltä. Näin tiedon keruu ei nosta kynnystä osallistua ja samalla saadaan tietoa myös osallistumisen esteistä niiltä, jotka ovat jättäneet osallistumatta.

Tampereen ylioppilaskunta on sitoutunut moninaisuustyöhön, mutta kiinnittää huomiota siihen, että ylioppilaskunnalla tulee säilyä autonomia päättää omista edustajistaan yliopiston toimielimiin ja muihin ryhmiin. TREYN näkökulmasta tärkeää on tunnistaa millä tasolla opiskelijoiden ja henkilöstön moninaisuutta tarkastellaan. Yliopistolla on lakiin perustuvien toimielinten lisäksi työryhmiä, "alaryhmiä" ja valmistelevia ryhmiä, joissa opiskelijoiden edustajia voi olla mukana vain yksi henkilö. On jopa mahdotonta rajata opiskelijoiden osallistumista valmisteluun tai työryhmien toimintaa. Hallinnon opiskelijaedustajien valinnassa tulee aina huomioida se, että opiskelijoilla on samankokoinen edustus ja yhtäläinen mahdollisuus osallistua kaikkeen päätöksentekoon ja valmistelutyöhön siinä missä muiden henkilöstöryhmien edustajilla eli professoreilla ja opetus- ja tutkimushenkilöstöllä ja muulla henkilöstöllä on. TREY pitää tärkeänä, että ylioppilas- ja opiskelijakunnille taataan riittävät resurssit, jotta ne voivat toimia opiskelijoiden keskuudessa ja edistää opiskelijoiden osallistumista saavutettavuuden edistämiseen (TREY).

Erilaisten oppijoiden liitto toteaa, että tämä on tärkeä tavoite. Korkeakoulujen tulee myös konkreettisten toimenpiteiden tasolla varmistaa, että kaikkien erilaisten opiskelija- ja henkilöstöryhmien näkökulmat ovat edustettuina. Kaikilta opiskelijoilta tulee kerätä säännöllisesti tietoa saavutettavuuteen liittyvistä kokemuksista, mikä todennäköisesti nostaa esiin erilaisia näkökohtia ja tarpeita osallistaa kehittämiseen erilaisia opiskelijaryhmiä.

Vammaisfoorumi edellyttää, että vammaiset opiskelijat ja vammaiset henkilöstön edustajat osallistetaan korkeakoulun toiminnan ja saavutettavuuden suunnitteluun ja kehittämiseen. Myös Kuuloliiton mukaan tämä on tärkeää.

Kaiikilla tasoilla käyttäjä - ja kokemusasiantuntijuus on oltava aina mukana saavutettavuuden kehittämisessä sekä arvioinnissa .

Tavoite 16: Korkeakoulu edistää hyvinvointia ja avointa vuorovaikutusta: korkeakoulu on syrjinnästä, häirinnästä ja rasismista vapaa opiskelu- ja työpaikka

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 16: Korkeakoulu edistää hyvinvointia ja avointa vuorovaikutusta: korkeakoulu on syrjinnästä, häirinnästä ja rasismista vapaa opiskelu- ja työpaikka						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	9	1	0	0	0	1,1
Ammattikorkeakoulut	16	0	0	0	0	1,0
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	1	1	0	1,6
Ammattiliitot	8	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	13	0	0	0	0	1,0
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	61	2	1	1	0	1,1

Tavoitteella 16 on vahva kannatus. Vain Aalto-yliopiston ylioppilaskunta vastustaa tavoitetta osittain. Se korostaa, että ”on tärkeää, että korkeakoulut kehittävät häirintäyhdyshenkilötoimintaa yhdessä opiskelijajärjestöjen kanssa. Tämän tulisi kuitenkin tapahtua yhdessä ylioppilaskuntien kanssa, ei kansallisten kattojärjestöjen. Ylioppilaskunnat tuntevat parhaiten oman korkeakouluyhteisönsä tarpeet.”

Unifi tukee esitystä, ”joka perustuu jo lainsäädäntöönkin”. Aalto-yliopistossa koko yliopistoyhteisöä sitovat yhteiset toimintatavat, Code of Conduct. Aalto-yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa puolestaan määritellään, miten yhteisössä edistetään tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, monimuotoisuutta ja osallisuutta. Nykyinen suunnitelma ulottuu vuoden 2021 loppuun asti, ja uusi suunnitelma vuosille 2022–2024 valmistellaan tämän vuoden aikana. Opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvointia seurataan. Häirintäyhdyshenkilötoiminnan vahvistamisessa SYL:n kanssa yliopistoa luontevampi taho on ylioppilaskunta, jolla on häirintäyhdyshenkilötoimintaa. Yliopisto puolestaan toimii tiiviissä yhteistyössä ylioppilaskunnan kanssa.

Turun yliopistossa on nollatoleranssi kiusaamiseen ja häirintään. Yliopistossa toimii erillinen hyvinvointipalvelut yksikkö, joka kokoaa henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvät palvelut ja osaamisen yhteen. Tietoa kerätään opiskelija- ja henkilöstökyselyissä näistä teemoista säännöllisesti (TY). Åbo Akademi ehdottaa lisättäväksi tavoitteeseen korkeakoulun järjestämisvastuulle säännöllistä häirinnän vastaista koulutusta henkilöstölle ja opiskelijoille: vad gäller målet om trakasserier kunde gärna en punkt om att högskolan regelbundet ska ordna utbildning för personal och studerande läggas till.

Helsingin yliopiston näkemyksen mukaan syrjivien rakenteiden sekä syrjinnän, häirinnän ja rasismien tunnistaminen, niihin puuttuminen ja niiden estäminen on oleellista hyvinvoinnin edistämiseksi. Selkeät menettelytapaohjeet ovat keskeisiä keinoja ongelmatilanteissa toimimiseen. Esihenkilöillä on tärkeä rooli epäasiallisen kohtelun tunnistamisessa ja proaktiivisessa toiminnassa (HY). Itä-Suomen yliopiston mukaan tavoitteen alakohdat toteutuvat jo nykyisellään hyvin, sisältyy nykyisellään jo yliopiston tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin ohjelmiin. Sekä ohjauspalveluille että yksilöllisille tukipalveluille on kasvava tarve, mikä tulisi huomioida myös resursoinnissa (ISY).

Arene kannattaa tavoitteen mukaista sitoutumista syrjimättömään korkeakouluyhteisöön. Aren mukaan ammattikorkeakoulut noudattavat ammattikorkeakoulutusta, työelämää, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevia säädöksiä. Tavoitteesta 16 lausuneet ammattikorkeakoulut kannattavat tavoitteen mukaista sitoutumista syrjimättömään korkeakouluyhteisöön. Ammattikorkeakoulujen mukaan se on tärkeä tavoite, johon jo nyt pyritään. Metropolian mukaan ”korkeakoulut laativat jo nyt yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman, jonka tärkeänä osana nämä tavoitteet (tavoite 16) ovat. Tavoite ei sisällä korkeakouluille uusia velvoitteita, vaan on enemmänkin toteamus voimassaolevan lainsäädännön vaatimuksista.”

Akavan ja OAJ:n mukaan tavoite on äärimmäisen tärkeä: kaikenlaiseen syrjintään, häirintään ja rasismiin tulee ottaa jo nykyisenkin lainsäädännön puitteissa nollatoleranssi. Panostus opiskelijoiden opiskelukykyä edistäviin toimenpiteisiin ja ohjauksen palveluihin opiskelijoiden hyvinvoinnin lisäämiseksi on erittäin tavoiteltavaa. Kaiken kaikkiaan tavoitteiden 16-21 toteuttaminen edellyttää riittäviä henkilöstövoimavaroja ja rahoitusta. Lisäksi OAJ toteaa, että osa tavoitteista on korkeakouluissa jo hyvin kehittyneitä ja sisällä toimintakulttuurissa. Myös yliopistojen opetusalan liiton YLL mukaan tavoite on tärkeä ja sen kuvaukset vaikuttaisivat vastaavan melko hyvin jo nykyistä toimintaa yliopistoissa.

Tieteentekijöiden liitto kannattaa tavoitetta ja erityisesti johdon sitoutumista asiaan. Suomen opinto-ohjaajien mukaan tavoite 16 on erittäin kannatettava. Suomen Lakimiesliiton mukaan minkäänlainen epäasiallinen käytös ei kuulu korkeakouluihin. Opiskelijajärjestöjen lisäksi myös korkeakoulujen työntekijöitä edustavilla järjestöillä on osaamista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöstä, jota korkeakoulut voivat hyödyntää.

Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK kannattaa tavoitetta ja kokee tärkeäksi, että jokaisella korkeakoululla on selkeät, käytännölliset ohjeistukset häirintätilanteisiin puuttumiseksi. Opiskelija- ja ylioppilaskuntien tulee olla opiskelijoiden edustajina mukana laatimassa ohjeistuksia. Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan mukaan on tärkeää, että korkeakoulut kehittävät häirintäyhdyshenkilötoimintaa yhdessä opiskelijajärjestöjen kanssa. Tämän tulisi kuitenkin tapahtua yhdessä ylioppilaskuntien kanssa, ei kansallisten kattojärjestöjen. Ylioppilaskunnat tuntevat parhaiten oman korkeakouluyhteisönsä tarpeet.

Kaakkois-Suomen amk:n opiskelijakunnan mukaan Jo nyt opiskelijat otetaan hyvin mukaan aktiivisen opiskelijakuntatoiminnan vuoksi. ”Opiskelijoiden ja henkilöstön osallistumista ja moninaisuuden toteutumista päätöksenteossa arvioidaan säännöllisesti.” Kenen vastuulla tämä on missä arviointi tapahtuu?

Tampereen yliopiston ylioppilaskunta ehdottaa lisäystä toimenpiteeseen ”Korkeakoululla on selkeä toimintamalli ja ohjeisto häirinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi ja poistamiseksi”. TREY ehdottaa, että epäasiallisen käytöksen ehkäisemisen ja poistamisen lisäksi suunnitelmaan tulee kirjata maininta epäasialliseen käytökseen puuttumisen toimintamalleista. TREY ehdottaa lisäystä koskien opiskelija- ja henkilöstökyselyitä: ehdotamme lisättäväksi kyselyä yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Esteettömän ja saavutettavan korkeakoulutuksen verkosto ESOKin mukaan myös henkilöstö on huomioitava tämän(kin) tavoitteen osalta. Kuuloliitto kannattaa tavoitetta ja esittää, että tavoitteeksi otetaan myös ableismin poistaminen korkeakoulutuksesta ja korkeakouluympäristöistä ja opiskelukäytännöistä. Ableismi

on vammaisiin kohdistuvaa syrjintää ja se voi ilmetä esimerkiksi esteellisinä ympäristöinä ja muina esteinä mm. toimintatavoissa ja käytännöissä.

Tavoite 17: Opetus- ja toteutus suunnitelmissa otetaan huomioon opetuksen ja oppimisen saavutettavuus

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 17: Opetus- ja toteutus suunnitelmissa otetaan huomioon opetuksen ja oppimisen saavutettavuus						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	4	6	0	0	0	1,6
Ammattikorkeakoulut	15	2	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	7	2	0	0	0	1,2
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	2	0	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	51	14	0	0	0	1,2

Tavoitteella 17 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Korkeakoulujen näkemysten mukaan tavoitteen pitäisi toteutua korkeakouluissa jo nykyisin. Tavoite edellyttää sekä resursseja että osaamista.

Aalto yliopiston mukaan ”opetussuunnitelmien laatiminen on iso projekti, joka tehdään jokaisessa yliopiston koulutusohjelmassa. On käytännössä haastavaa, että tavoitteessa mainitut asiantuntijat osallistuvat kaikkien opetussuunnitelmien laatimiseen. Sen sijaan asiaa voisi edistää opetussuunnitelmatyön ohjeistuksissa.”

Samok ry toteaa, että ”Korkeakouluilla tulee olla ohjeet oppimateriaalien ja opetuksen esteettömyyden huomioimiseksi. Tarvittaessa henkilökuntaa tulee voida perehdyttää esimerkiksi oppimateriaalien saavutettavuudesta ja erilaisten aistivammojen huomioimisesta.”

Erityisesti kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaamisen kehittämistä pidettiin tärkeänä.

Opetushallitus toteaa lausunnossaan, että: ”Tavoitteeseen voisi lisätä sellaisenaan OKM:n korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisten asioiden foorumin ensimmäisen kauden loppuraportin suosituksen kansainvälisyysosaamisen varmistamisesta jokaiselle korkeakouluopiskelijalle; kansainvälistymisen tulisi olla sisäänrakennettu kaikkiin tutkintoihin, joko ulkomaanjakson tai kotikansainvälistymisen kautta.”

Aalto yliopiston ylioppilaskunnan mukaan: ”Kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaamisen kehittäminen on nähtävä osana moninaisuusosaamista, eikä erillisenä osa-alueena, jolloin kansainvälisten opiskelijoiden muut intersektionaaliset tarpeet jäävät näkymättömäksi. Monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden

yhdistäminen ja siihen keskittyminen lisää vaan ajattelua, että ulkomaalaiset ovat hyvin erilaisia tai eksoottisia. Poistetaan sana kansainvälisyys, jätetään moninaisuus.”.

Myös Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry ehdottaa, että: ”erilaisuuden kohtaaminen” tilalle ”moninaisuuden kohtaaminen” ja ”erilaisuuden kohtaamiseen (integraiva ja inklusiivinen pedagogiikka)” tilalle ”inklusiiviseen pedagogiikkaan perehtyneitä henkilöitä”.

Lisäksi STTK ry ja Tehy ry huomauttivat, että kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaamisen ohella on tuettava erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden suomen ja/tai ruotsin kielen osaamisen kehittymistä opintojen aikana.

Esteettömän ja saavutettavan korkeakoulutuksen verkosto ESOK pitää tavoitetta ”jonkin verran irrallisena – miten liittyy saavutettavuuden edistämiseen. Määrällinen tavoite ilman laadullisia toimenpiteitä.”

Erilaisten oppijoiden liitto myös korostaa lausunnossaan, että: ”Yhdenvertaisuuden toteuttamiseen opetuksessa, opiskelussa ja arvioinnissa tulee sisällyttää myös yhdenvertaisuus osaamisen osoittamisessa. Yhdenvertaisuuden toteutumiseksi on keskeistä, että opiskelijat voivat osoittaa osaamisensa erilaisin, omat erityisominaisuudet/toimintarajoitteet huomioon ottavin tavoin. Esimerkiksi lukivaikeuksien opiskelijan voi olla paljon yhdenvertaisempaa osoittaa osaamisensa suullisesti kuin kirjallisesti. Erilaisia osaamisen osoittamisen tapoja tulee aktiivisesti kehittää ja tarjota opiskelijoille.

Tulee myös huolehtia siitä, ettei opiskelu ja osaamisen osoittaminen aiheuta erityisryhmille ylimääräisiä taloudellisia kustannuksia. Esimerkiksi lukivaikeuksien opiskelijan voi olla tärkeää saada opinnäytetyönsä oikoluettavaksi ennen sen jättämistä arvioitavaksi. Oikolukemisen/kirjoitusasun tarkistamisen tulisi olla yksi opiskelijan HOPSsa sovittu erityisjärjestely, josta ei koidu hänelle kustannuksia.”

Akava ja OAJ esittivät, että tavoitteet 17 ja 18 tulisi yhdistää.

Tavoite 18: Opiskelijoiden yksilölliset tarpeet otetaan huomioon henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa (HOPS) ja opiskelijoita tuetaan opiskelussa

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 18: Opiskelijoiden yksilölliset tarpeet otetaan huomioon henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa (HOPS) ja opiskelijoita tuetaan opiskelussa						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	1	0	0	0	1,1
Ammattikorkeakoulut	16	0	1	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	8	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	9	0	0	0	0	1,0
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	3	0	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	58	5	1	0	0	1,1

Tavoitteella 18 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Korkeakoulujen näkemysten mukaan tavoitteen pitäisi toteutua korkeakouluissa jo nykyisin. Tavoite edellyttää kuitenkin resursseja. Korkeakouluilla on lausuntojen mukaan hyviä välineitä opiskelijoiden opintojen etenemisen seurantaan ja niitä hyödynnetään useassa prosessissa, ei pelkästään laatujärjestelmässä.

Esteettömän ja saavutettavan korkeakoulutuksen verkosto ESOK verkosto toteaa, että tavoite ”edellyttää toteuttavaa ja osaavaa henkilöstöä: opettajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat, hyvinvointipalvelut. Jokaisessa korkeakoulussa ei kuitenkaan voisi olla erilaisia tapoja vaan olisi tärkeää, että valtakunnallisesti toimittaisiin suunnitelmallisesti ja toimintatavoissa olisi yhtenäisyyksiä.”

Suomen ylioppilaskuntien liitto toteaa, että: ”Hyvin toimiva laatujärjestelmä tukee opintojen etenemistä ja oppimista. Opintojen etenemisestä kertova määrällinen tieto ei kuitenkaan yksin kerro opetuksen laadusta. Opintojen etenemisessä ensisijaisia ovat panostukset tuki- ja ohjauspalveluihin sekä opintojen joustavuuteen.”

Tampereen ylioppilaskunta esittää huolensa siitä: ”kuka saa tiedon opiskelijan yksilöllisistä tarpeista, koska tiedot voivat olla hyvin arkaluontoisia. Opiskelijalle yksilöllisten järjestelyiden hakeminen on oltava kevyt prosessi, jossa opiskelijan tarpeita arvioidaan laadukkaasti. Voi olla myös tarpeen huomioida opiskelijan tarpeet jopa opiskelijan omalla ilmoituksella.”

Tieteentekijöiden liitto ja Akava ry huomauttavat, että HOPS-työ ja ohjaustyö tulee ottaa huomioon nykyistä paremmin henkilökunnan työsuunnitelmia tehdessä ja työajassa.” Myös OAJ:n mukaan ”Opettajille on varmistettava riittävä työaika ja huolehdittava siitä, että kyseessä on opetushenkilöstölle kuuluva tehtävä.”

Lisäksi Tehy ry toteaa, että: ”Sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa on lisäksi huomioitava tulevan ammatin edellyttämät vaatimukset alalle soveltuvuudesta. SORA-lainsäädäntöä tulee kehittää niin, että soveltumattomuutta voidaan arvioida opintojen alussa ja sen aikana.”

Vammaisfoorumi muistuttaa yhdenvertaisuuslain mukaisten kohtuullisten mukautusten tärkeydestä opiskelukykyä tuettaessa. Tukitoimien tulee aina olla yksilöllisiä. Lisäksi henkilöstölle tulee olla tarjolla koulutusta ja osaamista vammaisten opiskelijoiden tarpeiden tunnistamisessa ja niiden täyttämässä.

Myös Erilaisten oppijoiden liitto korostaa, että: ”HOPS-käytännöissä tulee huolehtia siitä, että opiskelijalle suunniteltu tuki ja yksilölliset järjestelyt ovat kullakin kurssilla opettajan/kurssista vastaavan tiedossa ja että ne tarjotaan opiskelijalle proaktiivisesti. Tällä hetkellä opiskelija joutuu pääsääntöisesti pyytämään ja neuvottelemaan tarvitsemansa erityisjärjestelyt kunkin opettajan kanssa, kullakin kurssilla erikseen, mikä on opiskelijalle psykososiaalisesti todella kuormittavaa. Tähän tulee ehdottomasti saada muutos ja korkeakouluille yhtenäiset, toimivat käytännöt. Tuen saamisen tulisi olla alleviivaamatonta.”

Myös SAMS (Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf) muistuttaa: ”Skäliga och rimliga anpassningar i enlighet med FN:s funktionshinderskonvention och diskrimineringslagen bör användas om sådana individuella behov existerar.”

Tavoite 19: Opetus- ja ohjaushenkilöstö osaa ottaa huomioon opiskelijoiden moninaisuuden ohjauksessa, opetuksessa ja osallisuuden tukemisessa

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 19: Opetus- ja ohjaushenkilöstö osaa ottaa huomioon opiskelijoiden moninaisuuden ohjauksessa, opetuksessa ja osallisuuden tukemisessa

	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	6	3	0	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	14	2	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	8	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	9	0	0	0	0	1,0
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	12	3	0	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	56	9	0	0	0	1,1

Tavoitteella 19 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Korkeakoulujen näkemysten mukaan tavoitteen pitäisi toteutua korkeakouluissa jo nykyisin. Tavoite edellyttää kuitenkin resursseja. Itä-Suomen yliopiston mukaan: ”Opetuksen ja ohjauksen tukihenkilöiden osalta tulee hyödyntää korkeakoulujen välisiä verkostoja.”

ADHD-liitto ry, Vammaisfoorumi ry, Invalidiliitto ry ja Autismiliitto ry toivovat, että korkeakoulut hyödyntäisivät järjestöjen osaamista ja kokemustietoa systemaattisemmin henkilöstön ymmärryksen lisäämiseksi eri opiskelijaryhmien erityistarpeista.

Suomen ylioppilaskuntien liitto ja Suomen lukiolaisten liitto huomauttavat, että kieli- ja kulttuuritietoisuuden lisäksi tulee kiinnittää erityishuomiota sukupuolittietoisuuteen, eli sukupuolisensitiivisyyteen. Myös SETA ry ehdottaa lisättäväksi, ”että kiinnitetään huomiota seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden huomioivaan opetukseen ja ohjaukseen sekä hyödynnetään normitietoista otetta opetukseen ja ohjaukseen.”

SAMOK ry:n mukaan ”Henkilöstön käytössä on tukea tai tukihenkilöitä opetuksen ja ohjauksen saavutettavuuden kehittämiseksi” -tavoitteen tarkennus on hyvä, käytännön toteutus vaatii seuranta- ja ohjeistusta korkeakouluille. Kannatamme myös henkilöstön kouluttamista kokonaisuudessaan, jotta yksi henkilö, jolla osaamista on, ei kannattele toimintaa yksin. Mikäli henkilöstöä on tarpeen kouluttaa tätä tehtävää varten, korkeakouluja olisi hyvä tukea koulutuksen hankkimisessa. Pohdimme myös, onko tässä tarkoitettua osaamista kaikkien korkeakoulujen saatavilla yhdenvertaisesti. Tämän vuoksi katsomme, että saavutettavuustyön ohjauksen tulee olla valtakunnallista ja korkeakouluilla tulee olla saatavilla työhön tukea yhdenvertaisesti.”

Tavoite 20: Opiskelija saa tarvitsemansa tuen ja ohjauksen, yksilöllisiä järjestelyjä ja hyvinvointia tukevia palveluita kaikissa opintojen vaiheissa.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 20: Opiskelija saa tarvitsemansa tuen ja ohjauksen, yksilöllisiä järjestelyjä ja hyvinvointia tukevia palveluita kaikissa opintojen vaiheissa.

	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	2	0	0	0	1,2
Ammattikorkeakoulut	14	2	1	0	0	1,2
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	8	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	9	0	0	0	0	1,0
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	12	2	0	0	0	1,1
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	59	6	1	0	0	1,1

Tavoitteella 20 on vahva kannatus, ei vastustusta. Korkeakoulujen näkemysten mukaan tavoitteen pitäisi toteutua korkeakouluissa jo nykyisin, mutta lisääntyvä ohjauksen ja tuen tarve tulee huomioida henkilöstöresursseissa. Yrkeshögskolan Arcada muistuttaa: ”Dessa tjänster är inte heller lagstadgade så som för andra stadiet.” 3-vaihtoehdon valinnut Vaasan ammattikorkeakoulukin pitää tavoitetta ”erittäin kannatettavana” ja painottaa, että ”erityisosaamisen lisääminen näissä kysymyksissä on resurssi- ja osaamiskysymys”.

Tampereen ylioppilaskunta toteaa, että ”Opiskelijalla on oltava opintojen alusta lähtien tiedossa se, miten erityisjärjestelyjä on mahdollista hakea ja opiskelija saa ne tarvittaessa vaivattomasti.” Lisäksi ylioppilaskunta pitää tärkeänä, että ”opetushenkilöstölle tarjotaan pedagogista koulutusta ja annetaan siihen ajallisia resursseja.”

Suomen lukiolaisten liitto pitää tärkeänä tukipalvelujen resurssien riittävyyden määrittelyä suhteessa opiskelijamäärään. ”Tämä riittävän tuen taso tulee myös määritellä saavutettavuussuunnitelmaan, jotta sen velvoittavuutta korkeakouluihin nähden kasvatetaan. Mitoitussuosituksen määrittelyssä kannattaa hyödyntää jo olemassa olevia, esimerkiksi Suomen Psykologiliiton määrittelemiä suosituksia.”

Ammatilliset erityisopettajat ry:n mukaan ”Korkeakouluissa tulisi huomioida opiskelijoiden moninaiset tuen tarpeet paremmin. Erityisesti erilaiset oppimisvalmiudet ja -vaikeudet, jotka vaativat opettajilta hyvää pedagogista osaamista antaa tukea sekä erityisopettajia, joita sekä opiskelijat että opettajat voivat konsultoida oppimisen ja sen tukemisen kysymyksissä.”

Yliopistojen opetusalan liitto pitää tavoitetta tärkeänä, mutta toteaa, että ”näiden palveluiden resursointi voi olla hankalaa. Nykyisellään esim. opintopsykologilla ei alkuunkaan riitä aikoja kaikille tarvitsijoille. Vähän myös epäilyttää, mistä löydetään riittävä määrä inklusiiviseen ja integroivaan pedagogiikkaan perehtyneitä opettajia ja HOPS-ohjaajia.”

Seinäjoen ammattikorkeakoulun mukaan: ”Käytännössä muun muassa opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun vaatimus, muut nykyisen lainsäädännön määräykset ja taloudelliset resurssit saattavat yksittäistilanteissa rajoittaa korkeakoulujen mahdollisuuksia tarjota tukea tai yksilöllisiä järjestelyjä, vaikka se saattaisi olla perusteltua yksittäisen opiskelijan tarpeiden näkökulmasta.” Tästä syystä Seinäjoen

ammattikorkeakoulu ehdottaa tavoitekohdan muotoilemista seuraavasti: ”Opiskelija saa kaikissa opintojensa vaiheissa tukea ja ohjausta sekä hyvinvointia tukevia palveluita, joissa pyritään ottamaan huomioon hänen yksilölliset tarpeensa.” Lisäksi Seinäjoen ammattikorkeakoulu katsoo, että ”suunnitelmaluonnoksessa eri organisaatioiden rooleihin ja niiden väliseen yhteistyöhön ei kiinnitetä riittävästi huomiota. Esimerkiksi opiskeluterveydenhuollon tavoitteet ja sisällöt määrittyvät terveydenhuoltolaissa, eikä tätä kohtaa voida tarkastella ottamatta huomioon terveydenhuollon toimintoja. Vaikka korkeakoulu osaltaan kantaa vastuuta opiskelijoiden hyvinvoinnista, sen ensisijaisena tehtävänä (suhteessa opiskelijoihin) tulee jatkossakin olla koulutuksen järjestäminen. Esimerkiksi opiskelijoiden tarvitsemista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista tai tukitoimista ensisijainen vastuu ei voi olla korkeakoululla.”

Tavoite 21: Opiskelijan oikeus yksilöllisiin opiskelujärjestelyihin ja laadukkaaseen opetukseen toteutetaan

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 21: Opiskelijan oikeus yksilöllisiin opiskelujärjestelyihin ja laadukkaaseen opetukseen toteutetaan						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	6	2	1	0	0	1,4
Ammattikorkeakoulut	13	3	1	0	0	1,3
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	13	1	0	0	0	1,1
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	53	8	2	0	0	1,2

Tavoitteella 21 on vahva kannatus, ei vastustusta. 3- vaihtoehdon valinneen Vaasan ammattikorkeakoulun perustelu on sama kuin tavoitteen 20 kohdalla. Myös 3-vaihtoehdon valinneen Helsingin yliopiston näkemyksen mukaan ”erityisjärjestelyt ovat arkipäivää todennäköisesti jokaisessa oppilaitoksessa. On harkittava äärimmäisen tarkkaan, onko järkevää käyttää käsitteitä kuten ”oikeus” ja ”valitus”. ”Jos tällainen kirjataan toimintamalliksi, on myös täsmennettävä tarkkaan, mitä ovat kenenkin oikeudet ja miten valitusprosessi toimii. Yleensä molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun päästään keskustelemalla.”

Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan ”Tässä kohdassa olisi tärkeää puhua myös lakitermillä kohtuullisista mukautuksista yksilöllisten opiskelujärjestelyiden rinnalla. Samoin olisi tärkeää mainita, että opiskelijalla on lakiin perustuva oikeus saada tarvitsemansa kohtuulliset mukautukset ja korkeakoululla vastaava velvollisuus järjestää ne. Yksilöllisille järjestelyille on terminä perustelut mukautuksia laajempänä kokonaisuutena, mutta

fokus pelkässä yksilöllisissä järjestelyissä ehkä hieman hämärtää mukautusten oikeusperustaa. Tämä oikeusperusta olisi hyvä mainita myös henkilöstön osaamisperustan vahvistamisessa.”

Vammaisfoorumi ry toteaa: ”Opiskelijan tarvetta yksilöllisiin opiskelujärjestelyihin tulee aina käsitellä tapaus kerrallaan ja opiskelijan yksilölliset tarpeet huomioiden. Vammaiset ihmiset ovat heterogeeninen ryhmä. Tuen tarpeet saattavat vaihdella opiskelujen aikana ja niitä onkin säännöllisesti tarkasteltava uudelleen. Yksilöllisten opiskelujärjestelyjen saamisesta ei tule tehdä liian hankalaa prosessia eikä niihin tule liittää liikaa byrokratiaa.”

Suomen Lakimiesliiton mukaan ”Korkeakouluilla tulisi olla selkeät sisäiset ohjeistukset ja käytössään riittävät resurssit yksilöllisten opiskelujärjestelyiden toteuttamiseen, ja niiden käytön tulee olla johdonmukaista koko korkeakoulun sisällä. Näistä tiedottaminen on tärkeää niin opiskelijoiden kuin opetushenkilöstönkin oikeusturvan kannalta.”

Tampereen ylioppilaskunta kiinnittää huomiota myös opiskelijavaihtojen yksilöllisiin järjestelyihin: ”Opiskelijavaihtojen esteettömyydessä kiinnitetään erityistä huomiota aikuisopiskelijoiden, perheellisten opiskelijoiden ja vammaisten opiskelijoiden kansainvälistymismahdollisuuksiin sekä kehitetään vaihtojaksojen yksilöllisiä järjestelyjä.”

Etelä-Suomen aluehallintoviraston Saavutettavuuden valvonnan yksikkö muistuttaa, että ”Saavutettavuus ja esteettömyys ovat jokaisen opiskelijan oikeuksia. Esteettömyys ja saavutettavuus tulee varmistaa ennakkoon, ei vasta kun yksittäiset henkilöt pyytävät mahdollisuutta käyttää palvelua tai saada tarvitsemansa tieto saavutettavasti. ”

Tavoite 22: Lisätään tutkimusta erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden korkeakoulutukseen siirtymisestä, opiskelusta ja työllistymisestä. Tutkitun tiedon pohjalta vahvistetaan korkeakoulujen edellytyksiä lisätä erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien tarvitsemaa ohjausta ja tukea.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 22: Lisätään tutkimusta erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden korkeakoulutukseen siirtymisestä, opiskelusta ja työllistymisestä. Tutkitun tiedon pohjalta vahvistetaan korkeakoulujen edellytyksiä lisätä erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien tarvitsemaa ohjausta ja tukea.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	7	1	1	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	6	2	9	0	0	2,2
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	7	0	1	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	12	2	0	0	0	1,1
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	48	5	11	0	0	1,4

Tavoitteella 22 on vahva kannatus, ei vastustusta. Yhdeksän ammattikorkeakoulua ja Arene sekä Suomen Yrittäjät eivät kannata eivätkä vastusta tavoitetta.

Akava ry toteaa, että ”Tietopohjaa on vahvistettava ja sen on oltava ajantasaista. Sen pohjalle rakennettava saavutettavuussuunnitelma on otettava työkaluksi korkeakoulujen arjessa. Saavutettavuussuunnitelmaa on tärkeä tarkastella suhteessa jo olemassa oleviin lakisääteisiin suunnitelmiin, kuten tasa-arvosuunnitelmaan ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.”

Yrkeshögskolan Arcada muistuttaa, että myös ruotsiksi opiskelevien tilannetta tulee tutkia: ”Om en sådan ambitiös satsning görs är det viktigt att också forska i hur situationen är för de som studerar på svenska. Texten om Finlandssvenskarnas situation kan läsas så att de Finlandssvenska ungdomarna är privilegierade och att inga problem med tillgång till studier finns för de svenskspråkiga. Samtidigt visar färsk statistik att det finns över 400 svenskspråkiga så kallade NEET ungdomar (utan studieplats eller jobb) i huvudstadsregionen.”

Invalidiliitto ry muistuttaa YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteista ja toteaa, että ”Vammaisista korkeakouluopiskelijoista on vähän tutkittua tietoa. YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpano edellyttää kattavampaa tietovarantoa vammaisten ihmisten erilaisista koulutustaustoista ja elämäntilanteista.”

Tavoite 23: Korkeakoulujen opiskelijavalintaa kehitetään saavutettavuuden parantamiseksi

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 23: Korkeakoulujen opiskelijavalintaa kehitetään saavutettavuuden parantamiseksi						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	5	2	2	0	0	1,7
Ammattikorkeakoulut	3	8	6	0	0	2,2
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	3	2	0	2	0	2,1
Ammattiliitot	8	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	9	4	1	0	0	1,4
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	0	1	0	0	0	2,0
Yhteensä	32	20	9	2	0	1,7

Tavoitteella 23 on vahva kannatus. Vain kaksi tahoa (Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ja Aalto-yliopiston ylioppilaskunta) vastustavat osittain. SAMOKin mukaan tavoite on tärkeä, mutta ”toivomme toteutustapojen etsimiseen huolellisuutta ja tutkittua tietoa. Opiskelijavalintoja on tärkeintä kehittää niin, että korkeakoulutus on saavutettavaa monenlaisilla taustoilla. Suhtaudumme avoimen väylän saavutettavuuteen varauksellisesti, eikä sen osuutta sisäänotosta ei tule kasvattaa yli 10 prosentin. Avoimessa korkeakoulussa opiskelu vaatii aikaa ja rahaa, sillä opinnot ovat maksullisia eikä niihin ole mahdollista saada opintotukea. Näemme riskinä, että vain ne, joilla on esimerkiksi perhetaustan kautta

mahdollisuudet paneutua vuodeksi maksullisiin opintoihin, voivat hyödyntää avoimen väylää. Emme näe tätä keskeisenä aliedustettujen ryhmien kannalta.”

Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan mukaan ”eri opiskelijavalintatavoissa on erilaisia saavutettavuusongelmia ja yksittäisen tavan (esim. todistusvalinnan) korostaminen korostaa tiettyjä ongelmia. Lisäksi korkeakoulutukseen siirtymisen nopeuttaminen itsessään vähentää saavutettavuutta, kun opiskelijoista ns. tehdään massaa. Eri valintatapojen vaikutuksia saavutettavuuteen on tarkasteltava. Ammatillisen koulutuksen suorittaneita koskevien väylien kehittäminen parantaisi saavutettavuutta myös etnisen taustan puolesta.”

Useat ammattikorkeakoulut ml. ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene pitävät peruskysymyksenä sitä, ”miten hakijoiden valikoitumisesta koulutukseen siirrytään menettelyyn, joka mahdollistaisi korkeakouluopintojen aloittamisen nykyistä paremmin.” Jyväskylän ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan korkeakouluilla tulisi olla nykyistä joustavammasta mahdollisuudet kerätä opiskelijoilta tai heidän työnantajiltaan nykyistä korkeampia maksuja avoimen korkeakoulun opintojaksojen omarahoituksena (JAMK). Metropolia ammattikorkeakoulun mukaan on vältettävä sitä, että opiskelijavalintaa koskevaan lainsäädäntöön kirjataan yleisiä periaatteita, ilman että lainsäädännössä samalla osoitetaan käytännön toimet niiden toteuttamiseksi.”

Tampereen yliopisto toteaa, että ”opiskelijavalintojen kehittäminen kokonaisuutena on keskeistä, mutta haastavaa, koska opiskelijavalinnalle ei ole kansallisesti määriteltyä koordinaatiota yliopistosektorilla. Isoja uudistuksia on toteutettu hankkeilla.” Yliopisto esittää, että ”opiskelijavalintojen kehittämisen yhteydessä erityisesti yliopistosektorilla on arvioitava ja tarvittaessa kehitettävä opiskelijavalintojen johtamista sekä kansallisesta että yliopistojen sisäisestä näkökulmasta käsin. Todellisuudessa päätöksenteko opiskelijavalinnoissa on nykymallissa usein ala- ja jopa oppiainekohtaista. On syytä arvioida huolellisesti myös saavutettavuuden ja yhteiskunnallisen päätöksenteon näkökulmasta, onko nykytilanne enää opiskelijavalintauudistusten ja nykymuotoisen opiskelijavalintojen toteuttamisen näkökulmasta perusteltu. Vaihtoehtoisia valintatapoja on kehitettävä osana opiskelijavalinnan kokonaisuutta yliopistojen hakukohteiden tasolta kansalliseen yhteistyöhön ulottuen, ei siitä irrallisena kokonaisuutena.”

Myös Åbo Akademi peräänkuuluttaa kansallisen tason yliopistoyhteistyötä: ”Gällande ”Siirtohaku” (mål 23), dvs. byte av utbildning, kunde ett system med fördel arbetas fram på nationell nivå för universiteten.”

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, KARVI toteaa, että ”Hakumenettelyjen kehittäminen ja nivelvaiheiden tuki saavutettavuuden näkökulmasta olivat myös Maahanmuuttajat korkeakoulutuksessa -arvioinnin suosituksia.”

Opetushallitus korostaa Opintopolun roolia koulutusvaihtoehtojen näkyvyyden parantamisessa: ”Kansallisesta näkökulmasta katsottuna olennaista on, että eri vaihtoehdot ovat hakijoiden löydettävissä samasta paikasta. Avoimen korkeakoulutuksen näkyvyyden parantamiseksi keskeistä, että tiedot ovat myös Opintopolussa keskitetysti.”. Myös Turun yliopisto korosti opiskelijavalintaa koskevan viestinnän merkitystä.

Suomen kesäyliopistot ry korostaa vapaan sivistystyön toimijoiden roolia avoimen korkeakouluopintojen tarjoajana: ”Opiskelijavalintaa kehitettäessä tulisi huomioida vapaan sivistystyön toimijat merkittävänä yhteistyökumppanina avoimen korkeakouluopintojen tarjoajana. Kesäyliopistojen lakisääteiseen tehtävään kuuluu avoimen korkeakouluopintojen järjestäminen ja saavutettavuuden näkökulmasta kesäyliopistot tuovat korkeakouluopintoja paikkakunnille missä ei muuten olisi opintoja tarjolla. Avoimen yliopiston väylän tulisi toimia luotettavasti ja ennakoitavasti, jossa vapaan sivistystyön oppilaitosten tehtävää väyläopintojen tarjoajina tulisi vahvistaa.” Myös Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry näkee, että

korkeakoulutuksen saavutettavuutta voidaan vahvistaa kasvattamalla vapaan sivistystyön toimijoiden roolia korkeakoulujen yhteistyökumppaneina.

Taideyliopisto toteaa, että valtakunnallinen yhteistyö ja tutkimus ovat tärkeitä, mutta muistuttaa, että ”siirtohaut eivät ole ratkaisu taidealoilla. Jatkuva oppimista tarvitaan korvaamaan useiden tutkintojen suorittamista. Taidealoilla todistusvalinta ei voi korvata valintakokeita, koska esim. yo-kokeet eivät arvioi taidealoilla tarvittavaa osaamista.”

Suomen Opiskelija Alianssi - OSKU ry toivoo, että korkeakoulut kehittävät erityisesti ammatillisen koulutuksen käyneiden henkilöiden mahdollisuuksia hakeutua paremmin korkeakoulutuksen, etenkin vahvemmin yliopistokoulutuksen piiriin.

Tavoite 24: Korkeakoulun opiskelijavalintaa koskevassa viestinnässä otetaan huomioon hakijoiden moninaisuus ja tiedon saavutettavuus

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 24: Korkeakoulun opiskelijavalintaa koskevassa viestinnässä otetaan huomioon hakijoiden moninaisuus ja tiedon saavutettavuus						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	0	0	1	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	16	1	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	9	0	0	0	0	1,0
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	11	2	0	0	0	1,2
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	58	4	0	1	0	1,1

Tavoitteella 24 on vahva kannatus. Yliopistoista Helsingin yliopisto vastustaa osittain. HY toteaa näkemyksensä, että ”yliopistojen opiskelijahaku on hakijalähtöisistä syistä keskitetty yhteen ja samaan järjestelmään (Opintopolku.fi), jonka ylläpidosta ja kehittämisestä vastaa Opetushallitus. Helsingin yliopisto ei kannata sitä, että palataan ajassa taaksepäin ja hajautetaan hakuinformaatio yliopistojen omille ulkoisille verkkosivuille.”

Opetushallitus puolestaan toteaa lausunnossaan, että ”Korkeakoulujen hakukohteita ja valintaprosessia koskeva tieto sekä opiskelijavalinnan alakohtainen haku- ja muu informaatio tulee olla saavutettavassa muodossa korkeakoulun ulkoisilla verkkosivuilla sekä lisäksi Opintopolussa.”

Lausunnoissa korostettiin erityisesti niin sanottujen SORA-alojen vaatimuksista tiedottamisen tärkeyttä. Tehy ry pitää tärkeänä, että ”SORA-alojen osalta hakijat saavat riittävän informaation terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja sen, milloin hakijalta edellytetään siitä korkeakoululle ilmoitettavan.” Myös Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että ”sora-aloista tiedotetaan selkeästi ja, että tiedotuksessa ja

neuvonnassa tulevat esiin yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset mukautukset ja muut opiskelujärjestelyt sekä niiden ensisijaisuus ja toteuttamisen välttämättömyys sora-alalle soveltuvuutta arvioitaessa.” Akavan sairaanhoitajat ja Taja pitävät SORA-vaatimusten kuvausta ja hakijan ilmoitusvelvollisuuden kuvausta kiitettävänä toimenpiteenä.

Suomen ylioppilaskuntien liitto puolestaan toteaa, että ”Opiskelijan terveydentila ja toimintakyky tulisi selvittää opiskelijavalintaprosessin aikana ennen valintatuloksen lähettämistä, eikä ehdollista opiskelijavalintaa tulisi käyttää.”

Lisäksi Suomen ylioppilaskuntien liitto pitää tärkeänä toisen asteen oppilaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä tiedon saavutettavuuden edistämiseksi: ”osa opiskelijavalintaa koskevaa viestintää on yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kanssa ja vierailujen järjestäminen korkeakouluihin. Tässä yhteistyössä korkeakoulujen tulisi huomioida alueellinen tasa-arvo ja erilaiset mahdollisuudet järjestää vierailuja.” Myös Suomen Lukiolaisten Liitto muistuttaa lukiolain säännöksistä lukioiden ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä koskien sekä alueellisen tasa-arvon ja erilaisten mahdollisuuksien tärkeydestä vierailujen ja muun yhteistyön tekemiselle.

Tampereen ylioppilaskunta korostaa tarjotun viestinnän ja tiedon yhdenmukaisuutta: ”Korkeakoulujen on tehtävä yhteistyötä siinä, miten hakutekstejä kuvataan, koska nyt jokaisella korkeakoululla on omat tapansa.” Ja toteaa, että ”avoin tieto opinnoista, valintaprosesseista ja opinnoista on tärkeä kuvata julkisilla sivuilla.” Myös Turun yliopisto huomauttaa, että ”suuri osa hakukohteista on korkeakoulujen yhteisvalintoja, jolloin korkeakoulujen yhteistyö on viestinnässä keskeistä.”

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, KARVI toteaa, että Maahanmuuttajat korkeakoulutuksessa -arvioinnissa tunnistettiin, ettei korkeakouluilla ollut ulkomaalaistaustaisille kohdennettua viestintää muutoin kuin kansainvälisten opiskelijoiden osalta ja erityisissä hankkeissa.

Suomen lakimiesliitto huomauttaa, että ”Opiskelijavalintaa koskevan viestinnän tulee olla myös tosiasioihin perustuvaa, ei mielikuvamarkkinointia; korkeakoulujen tulee välttää harhaanjohtavaa markkinointia esimerkiksi odotettavista työllistymismahdollisuuksista. Viestinnässä tulee kiinnittää huomiota moninaisuuden edistämiseen siten, että esimerkiksi ammattikoulupohjalta tai maahanmuuttajataustaisesta perheestä tulevat voivat kokea mahdollisuutensa päästä korkeakoulutukseen realistiseksi.”

Tavoite 25: Hakijoiden yhdenvertaisuus valintaprosessissa turvataan

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 25: Hakijoiden yhdenvertaisuus valintaprosessissa turvataan						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	7	2	0	0	0	1,2
Ammattikorkeakoulut	15	2	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	8	0	0	0	0	1,0
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	13	0	0	0	0	1,0

Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	3	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	58	5	0	0	0	1,1

Tavoitteella 25 on vahva kannatus, ei vastustusta. Korkeakoulut (mukaan lukien Arene ja Unifi) huomauttavat, että tämä on jo nyt lakisääteinen vaatimus.

Åbo Akademi ehdottaa tavoitteeseen sisällytettäväksi etävalintakokeen, joka osaltaan lisäisi saavutettavuutta: ”Urvalsprov på distans skulle möjliggöra för alla socio-ekonomiska grupper att delta i ett flertal urvalsprov och gynna de som har långt geografiskt avstånd till studieorten. Åbo Akademi vill betona att urvalsprov på distans behöver mycket utvecklingsarbete.”

SLL kannattaa hakijoiden yhdenvertaisuuden turvaamista muun muassa valintakokeiden sähköistämällä ja valintakokeiden myöhentämisellä. Lisäksi valintakokeissa voidaan hyödyntää monipuolisia ennakkomateriaaleja ja kokeessa hyödynnettäviä aineistoja, jotka helpottavat erilaisten oppijoiden valmistautumista valintakokeisiin.

Opetushallitus huomauttaa, että ”tavoitetta tarkentavissa kohdissa puhutaan vain valintakokeen erityisjärjestelyihin liittyvistä asioista. Yhdenvertaisuus on turvattava läpi koko valintaprosessin, se on laajempi käsite kuin vain valintakokeeseen liittyvä. Siihen liittyy myös eri ryhmien yhdenvertainen kohtelu.”

Erilaisten oppijoiden liitto ry kommentoi, että ”palautetta tulee kerätä valintakokeiden kokonaisuudesta säännöllisesti kaikilta niihin osallistuneilta, ei vain yksilöllisiä järjestelyjä hakeneilta.”

Vammaisfoorumi kiinnittää erityistä huomiota valintakokeiden saavutettavuuteen ja esteettömyyteen sekä yksilöllisiin tarpeisiin: ”Valintakokeiden tulee olla saavutettavia ja näkövammaisen tietoteknisillä apuvälineillä tehtäviä. Koetiloihin pääsy tulee olla esteetöntä. Valintakokeissa käytettyjen materiaalien tulee olla saavutettavia. Valintakokeet ovat tällä hetkellä vammaisille hakijoille usein tilanteita, joissa he eivät ole yhdenvertaisessa asemassa muiden kanssa. Vammaiset ihmiset ovat heterogeeninen joukko ja valintaprosessissa tulee korostua yksilöllisten tarpeiden huomioiminen.”

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf toteaa: ”Selvityksen mukaan tällä hetkellä on koulutuksen kehittämistyöryhmissä liian niukka ruotsinkielisten edustus ja siksi ruotsinkieliset toimijat jäävät tärkeissä kehittämishankkeissa ulkopuolisiksi. Myös tieto ajankohtaisista hankkeista ja toimenpiteistä ei saavuta heitä.”

Tavoite 26: Henkilöstön osaamista arvioidaan ja kehitetään vastaamaan yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutumista opiskelijavalinnoissa

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 26: Henkilöstön osaamista arvioidaan ja kehitetään vastaamaan yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutumista opiskelijavalinnoissa						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	9	1	0	0	0	1,1
Ammattikorkeakoulut	5	4	8	0	0	2,2

Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	8	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	0	1	0	0	0	2,0
Muut järjestöt	11	1	1	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	46	9	9	0	0	1,4

Tavoitteella 26 on vahva kannatus, ei vastustusta. Kahdeksan ammattikorkeakoulua ei kannata eikä vastusta.

Tieteentekijöiden liitto ja Akava ry toteavat että, työnantajan vastuulla on järjestää tähän riittävää koulutusta henkilöstölle.

Kuntatyönantajat puolestaan toteaa: ”Osaamistarpeet ja niiden määrittäminen on organisaatiolle strateginen kysymys. Henkilöstön osaamisen kehittämisen kysymykset ovat siten organisaation strategiasta ja työnantajalinjasta määrittyvät eikä niitä tule ohjata ulkoisesti määrittämällä.”

Opetushallitus esittää tavoitteeseen saman huomion kuin kohtaan 25: ”Tavoitteen tarkenteessa puhutaan vain yksilöllisten järjestelyjen toteuttamisesta, vaikka itse tavoitteen muotoilu yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutumisesta on laajempi. Eli joko tavoitetta tulisi muotoilla uudestaan tai tarkennetta täydentää kattavammaksi.”

Turun yliopisto kuvaa lausunnossaan omia käytäntöjään: ”Yliopistossamme esteettömyyssuunnittelija arvioi keskitetysti yksilöllisten järjestelyjen tarpeet, jotka tiedekunnat ja yksiköt toteuttavat yhteistyössä suunnittelijan kanssa.”

Vammaisfoorumi ehdottaa, että korkeakoulut tekisivät yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa, sillä vammaisjärjestöissä on osaamista ja kokemustietoa vammaisten opiskelijoiden valintakokeissa ja hakuprosesseissa kokemista ongelmista.

Tavoite 27: Korkeakoulut lisäävät laajapohjaisella yhteistyöllä ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointia suomalaisiin korkeakouluihin. Osaajatarpeisiin vastaamiseksi vuosittainen uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää kasvaa nykyisestä kolminkertaiseksi, viiteentoistatuhanteen vuoteen 2030 mennessä. Huolehditaan englanninkielisen koulutustarjonnan riittävydestä korkeakoulutuksessa.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 27: Korkeakoulut lisäävät laajapohjaisella yhteistyöllä ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointia suomalaisiin korkeakouluihin. Osaajatarpeisiin vastaamiseksi vuosittainen uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää kasvaa nykyisestä kolminkertaiseksi, viiteentoistatuhanteen vuoteen 2030 mennessä. Huolehditaan englanninkielisen koulutustarjonnan riittävydestä korkeakoulutuksessa.						
	1	2	3	4	5	

	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	7	1	1	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	17	0	0	0	0	1,0
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	3	2	2	0	0	1,9
Ammattiliitot	5	3	0	0	0	1,4
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	8	3	1	0	0	1,4
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	45	11	4	0	0	1,3

Tavoitteella 27 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Ammattikorkeakoulut toteavat, että asia on jo sopimustavoitteissa ja tuettu strategiarahoituksella. Hämeen ammattikorkeakoulu toteaa: ”Korkeakoulu ei voi olla korkeakoulu ilman kansainvälisyyttä ja ulkomaalaisia opiskelijoita.”

Lausunnon antajat huomauttavat, että englanniksi tutkinnon suorittaneilla tulee olla edellytykset, kuten riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, työelämään sijoittumiseen Suomessa. Englanniksi suoritettava tutkinto ei saa muodostua kotoutumisen esteeksi tai hidasteeksi. Jyväskylän yliopisto toteaa: ”Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan tuetaan opintojen aikana. Tässä olennaisessa roolissa on suomen/ruotsin kielen opiskelu, jotta on mahdollista opiskelujen jälkeenkin osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Yhdenvertainen yhteiskunnan jäsenyys lisää halua ja mahdollisuuksia jäädä maahan valmistumisen jälkeen sekä työllistyä oman alansa tehtäviin ja integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan.”

Savonia ammattikorkeakoulu huomauttaa, että myös palvelujärjestelmän tulee tukea monikulttuurisuutta: ”esitys ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden kolminkertaistamisesta haastaa työelämän, jotta opiskelijoiden opinnot voivat edetä ja opiskelijat saavat harjoittelupaikat ja kesätyöpaikat.”

Lisäksi Akava ry huomauttaa, että ”kansallisesta koulutusjärjestelmästä ja kansalliskielillä annettavasta opetuksesta on pidettävä hyvää huolta. Englanninkielisen koulutustarjonnan riittävyyden varmistaminen ei saa tarkoittaa sitä, että suomen- tai ruotsinkielinen opetus supistuisi. Riittävä kotimaisilla kansalliskielillä tarjottava opetus on myös osa saavutettavuutta. On tärkeää, että Suomen kieli pärjää tutkimuksen kielenä ja pysyy elossa. Siksi jommankumman kotimaisen kielen tulee sisältyä myös englanninkieliseen tutkintokoulutukseen. Tähän tulee varata riittävät resurssit.”

Aalto yliopisto toteaa, että ”tavoitetta edistävä linjaus olisi lisätä Suomessa mahdollisuuksia suorittaa sekä alempi että ylempi korkeakoulututkinto englanniksi, sillä tällä hetkellä yliopistojen tarjonta painottuu lähinnä maisteriohjelmiin. Pidempi Suomessa opiskelijana vietetty aika myös edistäisi sitoutumista, integroitumista ja työllistymistä, koska verkostoitumiseen ja kielen oppimiseen olisi kahden vuoden maisterin sijaan viisi vuotta aikaa. Samalla vahvistettaisiin myös suomalaisten nuorten mahdollisuuksia kotikansainvälisyyteen.”

Lausunnoissa ehdotetaan tavoitteeseen sisällytettävän myös ulkomaalaisen opetus- ja muun henkilöstön rekrytoinnin lisääminen. Muun muassa Suomen ylioppilaskuntien liitto toteaa, että ”kansainvälisten opiskelijoiden määrän nostamisen ja tutkijoiden lisärekrytoimisen lisäksi tulee varmistaa korkeakoulujen muun kansainvälisen henkilöstön määrä samassa suhteessa, jolla edistetään korkeakoulujen monimuotoisuutta. Englanninkielisen koulutustarjonnan lisäksi tulee huolehtia opetukseen vaikuttamisen, yliopiston toimintaan osallistumisen ja viestinnän kielellisestä saavutettavuudesta.”

Tavoite 28: Korkeakoulut integroivat kansainväliset osaajat korkeakouluihin, suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään yhteistyössä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin työnantajien kanssa. Tutkinnon suorittaneista ulkomaalaisista opiskelijoista 75 prosenttia työllistyy suomalaisille työmarkkinoille.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 28: Korkeakoulut integroivat kansainväliset osaajat korkeakouluihin, suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään yhteistyössä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin työnantajien kanssa. Tutkinnon suorittaneista ulkomaalaisista opiskelijoista 75 prosenttia työllistyy suomalaisille työmarkkinoille.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	5	3	1	0	0	1,6
Ammattikorkeakoulut	16	1	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	5	2	1	0	0	1,5
Ammattiliitot	6	2	0	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	1	1	0	0	1,3
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	1	2	0	0	0	1,7
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	48	11	3	0	0	1,3

Tavoitteella 28 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Korkeakoulujen lausunnoissa todetaan, että tehtävän onnistumisessa työelämä on keskeisessä roolissa, sillä korkeakoulut voivat tukea työllistymistä, mutta viime kädessä yritykset päättävät palkkaamisesta.

Yhteistyö työnantajien kanssa nähtiin tavoitteen toteuttamisen kannalta merkittäväksi. Suomen lukiolaisten liitto ja Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry näkevät erityisen tärkeäksi yhdenvertaisuuden edistämisen työpaikoilla niin, että syrjintään ja rasismiin puututaan aktiivisesti. Aalto yliopiston mukaan ”työelämän ja korkeakoulutuksen vuorovaikutusta on lisättävä opintojaksojen ja jopa yksittäisten kurssien tasolla, jotta opintojen aikana on mahdollisuus verkostoitua Suomessa riittävästi harjoitteluiden ja yritysyhteistyön kautta. Yrittäjyyskoulutus ja opiskelijälähtöisen yritystoiminnan puitteiden vahvistaminen tukevat myös työllistymistä ja maan talouden kasvua.”

Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry perään kuuluttaa korkeakoulujen urapalveluiden roolia. Sen mukaan ”korkeakoulujen urapalvelut tulee tehdä tutummaksi kv-opiskelijoille ja urapalveluissa tulee olla kansainvälisiin osaajiin erikoistunutta osaamista. Kv-opiskelijoiden työllistymisen tukemisessa tulee hyödyntää sekä yksilöllistä että ryhmäohjausta ja vertaistukea.” SAMOK myös ehdottaa, että ”korkeakoulut voisivat työelämäyhteistyössä ja esimerkiksi harjoittelupaikkojen kanssa sopimuksia tehdessä tarkastellessa sitä, onko suomen tai ruotsin kielen taito välttämätön kyseisen työn tekemiseksi. Näin voitaisiin helpottaa kansainvälisten opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä työharjoitteluihin.”

Myös Talent boost –toiminta nostettiin lausunnoissa esiin. Esimerkiksi Satakuntaliitto toteaa, että ”synergian vahvistamiseksi on huomioitava kattavasti myös muut kansalliset ja alueelliset toimenpiteet ulkomaalaisten opiskelijoiden, tutkijoiden ja työntekijöiden houkuttelemiseksi esim. Talent Boost-toimenpiteet.” Satakuntaliitto toteaa myös, että ”työelämän ja korkeakoulujen yhteistyön edistämiseksi on merkityksellistä vahvistaa kumppanuuksia yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Tässä aluekehittämislainsäädännön mukaisesti laadittavilla maakuntaohjelmilla on keskeinen rooli, sillä ne osaltaan luovat alueilla puitteet kumppanuuksille ja kehittämiselle. Koulutuspolitiikan strateginen kokonaisuus tulisivatkin alueilla kytkeä maakunnallisiin aluekehittämislainsäädännön mukaisiin strategiaprosesseihin vahvistaen kasvu- ja muutosalojen, uusien kyvykkyysien ja muuttuvien osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia.”

Turun yliopiston mukaan ”ratkaistavana on runsaasti käytännön haasteita ja etenkin sellaisia, joissa yliopiston on vaikea auttaa, kuten (viisumit, lyhyet apurahakaudet, opiskelija status, jne). Yhteistyötä tarvitsee myös tehdä, jotta integraatio onnistuisi myös koulutuksen ja työelämän ulkopuolella (esim. perheellisille). Olisiko kaupungit tässä hyvä yhteistyötaho? Myös kieliopinnot pitäisi kehittää, jos tavoitteena on kyky tehdä töitä suomeksi.”

Tampereen ylioppilaskunta muistuttaa, että ”kansainvälisillä opiskelijoilla yksi isoimpia esteitä Suomeen integroitumisessa on sosiaalisten verkostojen puute.” Ylioppilaskunta toivoo kiinnitettävän huomiota siihen, että ”opiskelijajärjestöt toteuttavat paljon toimintaa, joka edistää kansainvälisten opiskelijoiden verkostojen kehittymistä ja linkittymistä työelämään. Opiskelijajärjestöjä tukemalla voidaan saada aikaiseksi tehokkaita tuloksia.” Lisäksi ylioppilaskunta korostaa tarvetta ottaa opiskelijat mukaan korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin yhteistyöhön.

Tavoite 29: Opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamiseksi otetaan käyttöön kansallinen D-viisumi opiskelijoille sekä selvitetään ulkomaalaislainsäädännön uudistamista siten, että se tukee tutkinon suorittaneiden pysyvää Suomeen jäämistä.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 29: Opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamiseksi otetaan käyttöön kansallinen D-viisumi opiskelijoille sekä selvitetään ulkomaalaislainsäädännön uudistamista siten, että se tukee tutkinon suorittaneiden pysyvää Suomeen jäämistä.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	1	0	0	0	1,1
Ammattikorkeakoulut	16	0	0	0	0	1,0
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	5	1	1	0	0	1,4
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1

Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	7	2	2	0	0	1,5
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	50	6	3	0	0	1,2

Tavoitteella 29 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Aalto yliopisto toteaa, että opiskelijoiden maahantulon lisäksi olisi tärkeää sujuvoittaa myös tutkijoiden ja heidän perheidensä maahantuloa. Myös Helsingin yliopisto toteaa, että ”tässä yhteydessä olisi otettava kantaa myös tutkinnon suorittaneiden henkilöiden perheiden asemaan. Mikäli perheenjäsenet eivät halua tai voi jäädä Suomeen, tuskin jääminen on vaihtoehto tutkinnon suorittaneellekaan.”

Aalto yliopiston mukaan ”askel kohti pysyvää Suomeen jäämistä olisi myöntää Suomessa tutkinnon suorittaneille automaattisesti jatkolupa työnhakua varten kahdeksi vuodeksi työnteko-oikeudella.” Tampereen ylioppilaskunnan näkemyksen mukaan kaikille jo opiskelut aloittaneelle tulisi tarjota mahdollisuus pysyvään oleskelulupa.

Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry toteaa, että ”kansainvälisten opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamisessa ja kansainvälisten osaajien houkuttelussa keskeistä on paitsi oleskelulupaprosessien nopeuttaminen ja helpottaminen, myös oleskeluluvan varallisuusvaatimusten keventäminen. Opiskelijan ensisijainen tehtävä on opiskelu, joten oleskeluluvan ehdollisuuden tulisi perustua tulojen sijaan opintojen etenemisen seurantaan.” Myös Suomen ylioppilaskuntien liitto ja Suomen lukiolaisten liitto kannattaa varallisuusvaatimuksista luopumista oleskeluluvan hakuvaiheessa.

Tavoite 30: Korkeakoulut lisäävät opiskelijoiden, erityisesti ulkomaalaistaustaisten ja muiden korkeakoulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien opintojen aikaista verkostoitumista työelämään, edistävät osaamisen tunnistamista ja lisäävät työharjoittelumahdollisuuksia

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 30: Korkeakoulut lisäävät opiskelijoiden, erityisesti ulkomaalaistaustaisten ja muiden korkeakoulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien opintojen aikaista verkostoitumista työelämään, edistävät osaamisen tunnistamista ja lisäävät työharjoittelumahdollisuuksia						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	6	3	0	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	14	2	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	6	2	0	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	11	2	0	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3

muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	50	11	0	0	0	1,2

Tavoitteella 30 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Korkeakoulut näkevät, että työelämä on keskeisessä roolissa tehtävän onnistumisessa. Oulun ammattikorkeakoulun mukaan ”työnantajille pitäisi myös luoda kannustimia siihen, että ulkomaalaistaustaisille opiskelijoille löytyisi paremmin harjoittelu- ja työpaikkoja.” Myös Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry muistuttaa, että ”työllistymisestä vastaavat ensisijaisesti yritykset ja maahan jäämiseen tarvittavista toimista julkisten palvelujen tuottajat sekä monet tahot, ne eivät ole yksin tai ensisijaisesti korkeakoulujen vastuulla.”

Usean ammattikorkeakoulun (mukaan lukien Arene) mielestä osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen korkeakouluissa tarvitaan nykyistä sujuvampi yhtenäinen menettely. Humanistinen ammattikorkeakoulun ja Arenen mukaan: ”osaamisen tunnistamiseen korkeakouluissa tarvitaan vain yksi yhtenäinen menettely, joka nykyisiä AHOT-käytäntöjä paremmin tunnistaa muualla kuin koulutuksessa syntyneen osaamisen.”

Etelä-Pohjanmaan liiton mukaan: ”Yrityksissä olevat harjoittelupaikat ovat ulkomaalaisille opiskelijoille tärkeitä, sillä näin heillä on paremmin mahdollisuuksia perehtyä suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen toimintaan sekä työmarkkinoihin sekä parantaa kielitaitoaan. Ulkomaalaiset opiskelijat voivat myös osaamisellaan ja kielitaitonsa ansiosta tarjota vientiyrityksille mahdollisuuksia laajentaa vientiään kotimaidensa markkinoille.”

Vammaisjärjestöt huomauttavat myös mahdollisista tarvittavista tukitoimista. Invalidiliitto ry toteaa, että ”vammat ihmiset saattavat tarvita työelämäänsä kiinnittäytyessään tukitoimia, joita järjestettäessä tarvitaan monialaista yhteistyötä. On tärkeää tunnistaa opiskelijat, jotka tarvitsevat yksilöllisempää tukea. Korkeakoulut voivat myös käyttää oman työnsä tukena vammaisjärjestöissä olevaa kyseistä vammaisryhmää koskevaa koulutuksen ja työelämän asiantuntemusta. Vammaisjärjestöjen ja korkeakoulujen yhteishankkeessa on kehitetty esteettätöihin.fi -sivusto, jota voi hyödyntää uraohjauksessa.”

Ammatilliset erityisopettajat ry toteaa, että ”työelämäyhteys tärkeä kaikille opiskelijoille, mutta erityisesti niille, joilla on erilaisia vaikeuksia oppimisessa. Harjoitteluiden ja projektien kautta mahdollisuus näyttää osaamistaan työelämässä ja siten työllistyä.”

Akava ry muistuttaa myös tilastoinnin tärkeydestä: ”Lisäksi tarvitaan nykyistä tarkempaa tilastotietoa kansainvälisten opiskelijoiden laadullisesta työllistymisestä, sillä heidän integroitumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan jatkuu usein pitkään myös tutkintotodistuksen saamisen jälkeen.”

Tavoite 31: Korkeakoulun kirjastopalvelut ovat saavutettavia

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 31: Korkeakoulun kirjastopalvelut ovat saavutettavia						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	2	0	0	0	1,2
Ammattikorkeakoulut	14	1	0	0	0	1,1

Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	8	0	0	1	0	1,3
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	12	1	1	0	0	1,2
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	3	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	0	1	0	0	0	2,0
Yhteensä	54	7	1	1	0	1,2

Tavoitteella 31 on vahva kannatus. 4-vaihtoehtoon (vastustaa tavoitetta osittain) kirjannut Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta esittää näkemyksensä, että ” Tämä on hyvin iso työ ja maksaa korkeakouluille valtavasti. Voitaikinko miettiä vahvaa yhteistyötä Celia.fi – kirjastopalvelujen kanssa, jossa materiaali on esillä saavutettavasti?” Myös Erilaisten oppijoiden liitto ry ehdottaa tavoitteen toimenpiteeksi lisättäväksi, että ”korkeakoulut tekevät aktiivisesti yhteistyötä Celian (Näkövammaisten kirjasto) kanssa kirjastopalvelujen – kuten myös oppimateriaalien – saavutettavuuden kehittämiseksi”.

Tieteentekijöiden liiton mukaa ”Tieteentekijöiden Informaatioalan Akateemisten mukaan tilanne vaihtelee eri yliopistoissa mm. saavutettavuudesta vastaavan vastuuhenkilön osalta. Saavutettavuusselosteita on tehty eri tietojärjestelmille. Huolta kannetaan julkaisuarkistoon kartoitettavan sisällön saavutettavuuden puutteista. Kirjastolla on tällä hetkellä aika vähän välineitä vaikuttaa tähän, kun aineiston tekijät ovat muualla ja kyse voi olla mm. kustantajien artikkelien rinnakkaistallenteista. Opinnäytteisiin on jonkinlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa, kun tehdään asioita yhdessä opintohallinnon kanssa, mutta tähänkin asiaan pitäisi päästä kiinni jo siinä vaiheessa, kun opiskelijat valmistelevalle töitä. Palauttamisen yhteydessä on jo tavallaan myöhäistä vaikuttaa asioihin syvällisesti.”

Åbo Akademi haluaisi lisätä tavoitteeseen sähköiset aineistot: ”under mål 31 önskar vi att ett mål om främjande av e-material vid högskolornas bibliotek läggs till eftersom det ökar tillgängligheten och likvärdiga möjligheter till utbildning.”

Hämeen ammattikorkeakoulun mukaan ”käsitettä voisi tässä kohtaa laajentaa kattamaan sekä kirjasto- että informaatiopalvelut.”

Vammaisfoorumi pitää tavoitetta ensiarvoisen tärkeänä: ”Kirjastopalvelujen saavutettavuus käyttöliittymistä sähköisiin aineistoihin on esimerkiksi näkövammaiselle opiskelijalle opiskelun kannalta kriittisen tärkeää.”

Vammaisfoorumin mielestä ehdotus kirjastossa työskentelevästä informaatikosta, joka vastaa saavutettavuudesta on myös erinomainen. Seinäjoen ammattikorkeakoulu ehdottaa toimenpidekohdan muuttamista seuraavasti: ”Kirjastolla on saavutettavuudesta vastaava henkilö.”. Seinäjoen ammattikorkeakoulu mukaan ”saavutettavuuden vastuutehtävän sitominen tiettyyn tehtävänimikkeeseen ei ole perusteltua, eikä kaikissa korkeakoulukirjastoissa tällä hetkellä edes ole informaation nimikkeellä toimivaa henkilöä.”

Tavoite 32: Opiskelija-/ylioppilaskunta sitoutuu saavutettavuuden toteuttamiseen

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 32: Opiskelija-/ylioppilaskunta sitoutuu saavutettavuuden toteuttamiseen						
	1	2	3	4	5	

	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	6	1	3	0	0	1,7
Ammattikorkeakoulut	2	0	13	0	0	2,7
Unifi ja Arene	0	1	1	0	0	2,5
Opiskelijajärjestöt	4	3	0	0	0	1,4
Ammattiliitot	5	1	0	0	0	1,2
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	2	1	0	0	1,3
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	33	8	18	0	0	1,7

Tavoitetta 32 kannatetaan, ei vastustusta. 12 ammattikorkeakoulua ja 3 yliopistoa ei kannata eikä vastusta. Usea korkeakoulu toteaa, ettei se voi ottaa kantaa opiskelijakuntien/ylioppilaskuntien puolesta.

Satakunnan ammattikorkeakoulu toteaa, että ”opiskelijakuntien toimintaedellytysten turvaaminen vaatii toimenpiteitä/rahoitusta, kun ammattikorkeakouluissa ei ole pakkojäsenyyttä (toisin kuin yliopistoissa).” Myös Turun ammattikorkeakoulu peräänkuuluttaa toiminnan ja uusien tehtävien toteuttamisen rahoitusmekanismin turvaamista.

Tampereen ylioppilaskunta (TREY) kertoo tunnistavansa, ”ettei kansallisella kentällä ylioppilas- ja opiskelijakuntien resurssit ole samalla tasolla, joka voi vaikuttaa saavutettavuuden toteutumiseen.” Lisäksi TREY pitää tärkeänä, että saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden seuranta ja arviointi tapahtuu ylioppilas- tai opiskelijakunnan oman toiminnan piirissä, eikä osana korkeakoulun laadunvarmistusta.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) toteaa, että ”Tätä työtä voidaan tukea konkreettisesti esimerkiksi osana opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelmää kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää vastaan.” Lisäksi SYL korostaa, että ”autonomisia opiskelija-/ylioppilaskuntia ei voida velvoittaa sisällyttämään yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta asiakirjoihinsa ilman niiden omaa päätöstä. Yhteistyö korkeakoulujen kanssa on aina lähtöisin opiskelijoiden omasta tahdosta. On myös huomionarvoista, että opiskelija-/ylioppilaskunnat ovat jo edistäneet yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta merkittävästi omalla toiminnallaan. Opiskelija-/ylioppilaskunnat toimivat edelläkävijöinä ja haastavat jatkuvasti korkeakouluja kehittämään omaa toimintaansa yhdenvertaisemmaksi ja saavutettavammaksi.”

Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry toteaa pitävänsä tavoitetta tärkeänä ja kannatettavana. Se haluaa kuitenkin korostaa, että korkeakoulujen ja opiskelija- ja ylioppilaskuntien vastuiden tulee kulkea käsi kädessä: ”Opiskelijakunnissa on tehty oma-aloitteisesti yhdenvertaisuustyötä useiden vuosien ajan. Monella opiskelijakunnalla haasteena on kuitenkin resurssien rajallisuus ja se, että automaatiojäsenyyden puuttuessa jäsenhankinta vie merkittävästi resursseja. Mikäli opiskelijakunnille osoitetaan uusia tehtäviä, tulee osoittaa myös resurssit niiden toteuttamista varten. Moni opiskelijakunta kamppailee jo nyt esimerkiksi saavutettavuusdirektiivin asettamien velvoitteiden kanssa.”

Kansallinen koulutuksen arviointikeskuksen KARVI:n mukaan opiskelijajärjestöt koettiin erityisesti korkeakoulujen johdon taholta keskeisiksi toimijoiksi ulkomaalaistaustaisten osallisuuden edistämiseksi Maahanmuuttajat korkeakoulutuksessa -arvioinnissa. Karvin mukaan: ”Tuloksissa todettiin, että opiskelija -

/ylioppilaskunnat olivat useissa tapauksissa jo muuttaneet toimintatapojaan monikulttuurisuuden huomioivaksi, mutta kehittämistarpeitakin oli esim. järjestöjen jäsenyyden tukemisen, viestinnän ja tapahtumien suunnittelun osalta.”

Tavoite 33: Fyysisen saavutettavuuden eri osa-alueet otetaan huomioon korkeakoulun toiminnassa kokonaisvaltaisesti

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 33: Fyysisen saavutettavuuden eri osa-alueet otetaan huomioon korkeakoulun toiminnassa kokonaisvaltaisesti						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	7	3	0	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	15	2	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	13	1	0	0	0	1,1
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	56	7	0	0	0	1,1

Tavoitteella 33 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Käytettyyn terminologiaan toivottiin useammassa lausunnossa tarkennusta: rakennetun ympäristön ”saavutettavuudesta” tulisi käyttää mm. lainsäädännössä vakiintunutta termiä ”esteettömyys”. Hämeen ammattikorkeakoulu huomauttaa, että ”jos puhutaan tässä yhteydessä saavutettavuudesta, niin silloin se viittaa liikkumisen etäisyyksiin, kulkuyhteyksiin ja matkaketjuihin.”

Tampereen ylioppilaskunta ehdottaa tekstiin lisäystä siitä, että fyysisen saavutettavuuden kehittämisessä tulee kuulla erityisesti niitä, joilla on liikkumishaasteita ja muita erityistarpeita. Myös Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry pitää tärkeänä, että tilojen käyttäjät pääsevät osallistumaan tilojen suunnitteluun ja vaikuttamaan ratkaisuihin. Sekin ehdottaa vahvempaa kirjausta tilojen käyttäjien osallistamiseksi tilojen suunnittelussa.

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf huomauttaa, että fyysisen esteettömyyden käsitettä olisi kehitettävä ja täsmennettävä, koska se käsittää myös ääniympäristön huomioimisen. SAMS myös huomauttaa, että toimivammasta ääniympäristöstä hyötyvät kaikki: ”Enligt en studie från 2015 gjord av forskare på Kungliga tekniska högskolan i Stockholm utökade en bättre ljudmiljö den effektiva inlärningen med flera minuter per lektion. Även inlärningsresultaten blev bättre. Hörselskadades riksförbund i Sverige har bra information om det här.”

Kuuloliitto korostaa, että ”fyysiseen saavutettavuuteen tulee aina lukea kuuluvaksi myös kuunteluympäristöjen saavutettavuus, kuten induktiosilmukat tai muu äänensiirtojärjestelmä kaikissa niissä korkeakoulujen tiloissa, jossa puheen kuuntelu on oleellinen osa tilan toimintaa tai palvelua.”

ADHD-liitto ry muistuttaa, että tilojen fyysisen saavutettavuuden kehittämisessä ja toteutuksessa tulee edistää myös tilojen aistiystävällisyyttä.

Åbo Akademi toivoisi tavoitteessa käytettävän vahvempaa ilmaisua: ”Under mål 33 önskar vi en starkare formulering än den som gäller den fysiska tillgängligheten, som redan är lagstadgad.”

Turun yliopisto kertoo omista kokemuksistaan ja haasteista, joihin ovat asiassa törmänneet: ”Saavutettavuuskartoituksia on yliopistossamme tehty, erityisesti uudiskohteisiin. Kartoituksista saadun informaation kokoaminen ja jakaminen on haaste, jota parhaillaan ratkaisemme.”

Metropolia AMK:n mukaan ”nämä asiat käydään tiloja rakennettaessa läpi normaalin suomalaisen rakennustavan ja lainsäädännön mukaisesti, eli ei tarvita tässä yhteydessä (turhaa moninkertaistaa byrokratiaa kannattaa välttää?).”

Tavoite 34: Peruskorjausten yhteydessä rakennuksen fyysistä saavutettavuutta kehitetään esteettömyyskartoituksen pohjalta

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 34: Peruskorjausten yhteydessä rakennuksen fyysistä saavutettavuutta kehitetään esteettömyyskartoituksen pohjalta						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	2	0	0	0	1,2
Ammattikorkeakoulut	16	0	1	0	0	1,1
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	8	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	12	1	0	0	0	1,1
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	56	5	1	0	0	1,1

Tavoitteella 34 on vahva kannatus, ei vastustusta. Useat lausunnonantajat pitävät tavoitetta itsestään selvänä ja tuovat esiin, että jo nykyllä lainsäädäntö velvoittaa toimimaan tavoitteen mukaisesti.

Vammaisfoorumi huomauttaa, että on mahdollista tehdä vanhoista, historiallisista ja suojelluista rakennuksista esteettömiä rakennusta kunnioittavalla tavalla, huomaamattomin ratkaisuin.

Invalidiliitto ehdottaa, että ensimmäinen tavoitetta tarkentava kohta olisi ymmärrettävämpi muodossa: ”Ennen peruskorjauksen aloittamista korjattaviin tiloihin on tehtävä vähintään ESKEH-kriteeristön mukainen esteettömyyskartoitus. Esteettömyyskartoituksen tulokset ovat tärkeä osa peruskorjaussuunnitelman hankesuunnittelua.”

Useat lausunnonantajat esittävät tavoitteisiin 34 ja 35 liittyen, että puhuttaessa rakennetun ympäristön ”saavutettavuudesta”, käytetään vakiintunutta termiä ”esteettömyys”. (Invalidiliitto, Kuuloliitto, Akava, HAMK)

Autismiliitto esittää, että kartoituksessa olisi huomioitava myös tilojen aistiesteettömyys.

Metropolia Ammattikorkeakoulu nostaa esiin, että myös vuokralla toimivan korkeakoulun tulisi edistää sellaisten tilojen vuokraamista, joissa esteettömyys on huomioitu mahdollisimman hyvin. Vuokralainen ei yleensä itse rakenna tai tee peruskorjauksia.

Tavoite 35: Korkeakoulun fyysiset ympäristöt ja palvelut suunnitellaan ja toteutetaan saavutettaviksi yhteistyössä tilojen käyttäjien kanssa

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 35: Korkeakoulun fyysiset ympäristöt ja palvelut suunnitellaan ja toteutetaan saavutettaviksi yhteistyössä tilojen käyttäjien kanssa						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	9	1	0	0	0	1,1
Ammattikorkeakoulut	16	1	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	13	0	0	0	0	1,0
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	59	3	0	0	0	1,0

Tavoitteella 35 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Lapin ammattikorkeakoulu ja Arene pitävät tavoitetta itsestään selvänä. Metropolia Ammattikorkeakoulu toteaa, että tavoitteen toinen kohta on suora kopio pelastuslaista, eli ei oikeastaan anna lainsäädännön päälle mitään lisäarvoa ja on Suomessa normaalia toimintaa ja kannattaisi siten poistaa.

Esteettömän ja saavutettavan korkeakoulutuksen verkosto ESOKin mukaan yhteistyö tilojen käyttäjien kanssa on tärkeä tavoite ”esimerkiksi kukin korkeakoulu kokoa kokemuskäyttäjryhmän (pyörätuolin käyttäjä, kuuro tai näkövammaisen opiskelija tai työntekijä) joka kiertää tilat”.

ADHD-liitto esittää, että opiskelijat, joille tilojen esteettömyydellä on erityisen tärkeä merkitys omien opintojen etenemisen kannalta, tulisi ehdottomasti ottaa mukaan tilojen suunnitteluun. He itse osaavat parhaiten kertoa mitkä asiat edistävät tai estävät heidän yhdenvertaisten opiskelumahdollisuuksiensa toteutumista.

Useat lausunnonantajat esittävät tavoitteisiin 34 ja 35 liittyen, että puhuttaessa rakennetun ympäristön "saavutettavuudesta", käytetään vakiintunutta termiä "esteettömyys" (Invalidiliitto, Kuuloliitto, Akava, HAMK).

Vammaisfoorumi muistuttaa Esteettömyyskeskus ESKE:n palveluista. ESKE kouluttaa rakennetun ympäristön esteettömyyskartoittajia ja koordinoi valtakunnallisesti näiden toimintaa. Esteettömyysasiantuntija työskentelee myös muun muassa Näkövammaisten liitossa, jossa on erityisosaamista nimenomaan näkövammaisuuteen ja rakennettuun ympäristöön. Vammaisfoorumi myös edellyttää, että vammaiset opiskelijat ja vammaiset korkeakoulujen työntekijät ja luottamushenkilöt osallistetaan uusien tilojen ja korjausten suunnitteluun ja toteuttamisen seurantaan. Vammaisfoorumi pitää myönteisenä, että myös pelastusteiden esteettömyys on huomioitu.

SLL:n mielestä tavoite on tärkeä. SLL huomauttaa, että uusien tilojen ja korjausten suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee fyysisen saavutettavuuden lisäksi huomioida sosiaalinen ja henkinen saavutettavuus, ja näissäkin osallistaa moninaiset käyttäjät, kuten sukupuolivähemmistöt ja neurologisesti poikkeavat henkilöt.

Tampereen yliopiston ylioppilaskunta ehdottaa uudeksi toimenpiteeksi saavutettavien hälytyslaitteiden hankintaa korkeakouluille, jotta esimerkiksi palohälytys ei jää kuulovammaisilta huomaamatta.

Tavoite 36: Digitaalisten palvelujen saavutettavuutta edistetään korkeakoulussa suunnitelmallisesti. Varmistetaan, että mahdollisimman moni vammainen, toimintarajoitteinen ihminen voi käyttää verkkosivustoja itsenäisesti.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 36: Digitaalisten palvelujen saavutettavuutta edistetään korkeakoulussa suunnitelmallisesti. Varmistetaan, että mahdollisimman moni vammainen, toimintarajoitteinen ihminen voi käyttää verkkosivustoja itsenäisesti.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	9	1	0	0	0	1,1
Ammattikorkeakoulut	17	0	0	0	0	1,0
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	7	0	0	0	0	1,0
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	11	1	1	0	0	1,2
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	59	2	1	0	0	1,1

Tavoitteella 36 on vahva kannatus, ei vastustusta. Tavoitetta pidetään itsestään selvänä, koska mm. digipalvelulaki velvoittaa siihen (Arene, Lapin ammattikorkeakoulu, Lab-ammattikorkeakoulu)

Jyväskylän yliopisto ehdottaa, että teksti muutetaan muotoon, että korkeakoulussa käytettävien digitaalisten laitteiden, järjestelmien, ohjelmistojen, tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus kartoitetaan ja testataan säännöllisesti (ei riitä siis muotoilu: on kartoitettu) sillä erilaiset päivitykset ym. tuovat laitteisiin, järjestelmiin ja palveluihin jatkuvasti muutoksia saavutettavuuden osalta.

Asian nostaa esiin myös digipalvelulain valvonnasta vastaava Etelä-Suomen aluehallintovirasto huomioissaan tavoitteista: *Yhteiskuntamme digitalisoituu nopeasti ja tieto ja palvelut ovat enenevässä määrin sähköisessä muodossa. Saavutettavuus digitaalisissa palveluissa on ihmisten erilaisuuden ja moninaisuuden huomiointia verkkopalvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että mahdollisimman moni erilainen ihminen voi käyttää verkkopalveluja mahdollisimman helposti. Digitaalisten palvelujen saavutettavuus on yksi keskeinen tekijä, joka mahdollistaa ihmisten itsenäisen opiskelun verkossa. Palvelujen huono saavutettavuus voi heikentää mahdollisuutta opiskella ja valmistua. Jos saavutettavuusvaatimuksia ei noudateta, saattaa olla kyse myös syrjinnästä vammaisuuden perusteella.*

Nykyisin suuri osa verkon digitaalisista palveluista on mahdollista toteuttaa teknisesti saavutettavasti joko ilman lisäpanostuksia tai vähäisillä lisäpanostuksilla. Kun uudet toteutustavat huomioivat henkilöiden yksilölliset toimintamahdollisuudet aiempaa paremmin, esimerkiksi fyysiset vammat tai aistivammat rajoittavat ihmisten elämää yhä vähemmän. Käyttäjän näkövammasta ei seuraa automaattisesti rajoitetta, vaan verkkopalvelun tarjoajan tekemillä ratkaisuilla voidaan poistaa käyttäjän kokemaa rajoitetta. On syytä huomioida, että erilaisia rajoitteita käyttöön voi muodostua saavutettavuuden kannalta huonoilla ratkaisuilla. Kun digitaalisen palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan saavutettavuus, voidaan poistaa näitä rajoitteita ja antaa kaikille käyttäjille mahdollisuus yhdenvertaiseen käyttökokemukseen.

Digipalvelulain mukaisesti saavutettavuutta valvoo aluehallintoviraston saavutettavuuden valvonnan yksikkö ja jokaisella palvelun käyttäjällä on oikeus ilmoittaa aluehallintovirastoon, jos korkeakoulujen digitaalisten palvelujen sisällön saavutettavuudessa ilmenee puutteita.

Digipalvelujen saavutettavuuden kehittäminen ja ylläpito tulee olla jatkuva prosessi. **Ei riitä, että digipalvelut kartoitetaan kerran, vaan digipalvelujen saavutettavuus tulee ottaa aina huomioon, kun digipalveluja kehitetään tai niihin tuodaan sisältöä. Lisäksi saavutettavuusselostetta varten tulee digipalvelun saavutettavuus arvioida säännöllisin väliajoin.** Koska digitalisaatio kehittyy koko ajan, tulee ratkaisuja ja vaihtoehtoja arvioida nykytilan perusteella.

Saavutettavuusvalvonta suosittelee, että jokaiseen korkeakouluun nimetään oma digipalvelujen saavutettavuusvastaava. Laki ei siihen velvoita, mutta tätä pidetään suositeltavana.

Digipalvelulain saavutettavuusvaatimukset viittaavat standardin 301 549 kautta WCAG 2.1. -kriteeristöön A- ja AA -tasoihin. (Etelä-Suomen aluehallintovirasto)."

ADHD-liitto esittää, että digitaalisten palvelujen saavutettavuuden edistämässä tulee ottaa omana ryhmänään huomioon myös erilaiset oppijat. Esimerkiksi adhd-oireisten opiskelijoiden näkökulmasta on olennaista huolehtia selkeydestä, hyvästä ohjeistuksesta ja itseohjautuvuuden tukemisesta, jotta palvelut olisivat heille saavutettavia.

Opetushallitus näkee tärkeänä, että korkeakouluissa otetaan käyttöön digipalvelulain saavutettavuusvaatimusten toteuttamista ohjaava toimeenpanosuunnitelma. Toimeenpanosuunnitelman säännöllinen päivittäminen sekä sen mukainen ohjeistus ja koulutus henkilöstölle ja opiskelijoille on välttämätöntä, jotta saavutetaan riittävä ja ajantasainen tietoisuus digitaaliseen saavutettavuuteen liittyvistä mahdollisuuksista ja rajoituksista korkeakouluopetuksessa.

Vammaisfoorumi huomauttaa, että vammaisuus ei ole samaa kuin toimintarajoitteisuus. Vammaisfoorumi pitää itse tavoitetta kannatettavana, mutta vammaisfoorumin näkemyksen mukaan ei ole riittävää, että

mahdollisimman moni vammainen ihminen pystyy käyttämään verkkosivustoja itsenäisesti. Verkkosivustot ja sähköiset palvelut tulee rakentaa niin, että kaikki vammaiset ihmiset voivat käyttää niitä itsenäisesti. Vammaisfoorumi myös edellyttää, ettei vain korkeakoulun keskeisesti käyttämä julkaisujärjestelmä ja verkko-oppimisympäristö vastaa digipalvelulain mukaisia saavutettavuusvaatimuksia, vaan kaikki korkeakoulujen opetuksessaan käyttämät julkaisujärjestelmät ja oppimisympäristöt vastaavat digipalvelulain mukaisia saavutettavuusvaatimuksia. Vammaisfoorumi myös edellyttää digitaalisten palvelujen saavutettavuutta edistettäessä vammaisten opiskelijoiden ja vammaisjärjestöjen osallistamista arvioimaan tarpeita ja ehdottamaan ratkaisuja. Korkeakoulujen henkilöstön käyttämien järjestelmien tulee myös olla saavutettavia. On huomattava, että vammainen ihminen voi olla myös korkeakoulun työntekijä tai työnhakija korkeakoulussa avoimena olevaan tehtävään.

Kuuloliitto näkee erittäin tärkeänä, että korkeakouluissa työskentelevien tietämystä digipalvelujen saavutettavuuslain vaatimuksista lisätään. Kuuloliiton tietoon on tullut tapauksia, joissa on yritetty tulkita lakia niin, että pystyttäisiin välttämään videoiden tekstitysvastuu. Tämä ei ole ollut lain tarkoitus vaan videomateriaali tulee tehdä aina lähtökohtaisesti saavutettavaksi ja varmistaa tekstitys.

Satakuntaliiton mukaan tavoite digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta on kannatettava samoin kuin koulutuspolitiikan tavoitteet osaamis- ja koulutustason noususta, korkeakoulujen toimintamallien ja -rakenteiden uudistamisesta sekä korkeakoulujen yhteisestä, saavutettavasta digiopintotarjonnasta, jota oppija voi hyödyntää koulutustaustasta, työmarkkina-asemasta tai koulutusasteesta riippumatta ovat kannatettavia.

Tavoite 37: Vahvistetaan digiosaamista läpi elämän.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 37: Vahvistetaan digiosaamista läpi elämän.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	10	0	0	0	0	1,0
Ammattikorkeakoulut	15	1	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	1	0	1	0	0	2,0
Opiskelijajärjestöt	6	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	8	0	0	0	0	1,0
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	12	1	1	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	57	4	2	0	0	1,1

Tavoitteella 37 on vahva kannatus, ei vastustusta. Tavoitetta pidetään itsestään selvänä (Arene, Lapin yliopisto, YLL).

Tavoite 38: Korkeakoulun viestintä edistää yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 38: Korkeakoulun viestintä edistää yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	2	0	0	0	1,2
Ammattikorkeakoulut	16	0	0	0	0	1,0
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	1	0	1,4
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	11	2	0	0	0	1,2
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	3	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	55	6	0	1	0	1,1

Tavoitteella 38 on vahva kannatus.

Lapin ammattikorkeakoulu ja Arene pitävät tavoitetta itsestään selvänä.

Karvi nostaa esiin, että maahanmuuttajat korkeakoulussa -arvioinnin havainnot ja suositukset puoltavat tarvetta tälle.

Akavan mukaan korkeakoulujen sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä on tärkeää huomioida ihmisten moninaisuus.

Opetushallitus esittää, että kohtaan "Opiskelijoiden ja henkilöstön toiminnalle keskeiset sisällöt ja tiedot ovat saatavilla suomen lisäksi muilla korkeakoulun opetuksessa käytettävillä kielillä" voisi lisätä alkuun "Korkeakoulutukseen hakeutuvien, opiskelijoiden ja henkilöstön..."

Opiskelijajärjestöistä 4-vaihtoehtoon valinnut Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta kysyy "Tuleeko tähän valtiolta rahaa vai maksaako ammattikorkeakoulu itse ulkoiset mittaukset?"

Erilaisten oppijoiden liitto nostaa esiin, että viestinnän osalta voisi olla hyvä täsmentää saavutettavuuskäsitettä jakaen se tekniseen ja kognitiiviseen saavutettavuuteen. Viestintään liittyen saavutettavuus ymmärretään usein edelleen enemmän teknisenä saavutettavuutena (verkkosivut, eri digitaaliset viestintäkanavat), ja siksi olisi hyvä muistuttaa sen kognitiivisesta saavutettavuudesta, jolla tarkoitetaan kaiken viestinnän ymmärrettävyyttä ja helppolukuisuutta. Tämä tarkoittaa mm. selkeän yleiskielen käyttöä, visuaalisten elementtien hyödyntämistä, mahdollisuutta kuunnella tekstimuodossa oleva

informaatio, digitaalisten järjestelmien selkeää ja ymmärrettävää navigointilogiikkaa ja -ohjeistusta. Korkeakouluun opiskelijaksi hakevan tulisi jo hakuvaiheessa voida arvioida ja vertailla korkeakoulujen saavutettavuutta, kuten miten korkeakoulu on täyttänyt kansalliset saavutettavuuden kriteerit. Tämän tulee olla mahdollista korkeakoulun ymmärrettävän ja läpinäkyvän viestinnän avulla. Korkeakoulujen tulisi viestiä myös aiempaa avoimemmin ja selkeämmin eri opiskelualojen tyypillisistä työn sisällöistä ja työllistymisen näkymistä.

Aalto-yliopisto ehdottaa luonnokseen lisäyksenä viestinnän saavutettavuuden huomioimista myös opetus- ja kulttuuriministeriön tiedotteissa ja julkaisuissa. Kolmikielinen viestintä purkaa yliopistoyhteisön kielellisiä esteitä seurata korkeakoulupolitiikkaa ja tukee myös korkeakoulujen sisäistä vuorovaikutusta. Muillakin kuin suomea tai ruotsia puhuvilla on oltava mahdollisuus osallistua heitä itseään koskevaan keskusteluun.

Tavoite 39: Viestinnän saavutettavuus otetaan huomioon koko korkeakouluyhteisön toiminnassa

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 39: Viestinnän saavutettavuus otetaan huomioon koko korkeakouluyhteisön toiminnassa						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	1	0	0	0	1,1
Ammattikorkeakoulut	16	0	0	0	0	1,0
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	11	1	1	0	0	1,2
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	56	3	1	0	0	1,1

Tavoitteella 39 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Lapin ammattikorkeakoulu ja Arene pitävät tavoitetta itsestään selvänä.

Tampereen yliopisto kysyy, koskeeko tavoite ”Keskeiset tiedotteet ja julkaisut ovat saatavissa suomen lisäksi muilla korkeakoulun opetuksessa käytettävillä kielillä” myös kielten tutkinto-ohjelmissa ja kielikeskuksessa käytettäviä opetuskieliä? Tämä tarkoittaisi merkittäviä lisäyksiä käännöspalveluiden tarpeeseen.

Hämeen ammattikorkeakoulu toteaa, että kohdat 38 ja 39 voisi hyvin yhdistää.

SYL toteaa, että yksi keskeisimpiä ongelmia viestinnän saavutettavuudessa on tiedon eriaikaisuus, eli muiden kuin suomenkielisten materiaalien julkaiseminen jälkikäteen. Korkeakouluyhteisön yhdenvertaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien takaamiseksi on ensiarvoista, että muut kieliversiot julkaistaan samaan aikaan kuin suomenkielinen materiaali.

Erilaisten oppijoiden liitto tuo esiin, että viestintään kuuluu myös korkeakoulun sisäinen sekä henkilöstön ja opiskelijoiden välinen viestintä, jonka saavutettavuutta tulisi voida arvioida ja kehittää sekä henkilöstön että opiskelijoiden palautteiden avulla. Opintotehtäviin, vaihtoehtoihin toteutustapoihin, kurssien sisältöihin, ilmoittautumisen käytäntöihin ja aikatauluihin liittyvän viestinnän/tiedottamisen tulee olla yhdenvertaisesti saavutettavaa kaikille opiskelijaryhmille. Tällä hetkellä korkeakouluissa yksinkertaisetkin asiat, kuten seuraavan lukukauden kurseille ilmoittautuminen, hyväksilukulomakkeen käyttäminen tai lopputyön jättäminen arvioitavaksi, saattavat olla vaikeaselkoisia ja monimutkaisia kenelle tahansa käyttäjälle. Korkeakoulun intranet on saattanut paisua mahdottomaksi käyttää vuosien varrella kertyneen vanhentuneen informaation vuoksi eikä sisäistä linkittämistä käytetä, vaan esimerkiksi erillisessä tiedotteessa kerrottu navigointipolku tulisi muistaa ulkoa. Lisäksi eri oppimisalustoja (intranetin työtilat, Moodle, Teams) saatetaan käyttää rinnakkain, ja niissä on kussakin oma logiikkansa. Ilman opiskelijoiden omaa verkostoitumista ja keskinäistä ohjausta ja neuvontaa moni opiskelija jäisi epätietoiseksi siitä, mitä hänen kulloinkin odotetaan tekevän.

Tavoite 40: Henkilöstöllä on edellytykset saavutettavan viestinnän toteuttamiseen ja kehittämiseen

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 40: Henkilöstöllä on edellytykset saavutettavan viestinnän toteuttamiseen ja kehittämiseen						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	1	0	0	0	1,1
Ammattikorkeakoulut	15	1	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	7	1	0	0	0	1,1
Ammattiliitot	6	0	1	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	2	1	0	0	1,3
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	3	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	53	6	2	0	0	1,2

Tavoitteella 40 on vahva kannatus, ei vastustusta.

Lapin ammattikorkeakoulu ja Arene pitävät tavoitetta itsestään selvänä.

Tieteentekijöiden liitto nostaa esiin, että työnantajan on huolehdittava henkilöstön osaamisen kehittämisen mahdollisuuksista.

Tampereen ylioppilaskunta nostaa esiin, että kohtaan tulisi lisätä viestinnän lisäksi verkkopalvelut, lisäksi yksi henkilö ei riitä saavutettavuudesta huolehtimiseen korkeakoulujen kokoisissa organisaatioissa. "Viestintä- ja verkkopalveluihin on nimetty viestinnän saavutettavuudesta vastaavat henkilöt/tahot."

Aalto-yliopiston ylioppilaskunta nostaa esiin, että lähtökohtaisesti kaiken, myös ei-keskeisen viestinnän, tulisi olla saavutettavaa. Viestintäperehdytyksen tulisi olla pakollinen.

Vammaisfoorumi pitää tavoitetta kannatettavana ja toteaa, että vammaisjärjestöillä on osaamista ja kokemustietoa, joita korkeakoulut voivat käyttää suunnitellessaan henkilöstön perehdytystä ja koulutusta.

Tavoite 41: Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta koskevat säännökset yliopistolakiin

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 41: Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta koskevat säännökset yliopistolakiin						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	3	0	2	2	2	3,0
Ammattikorkeakoulut	0	1	13	0	0	2,9
Unifi ja Arene	1	0	0	0	1	3,0
Opiskelijajärjestöt	6	0	1	0	0	1,3
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	7	2	2	0	1	1,8
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	2	0	1	0	0	1,7
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	29	4	19	2	4	2,1

Tavoite 41 jakaa mielipiteitä. Kyse on yliopistolain muutoksesta: 13 ammattikorkeakoulua ei ota kantaa puolesta eikä vastaan. Yliopistoista kolme kannattaa tavoitetta täysin. Viisi yliopistoa ja Unifi vastustavat tavoitetta täysin tai osittain.

Tampereen yliopisto nostaa esiin seuraavia näkökohtia

- Suunnitelmaehdotuksesta ei selviä, mitä velvoitteita vaiko mahdollisuuksia yliopistoille säädösten lisäämisen jälkeen tulisi koskien maahanmuuttajille kohdennettavaa valmentavaa koulutusta.
- Onko kyse siitä, että yliopistot veloitettaisiin maahanmuuttajille tarjottavan valmentavan koulutuksen järjestämiseen, kuten ammattikorkeakoulut on veloitettu ammattikorkeakoululain 10 §:ssä (maahanmuuttajille tarjottava maksutonta koulutusta, jonka tavoitteena on antaa kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammattikorkeakouluopintoja varten).
- Valmentava koulutus on ollut vuodesta 2014 alkaen ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa yhtenä rahoitusindikaattorina avoimen ammattikorkeakoulun, erillisten opintojen ja maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opintopisteiden osiossa.
- Lakisääteisen veloitteen lisääminen ja sen rahoittaminen samalla tavoin kuin ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa nyt on, tarkoittaisi myös yliopistojen rahoitusmallin muuttamista (yksityiskohtaisuuden lisäämistä).
- Olisiko parempi hakea keinoja, jotka mahdollistavat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen keskinäisen yhteistyön maahanmuuttajien koulutuksen järjestämisessä? Sektorikohtaiset velvoitteet ja rahoitusmallit eivät sitä tekisi.
- Kaudella 2021–2024 järjestettävä molempia korkeakoulusektoreita koskeva kansainvälisyysohjelma on alustava yritys rahoittaa ja järjestää palveluita yli korkeakoulusektoreiden. Ohjelman

järjestämisen malli kaipaa vielä kehittämistä, mutta se vaikuttaa paremmalta vaihtoehdolta rahoittaa molempia sektoreita koskevaa saavutettavuustyötä kuin se, että saavutettavuustuloksia yritettäisiin keinoitekoisesti tulkita suoritteiksi ammattikorkeakoulujen tai yliopistojen rahoitusmalleihin.

Jyväskylän yliopisto toteaa, että valmentava koulutus yliopistossa tulisi suunnata riittävän heterogeenisille kohderyhmille; korkeakoulukelpoisista jo korkeakoulutettuihin asiantuntijoihin.

Itä-Suomen yliopisto toteaa, että saavutettavuutta voidaan edistää nykyisen lainsäädännön puitteissa.

Aalto yliopisto nostaa esiin seuraavia näkökohtia

- Korkeakoulutuksen saavutettavuus vaatii ilmiöiden kokonaisvaltaista tarkastelua yhteiskunnassa. Luonnoksessa käsiteltyjen tutkimustulosten valossa huomiota on kiinnitettävä koko koulutuspolkuun ja korkeakoulutusta edeltäviin vaiheisiin.
- Korkeakoulujen työrauhasta ja riittävästä rahoituksesta on puhuttu paljon viime vuosina. Nyt yliopistolakiin ehdotetaan lisättäväksi useampia uusia tehtäviä.
- Yliopistolaissa tulee määritellä yliopiston ydintehtävät, eikä tarkempi toiminnan sääntely laissa ole autonomian periaatteiden mukaista.

Unifi ei tue esitystä valmentavan koulutuksen sisällyttämisestä yliopistolakiin. Valmentavan koulutuksen monet toimet ovat tärkeitä. Niiden toteuttaminen ei kuitenkaan välttämättä ole ensisijaisesti yliopistojen tehtävä, vaan niiden toteuttaminen tulisi tehdä tarkoituksenmukaisesti eri toimijoiden yhteistyönä, esimerkiksi vapaan sivistystyön toimijoiden joustavia malleja hyödyntäen. Mikäli tällaiset säännökset tulisivat yliopistolakiin, se tarkoittaisi uutta, isoa tehtävää yliopistoille. Tehtävän toteuttaminen vaatisi silloin lisäresursseja.

Tampereen ylioppilaskunta kannattaa tavoitetta, koska se lisää korkeakoulukelpoisuutta maahanmuuttajilla. TREY pitää tärkeänä, että koulutusta tarjotaan laajasti eri koulutusaloilla.

YLL:n mukaan valmentava koulutus on tärkeä tavoite, mutta nähdäksemme yliopistolain avaaminen ei ole perusteltua, vaan tavoite voidaan toteuttaa muilla tavoilla. Jos yliopistolaki avataan, nähdäksemme siihen tulee samalla tehdä muita tarvittavia muutoksia esim. säätää henkilöstön edustuksellisuudesta säätiöyliopistoissa yms.

Ammattikorkeakouluista Lab-ammattikorkeakoulu esittää, että kukin yliopisto arvioisi, missä määrin tätä tulee toteuttamaan.

Vammaisfoorumi kannattaa tavoitetta ja haluaa huomauttaa, että maahanmuuttajien joukossa on vammaisia opiskelijoita. Vammaisten opiskelijoiden huomioiminen sekä saavutettavuuden ja esteettömyyden varmistaminen tulee olla läpileikkaavia periaatteita koulutuksia suunniteltaessa. Vammaisia maahanmuuttajia voi olla myös korkeakoulujen henkilöstössä.

Suomen kansanopistoyhdistys nostaa esiin, että maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta järjestetään jo nyt useassa eri koulutusmuodossa. Olemassa olevaa tarjontaa voidaan kohdentaa korkeakoulutuksen saavutettavuutta vielä nykyistä paremmin edistäväksi. Erillisiä säännöksiä yliopistolakiin ei tarvita. Kansanopistoissa järjestetään jo maahanmuuttajille korkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta ja vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on laajaa erityisosaamista tämän kohderyhmän koulutuksesta. Tätä osaamista tulisi hyödyntää.

Opetushallituksen mukaan on tärkeää, että myös yliopistoihin kehitetään valmentava koulutus. Ammattikorkeakoulujen valmentavan koulutuksen tarjonnalla ei voida vastata koko korkeakoulujärjestelmän tarpeisiin.

Tavoite 42: Korkeakoulut vahvistavat yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education) -korkeakoulujen toimijuutta ja osana korkeakoulujen kansainvälistymisohjelmaa tukevat palveluiden laajenemista korkeakoulujärjestelmän sisällä.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 42: Korkeakoulut vahvistavat yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education) - korkeakoulujen toimijuutta ja osana korkeakoulujen kansainvälistymisohjelmaa tukevat palveluiden laajenemista korkeakoulujärjestelmän sisällä.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	6	3	0	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	13	2	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	0	1	0	0	1,3
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	7	3	1	0	0	1,5
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	1	1	1	0	0	2,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	44	10	3	0	0	1,3

Tavoitetta kannatetaan.

Jyväskylän yliopiston mukaan Simheä ei voida tehokkaasti ja mielekkäästi toteuttaa korkeakoulujärjestelmän sisällä, vaan työ vaatii aktiivista verkostoitumista ja yhteistyötä alueellisten ja kansallisten kotoutumisen, työelämän ja TE:n, koulutusketän ja tutkintoja virallisesti tunnustavien tahojen jne. toimijoiden kanssa.

Turun yliopiston mukaan SIMHE-toiminnan tarkoituksenmukainen laajentaminen ja kehittäminen on turvattu ja vakinaistettava.

Useat ammattikorkeakoulut, Arene ja Unifi toteavat, että SIMHE toiminnan vakinaistuminen edellyttää pysyviä resursseja (OAMK, Karelia, Humak, Diak, Lapin AMK, TuAMK, TAMK, Arene, Unifi).

Opetushallituksen mukaan hakijoiden tunnistaminen hakuvaiheessa maahanmuuttotautista ryhmään kuuluvaksi on kyseenalaista. Epäselvää on myös se, mitä lisäarvoa tällaisella etnisellä profiloinnilla hakuvaiheessa saavutettaisiin. Hakuvaiheessa korkeakoulut eivät ole se keskeisin toimija, vaan ohjaavat tahot.

Akava toteaa, että muualla hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kehittäminen on välttämätöntä. Korkeakoulujen ja OKM:n yhteistyössä kehitettävien palveluiden lisäksi EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevien henkilöiden osaamisen tunnistamiseksi tulee Opetushallituksen luoda alakohtaiset kriteerit.

STTK toteaa tavoitteista 42-48, että maahanmuuttajataustaisia koskevat tavoitteet ovat kannatettavia. Korostamme, että tavoitteet 42-48 edellyttävät korkeakouluilta mittavaa palvelujen kehittämistä, mutta

myös henkilöstövoimavarojen lisäämistä. Tehtävät ovat korkeakouluille pysyviä ja liittyvät myös jatkuvan oppimisen palvelujen kehittämiseen, muun muassa osaamisen tunnistamisen kehittämistoimiin. Lisätehtävät vaativat lisäresursointia korkeakouluille.

Tavoite 43: Korkeakoulut kehittävät ja ottavat käyttöön systemaattisen tunnistamisen ja tunnustamisen toimintamallin maahanmuuttotaustaisten hakijoiden ja opiskelijoiden sekä muiden korkeakoulutuksessa aliedustettujen ryhmien ja vähemmistöjen tavoittamiseksi ja heidän opintojensa etenemisen seurannan, saavutettavan viestinnän, ohjauksen ja tuen tehokkaaksi kohdentamiseksi. Tämä mahdollistaa myös toimivamman ohjauksen tarjoamisen.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 43: Korkeakoulut kehittävät ja ottavat käyttöön systemaattisen tunnistamisen ja tunnustamisen toimintamallin maahanmuuttotaustaisten hakijoiden ja opiskelijoiden sekä muiden korkeakoulutuksessa aliedustettujen ryhmien ja vähemmistöjen tavoittamiseksi ja heidän opintojensa etenemisen seurannan, saavutettavan viestinnän, ohjauksen ja tuen tehokkaaksi kohdentamiseksi. Tämä mahdollistaa myös toimivamman ohjauksen tarjoamisen.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	2	3	3	1	0	2,3
Ammattikorkeakoulut	5	10	0	0	0	1,7
Unifi ja Arene	0	1	0	1	0	3,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	8	3	0	0	0	1,3
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	1	2	0	0	0	1,7
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	33	20	3	2	0	1,6

Åbo akademi anser att mål 43 om erkännande av utländsk utbildning borde ordnas på nationell nivå, så som den redan är skött för vissa utbildningar.

Jyväskylän yliopiston mukaan tavoitteet 43 ja 42 kytkeytyvät yhteen, jotta maahanmuuttajataustaiset potentiaaliset hakijat voidaan tavoittaa laajasti. Kaikkien opiskelijoiden osaamisen tunnistamisen kehittäminen on tärkeää. Rinnakkaisia malleja ei pidä luoda.

Itä-Suomen yliopiston mukaan tavoite kannatettava, mutta tavoitteen konkretisointi vaatii yhteistä täsmentämistä ja menettelytavoista sopimista.

Turun yliopisto on huolestunut Suomessa jo asuvien maahanmuuttajataustaisten ihmisten vähäisestä ja epätasaisesta hakeutumisesta yliopistokoulutuksen piiriin. Yliopistojen saavutettavuussuunnitelmatyö ja kv-osaajien integraation tukeminen edellyttävät todennäköisesti tehokkaampia toimenpiteitä myös lainsäätäjän

puolelta. Koulutusjärjestelmän tulee kauttaaltaan tukea myös maahanmuuttajataustaisten hakeutumista yliopistoihin. Lisäksi tarvitaan selkeitä kannanottoja ja valtakunnallisia linjauksia, mukaan lukien mahdolliset lainsäädäntömuutokset, siitä, miten osana yhdenvertaisuustyötä voitaisiin edistää yliopistoissa selkeästi vähemmistönä olevien ryhmien läpäisyä opiskelijavalinnoissa ja opinnoissa etenemistä. Huomiota on kiinnitettävä myös toisen polven maahanmuuttajien pääsyä korkeakoulutuksen pariin. Perus- ja toisen asteen opinto-ohjauksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, millaisille urapoluille maahanmuuttajataustaisia nuoria ohjataan.

Helsingin yliopisto esittää, että tilastointia tulisi parantaa. Korkeakouluja hyödyttäisi tieto esim. siitä kuinka moni on kirjoittanut suomi toisena tai ruotsi toisena kielenä ylioppilaskokeissa ja kuinka moni heistä tulee hyväksytyksi. Hyödyllistä olisi myös tietää, mitä muita kieliä kotona puhutaan kuin sitä mikä merkitään viralliseksi äidinkieleksi (äidinkieliä voi olla vain yksi).

Unifi pitää tärkeänä kaikkien opiskelijoiden osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjen kehittämistä. Rinnakkaisia malleja ei pidä rakentaa.

Useat ammattikorkeakoulut esittävät, että kyseessä on iso/uusi tehtävä joka vaatii lisäresursseja (Lapin AMK, OAMK, Diak, Humak, TuAMK, Arcada, SeAMK, Arene). Lausunnoissa nostetaan esiin myös, että rinnakkaisia osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen malleja ei pidä luoda vaan samojen menettelyjen tulee koskea kaikki opiskelijoita ja jatkuvan oppimisen palveluiden käyttäjiä - tunnistetaan koulutustarpeet ja erilaiset taustat ja kehitetään koulutustarjontaa vastaamaan tarpeita.

Opetushallituksen mukaan kehittämistavoite on keskeinen. Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden ja myös hakijoiden opintojen tunnistaminen ja tunnustaminen on Karvin ”Taustalla on väliä” -arvioinnissa havaittu keskeinen kehittämisen tarve, jotta korkeakouluopintoihin pääsyyn ja opintojen etenemiseen liittyviin kysymyksiin mm opiskelijoiden tarvitseman tuen suhteen voidaan korkeakouluissa tarttua. Tästä arvioinnin suosituksesta on korkeakouluissa käyty paljon keskustelua. Aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien opiskelijoiden tunnistaminen ei näyttäydä korkeakouluille yksinkertaisena. Kehittämistavoitteen ehdotus toimintamallin kehittämisestä voikin tästä syystä olla hyvä lähestymistapa.

SLL pitää erittäin tärkeänä nivelvaiheisiin liittyvien haasteiden purkamista saavutettavuuden lisäämiseksi. Tärkeää on esimerkiksi purkaa ennakkokäsityksiä ja rodullistettuja olettamuksia opetus- ja ohjaushenkilöstössä alemmilla koulutusasteilla. On tärkeää myös kohdata ryhmän edustajat yksilöinä ja toteuttaa jokaisen henkilökohtaiset tarpeet tuelle yksilöllisesti.

SYL esittää, että kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen ohjaus on yksi konkreettinen tapa edistää koulutuksen saavutettavuutta nivelvaiheessa toisen ja korkea-asteen välillä.

SAMOK pitää tavoitetta tärkeänä saavutettavuuden edistämisen kannalta, mutta toteutustavat vaativat huolellista pohdintaa, sillä riskinä voi olla mm. etninen profilointi. Näkisimme ensisijaisena toteutustapana kysyä opiskelijalta itseltään taustasta ja tuen tarpeesta. Tavoite vaatii myös taustatiedon säilyttämistä opiskelijasta, joten toteutus on mietittävä erityisen huolellisesti.

Allianssi nostaa esiin, että myös hyvä huomioida, että kansainvälinen tutkinto-opiskelija, joka on EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten maiden kansalainen, saa valmistuttuaan oleskeluluvan Suomeen vain vuodeksi. Kotoutumisen osalta prosessi olisi järkevää aloittaa jo opintojen alkuvaiheessa, eikä vasta sen jälkeen. Kannatettavaa olisi esimerkiksi suomen tai ruotsin kielen verkkokoulutus, jota Suomeen muuttava kansainvälinen opiskelija voisi hyödyntää jo ennen Suomeen muuttamista. Lisäksi pidämme tärkeänä, että Suomeen opiskelemaan muuttavat maahanmuuttajat saisivat kielen lisäksi konkreettista tietoa suomalaisesta kulttuurista, viranomaisista ja työelämästä.

ESOK-verkosto toteaa, että tämä voi olla hyvä tavoite, mutta ei päde kaikkiin ryhmiin, esim. vammaisuuden kohdalla on myös tietoturvakysymys. Ongelmana on tunnistaminen - ihmiset eivät saa itse päättää, mihin ryhmään kuuluvat, jonka seurauksena voivat myös ryhtyä välttämään järjestelmää. Huomioitava myös muodostuuko tästä rekisteri? Ryhmien tunnistaminen tärkeämpää kuin yksittäisten opiskelijoiden poimiminen - yhdenvertaisuus lähtökohtana.

Kansanopistoyhdistys pitää hyvänä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kehittämistä. Valtakunnallinen Koski-tietojärjestelmä laajenee sisältämään myös vapaassa sivistystyössä suoritettujen koulutusten tietoja elokuusta 2021 alkaen. Koski-järjestelmän käyttöönoton myötä vapaassa sivistystyössä hankittu osaaminen tulee aiempaa näkyvämmäksi ja sitä voidaan tarkastella myös korkeakoulutuksen näkökulmasta.

Tavoite 44: Korkeakoulut tarjoavat monipuolisesti pätevyitysmiskoulutuksia. Eri hallinnonalojen ja korkeakoulujen yhteistyönä selvitetään pätevyitysmiskoulutuksen tarjonta, tarjonnan kehittämistarpeet ja toiminnan vakiinnuttaminen.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 44: Korkeakoulut tarjoavat monipuolisesti pätevyitysmiskoulutuksia. Eri hallinnonalojen ja korkeakoulujen yhteistyönä selvitetään pätevyitysmiskoulutuksen tarjonta, tarjonnan kehittämistarpeet ja toiminnan vakiinnuttaminen.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	3	5	1	0	0	1,8
Ammattikorkeakoulut	9	6	1	0	0	1,5
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	0	1	0	0	1,3
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	3	0	0	0	1,2
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	2	1	0	0	0	1,3
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	42	16	3	0	0	1,4

Tavoitetta kannatetaan laajasti.

Useissa lausunnoissa nostetaan esiin ongelmallinen tilanne jossa erityisesti sosiaali- ja terveysalan pätevyitysmiskoulutusta on hoidettu projektirahoituksella, eikä toiminta ole vakiintunut.

Jyväskylän yliopisto nostaa esille, että toimintaa on jo osin vakiinnutettu (vrt. Tampereen yliopiston pätevyitysmiskoulutus opettajille ja Lääkäriksi Suomeen –koulutus lääkäreille ja hammaslääkäreille), mutta myös sen rahoituksellinen jatkuvuus tulee varmistaa.

Itä-Suomen yliopiston mukaan pätevyitysmiskoulutuksien tarjoaminen edellyttää lisäresursseja.

Lapin ammattikorkeakoulu toteaa, että korkeakoulut toteuttavat tätä, mutta rahoituksen löytäminen ei ole helppoa. Esim. ulkomaalaistaustaisen hoitohenkilöstön pätevöitymiskoulutuksia on toteutettu projektirahoitusten turvin.

Oulun ammattikorkeakoulu sanoo, että tämä voi vaatia korkeakouluille lisää resurssia. Nykyisin ongelmana on ollut, että esim. ulkomaalaistaustaisen hoitohenkilöstön pätevöitymiskoulutuksia on tehty määräaikaisten projektirahoitusten turvin. Tähän tarvitaan pysyvämpiä ratkaisuja.

Samoin Diakonia-ammattikorkeakoulu toteaa, että ulkomaalaistaustaisen hoitohenkilöstön pätevöitymiskoulutuksia on tehty määräaikaisten projektirahoitusten turvin ja tarvittaisiin pysyvämpiä resursseja, rahoitusta ja yhtenäisiä toimintamalleja amk:ien kesken.

Savonia on ollut kiinnostunut järjestämään ko. koulutusta. Mikäli laajenisi merkittävästi tarvitaan myös pysyvä rahoitusmalli.

Turun AMK:n mukaan pätevöitymiskoulutukset on saatava pysyväksi osaksi toimintaa erillisrahoituksen sijaan mutta tämä vaatii erillisen resurssin

Arcada anser att detta är eftersträvarsvärt men en resursfråga.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu toteaa, että ammattikorkeakoulut tekevät jo nyt esityksen mukaisia asioita resurssien puitteissa. Ongelmana on ollut, että esim. ulkomaalaistaustaisen hoitohenkilöstön pätevöitymiskoulutuksia on toteutettu määräaikaisten projektirahoitusten turvin, mikä ei turvaa toiminnan jatkuvuutta.

Arene kannattaa. Ammattikorkeakoulut tekevät esityksen mukaisia asioita resurssien puitteissa. Ongelmana on ollut, että esim. ulkomaalaistaustaisen hoitohenkilöstön pätevöitymiskoulutuksia on tehty määräaikaisten projektirahoitusten turvin.

Unifi tukee esitystä. Unifi muistuttaa, että opetuksen ja koulutuksen laadusta on huolehdittava, ja kompleksisessa maailmassa osaamisvaatimukset vain kasvavat, ja ammatillisista pätevyysvaatimuksista on pidettävä kiinni. Olemassa olevia malleja on olemassa, niille tarvitaan pysyvät rahoitusinstrumentit.

Tehy ry toteaa, että tutkintojen tunnustamiseen ja ammattipätevyyden arviointiin on saatava vakiintunut käytäntö maahanmuuttajataustaisten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten ammattioikeuksien saamiseksi Suomessa.

Akava kannattaa maahanmuuttajataustaisia koskevia tavoitteita. Ne edellyttävät korkeakouluilta mittavaa palvelujen kehittämistä, mutta myös henkilöstövoimavarojen lisäämistä. Tehtävät ovat korkeakouluille pysyviä ja liittyvät myös jatkuvan oppimisen palvelujen kehittämiseen, muun muassa osaamisen tunnistamisen kehittämistoimiin. Lisätehtävät vaativat lisäresursointia korkeakouluille

STTK toteaa myös, että tutkintojen tunnustamiseen ja ammattipätevyyden arviointiin on tarpeen luoda vakiintunut käytäntö maahanmuuttajataustaisten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten ammattioikeuksien saamiseksi Suomessa.

KT kuntatyönantajat toteaa, että sosiaali- ja terveysalan korkeakouluopinnoissa oli aikaisemmin valtakunnallinen toimiva pätevöitymispolku EU/ETA-maiden ulkopuolella sote-alan tutkinnon suorittaneille. Tämä erinomainen ja tehokas toimimalli jouduttiin valtakunnallisena ajamaan alas ja jatkamaan vain pääkaupunkiseudulla, kun toimintamallille ei löytynyt ministeriöltä rahoituskanavaa. Näiden pätevöitymispolkujen mallien rahoituksen vakiinnuttaminen on olennaista sekä maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseksi, että sosiaali- ja terveysalan työvoimapulaan vastaamiseksi.

Opetushallituksen mukaan pätevyitysmiskoulutusta koskeva kehittämistavoite on tarpeellinen. Lisäksi olisi tarvetta tarkastella paitsi muodollisen pätevyyden tuovien koulutusten, myös laajemmin jatkuvaa oppimista ja työllistymistä tukevan koulutustarjonnan kehittämistarpeita (ulkomaalaistaustaisten, jo aiemmin korkeakoulututkinnon hankkineiden, osaamisen vahvistamista ja työllistymistä tukeviin koulutustarpeisiin – tällä hetkellä Suomessa hakeudutaan usein suorittamaan toista kokonaista korkeakoulututkintoa, voi olla raskas vaihtoehto sekä opiskelijan että yhteiskunnan näkökulmasta).

Tavoite 45: Maahanmuuttajanuorten valintojen monipuolistamiseksi toteutetaan valtakunnallinen pilottihanke, jonka puitteissa tiivistetään korkeakoulujen, toisen asteen oppilaitosten, peruskoulun ja huoltajien yhteistyötä. Varmistetaan, että niiden nuorten vanhemmilla, jotka eivät tunne suomalaista koulutusjärjestelmää ja koulutuspolkuja, saavat tarvittavan ymmärryksen ja tuen nuorten valintojen tukemiseen.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 45: Maahanmuuttajanuorten valintojen monipuolistamiseksi toteutetaan valtakunnallinen pilottihanke, jonka puitteissa tiivistetään korkeakoulujen, toisen asteen oppilaitosten, peruskoulun ja huoltajien yhteistyötä. Varmistetaan, että niiden nuorten vanhemmilla, jotka eivät tunne suomalaista koulutusjärjestelmää ja koulutuspolkuja, saavat tarvittavan ymmärryksen ja tuen nuorten valintojen tukemiseen.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	3	3	3	0	0	2,0
Ammattikorkeakoulut	3	1	11	0	0	2,5
Unifi ja Arene	1	0	1	0	0	2,0
Opiskelijajärjestöt	7	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	6	2	0	0	0	1,3
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	9	3	1	0	0	1,4
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	35	9	16	0	0	1,7

Tavoitetta kannatetaan, joskin useat ammattikorkeakoulut eivät vastusta eivätkä kannata.

Tampereen yliopisto pitää tavoitetta erittäin tärkeää ja kannatettavaa. Pilotti on keskeistä toteuttaa yhdessä kuntien kanssa. Maahanmuuttajataustaiset perheet tarvitsevat selkeää tietoa kielitaidon merkityksestä ja koulutuspolkuun vaikuttavista seikoista. Vanhemmilla on keskeinen rooli lasten ja nuorten koulutusta koskevissa valinnoissa. Pilottihankkeessa on kiinnitettävä erityistä huomiota kielitaidon merkitykseen myös vanhempien näkökulmasta.

Jyväskylän yliopisto pitää tavoitetta tärkeänä, mutta ei ota kantaa toteutustapaan.

Lapin ammattikorkeakoulu toteaa, että on [korkeakouluja] enemmän yhteiskunnan ja viranomaisten tehtävä. Korkeakoulut luonnollisesti mukana.

Helsingin yliopisto pitää aloitetta erittäin kannatettavana. Korkeakoulut voivat tukea hanketta esimerkiksi tuottamalla eri alojen verkkoaineistoja (mm. tutustumiskurssit).

Arcada anser att detta är ytterst välkommet, i synnerhet med tanke på integration på svenska, som av olika orsaker inte fått tillgång till projektfinansiering för gränsöverskridande samarbeten som främjar integration. Viktigt också att tänka på att samma initiativ behövs med tanke på andra underrepresenterade grupper i samhället.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu toteaa, että ehdotettu hanke sinänsä on tavoitteiltaan kannatettava, koska monissa kulttuureissa vanhemmilla/huoltajilla on huomattava rooli nuorten koulutusvalinnoissa (mahdollisesti suurempi kuin suomalaisessa kulttuurissa). Käytännössä yhteisen kielen puuttuminen saattaa muodostua haasteeksi. Kaikki maahanmuuttajavanhemmat eivät puhu suomea, ruotsia tai englantia.

Suomen lukiolaisten liiton mukaan pilottihanke on kannatettava esitys. Hankkeessa voisi olla tarpeellista huomioida myös muut aliedustetut ryhmät. Perhetaustan vaikutus koulutusvalintoihin ja korkeakoulutukseen hakeutumiseen on merkittävä, joten yhteistyö huoltajien sekä myös peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa on erittäin tärkeää.

Tehy ry pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa (amk) opiskelijavalinta perustuu valtakunnalliseen pääsykokeeseen, joka sisältää myös alalle soveltuvuuden arviointia (mukaan lukien tulevan ammatin kielitaitovaatimukset). Sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa on huomioitava tulevan ammatin edellyttämät vaatimukset alalle soveltuvuudesta. SORA-lainsäädäntöä tulee kehittää niin, että soveltumattomuutta voidaan arvioida opintojen alussa ja sen aikana. Avoimen amk-väylän kautta tutkinto-opiskelijaksi siirtyvien alalle soveltuvuus tulee myös arvioida.

Akava toteaa, että maahanmuuttajataustaisia koskevat tavoitteet ovat kannatettavia. Pilottihankkeen toteuttaminen kaikkien toimijoiden välisenä yhteistyönä on tärkeää koulutuspolkujen monipuolistamiseksi. Tämä edellyttää lisäresursointia niin korkeakouluille kuin muille koulutuksenjärjestäjille.

YLL:n mielestä tärkeää olisi varmistaa myös se, että perus- ja toisen asteen opinnoissa saavuttamansa oppimistulokset mahdollistaisivat jatko-opintoihin hakeutumisen.

Allianssi nostaa esiin, että on myös tärkeää kiinnittää huomiota nuorten ohjaamiseen ja mahdollisiin piileviin ennakkokäsityksiin. Esimerkiksi Kurki (2018) havaitsi tutkimuksessaan, että maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita ohjataan aktiivisesti hoivatyön pariin, vaikka kiinnostus olisi jossakin muualla. Tietyille aloille ohjaaminen sulkee ulkomaalaistaustaisilta nuorilta urapolkuja.

Opetushallituksen mukaan roolimallien puute samoin kuin kodin ja vanhempien merkitys koulutusvalinnoille nousi Karvin Taustalla on väliä -arvioinnissa esille opiskelijoiden kokemuksissa. Tässä mielessä kehittämisaihe on tärkeä. Pilottihanketta voidaan tukea esimerkiksi Opintopolun kautta.

Suomen kansanopistoyhdistys ottaa esille, että kansanopistoissa opiskelee maahanmuuttajataustaisia nuoria, jotka saavat opintojensa aikana korkeakouluvalmiuksia. Kansanopistojen osaamista tulisi hyödyntää pilottihankkeessa. Kehittämistyössä tulisi myös huomioida muut kohderyhmät, kuten vähemmän kouluttautuneiden ja työttömien vanhempien tuki nuorille heidän koulutusvalinnoissaan. Kansanopistot tulisi ottaa tähän yhteistyöhön mukaan.

Tavoite 46: Korkeakoulut varmistavat, että luottamukselliset häirintäyhdyshenkilöiden palvelut ovat sujuvasti ja viivytyksettä opiskelijoiden käytettävissä. Häirinnän kitkemiseksi (mm. rasistiseksi koettu kielenkäyttö ja kohtelu opetuksessa ja korkeakoulun muissa toiminnoissa) korkeakoulut vahvistavat opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja mahdollisuuksia saada äänensä kuulluksi ja että häirintä ei jatku.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 46: Korkeakoulut varmistavat, että luottamukselliset häirintäyhdyshenkilöiden palvelut ovat sujuvasti ja viivytyksettä opiskelijoiden käytettävissä. Häirinnän kitkemiseksi (mm. rasistiseksi koettu kielenkäyttö ja kohtelu opetuksessa ja korkeakoulun muissa toiminnoissa) korkeakoulut vahvistavat opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja mahdollisuuksia saada äänensä kuulluksi ja että häirintä ei jatku.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	0	1	0	0	1,2
Ammattikorkeakoulut	15	0	0	0	0	1,0
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	0	1	0	0	1,3
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	1	0	0	0	1,1
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	3	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	52	2	2	0	0	1,1

Tavoitetta kannatetaan.

Jotkin korkeakoulut toteavat, että tämä on otettu huomioon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa (ISYO, Lab-AMK)

Turun ammattikorkeakoulu toteaa, että häirintäyhdyshenkilöiden lisäksi tärkeä mahdollistaa häirinnän esiintuominen helposti ja turvallisesti muillakin tavoin. Lisäksi on määriteltävä selkeästi häirintäyhdyshenkilöiden oikeudet ja velvollisuudet, korkeakoulun ja opiskelijakunnan ylläpitovastuut sekä siihen kohdennetut resurssit.

Arcada stöder absolut förslaget men påminner om det faktum att speciellt små högskolor inte har möjlighet att ha en personresurs enkom för detta. När uppgiften sköts vid sidan av flera andra uppgifter lider tillgängligheten.

Suomen lukiolaisten liitto pitää tavoitetta on tärkeänä. Korkeakouluilla tulee olla selkeät ohjeistukset ja vastuut niin häirintätilanteisiin puuttumiseen kuin tilanteiden jatkoseurantaan. Häirintäyhdyshenkilöiden tulee edustaa eri sukupuolia, jotta avun ja tuen hakeminen on helpompaa erilaisille ihmisille. Häirinnän kitkemiseksi on myös tärkeää, että korkeakoulujen yhdenvertaisuussuunnitelmiin kuuluvat turvallisemman tilan periaatteet, jotka toimivat käytöskoodistona koko yhteisölle. Turvallisemman tilan periaatteissa voi

esimerkiksi käsitellä erilaisia syrjinnän ja häirinnän muotoja ja kuinka toimia mahdollisimman yhdenvertaisesti arjessa. Kun periaatteet esitellään esimerkiksi opintojen alussa ja yhteisissä tilaisuuksissa sekä ne ovat näkyvillä korkeakoulun tiloissa ja sivustoilla, on myös häirintään ja syrjintään puuttuminen helpompaa.

OAJ näkee, että tavoite 46 kuuluu tavoitteen 16 sisälle.

Vammaisfoorumi muistuttaa, että vammaiset maahanmuuttajat saattavat kohdata syrjintää ja häirintää myös vammaisuutensa perusteella.

Erilaisten oppijoiden liitto huomauttaa, että tämä tavoite koskee kaikkia opiskelijoita ja siis muitakin vähemmistöryhmiä kuin maahanmuuttotäustaisia.

Tavoite 47: Maahanmuuttotäustaisten opiskelijoiden tarveharkintaisen tuen tarve tulee tunnistaa. Korkeakoulut hakevat aktiivisesti positiivisen erityiskohtelun muotoja, jotka edesauttavat opiskelijoita, erityisesti ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita hakuvaiheessa ja edistävät heidän opintojensa sujumista, kokemustaan osallisuudesta sekä heidän ohjautumistaan työelämään.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 47: Maahanmuuttotäustaisten opiskelijoiden tarveharkintaisen tuen tarve tulee tunnistaa. Korkeakoulut hakevat aktiivisesti positiivisen erityiskohtelun muotoja, jotka edesauttavat opiskelijoita, erityisesti ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita hakuvaiheessa ja edistävät heidän opintojensa sujumista, kokemustaan osallisuudesta sekä heidän ohjautumistaan työelämään.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	2	6	1	0	0	1,9
Ammattikorkeakoulut	3	4	8	0	0	2,3
Unifi ja Arene	1	1	0	0	0	1,5
Opiskelijajärjestöt	4	0	1	1	0	1,8
Ammattiliitot	6	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	2	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	8	2	2	0	0	1,5
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	2	0	1	0	0	1,7
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	29	14	13	1	0	1,8

Tavoitetta kannatetaan, mutta ei yhtä painokkaasti kuin monia muita tavoitteita.

Tampereen yliopisto kysyy, mitä positiivinen erityiskohtelu olisi esimerkiksi hakuvaiheessa ja miten huomioidaan tasapuolinen kohtelu?

Itä-Suomen yliopisto kysyy, onko yliopisto oikein taho tarveharkinnan toteuttajaksi. Positiivisen erityiskohtelun muotojen hakeminen tulee toteuttaa korkeakoulujen yhteistyöverkostoissa kaikkien opiskelijoiden oikeusturvan varmistamiseksi.

Taideyliopisto pitää tavoitetta osittain kannatettavana. Tuen tarve on tärkeä tunnistaa; positiivinen erityiskohtelu on eri asia. Tasa-arvoinen kohtelu vs. positiivinen erityiskohtelu – potentiaaliset ristiriidat tulisi tunnistaa jo yliopistolaissa. Toivomme, että positiivinen erityiskohtelu määritellään tarkemmin, jotta ei tule ristiriitaa. Yliopistolaki edellyttää hakijoiden tasa-arvoista kohtelua.

Vaasan AMK ja Seinäjoen ammattikorkeakoulu toteavat, että tämä edellyttää lisäpanostuksia.

Arcada anser att befintlig lagstiftning påtalar och möjliggör detta. Då det kommer till hur saken sköts i praktiken saknas riktlinjer som stöd för positiv diskriminering, vilket gör att detta inte tillämpas alla gånger då det borde. Högskolorna behöver stöd för att övervinna attityder kring ett förlegat rättvisetänkande

Unifi tukee esitystä siltä osin, kun positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tässä laadukasta ja tarpeellista tukea ja ohjausta hakuvaiheesta koko opintopolun ajalle. Muistutamme kuitenkin, että kaikilla opiskelijoilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet hakeutua opintoihin. Käytössä ei voi olla matalampia vaatimuksia tai muuta tämän suuntaista erityiskohtelua valintaperusteiden osalta, koska se olisi vastoin opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua.

Opetushallituksen mielestä on epäselvää, puhutaanko opiskelijoista vai myös hakijoista. Määritelmä ”ulkomaalaistaustainen opiskelija hakuvaiheessa” on ristiriitainen, koska opiskelijan status edellyttää opiskeluoikeutta, jota hakija vasta hakee. Kannatamme positiivisen erityiskohtelun ajattelua opiskelijoihin liittyen, suhtaudumme varauksella positiivisen erityiskohtelun käyttöön opiskelijavalinnassa.

SLL pitää tärkeänä yksilöllisen tuen mahdollistamista maahanmuuttotautaisille opiskelijoille, jota voidaan toteuttaa yhdenvertaisuuslain mukaisen positiivisen erityiskohtelun luomien mahdollisuuksien kautta.

SYL toteaa, että yhdenvertaisuuslain mukaisen positiivisen erityiskohtelun luomia mahdollisuuksia tulee hyödyntää aktiivisesti osana erilaisten vähemmistöryhmien tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteuttamista.

Tampereen yliopiston ylioppilaskunta huomauttaa, että tavoite on lähes samansisältöinen tavoitteen 43 kanssa ja kysyy, tulisiko tavoitteet yhdistää? Opintojen aikana korkeakoulun tulee varmistaa opiskelijoiden osallisuuden kokemusten kehittyminen yhdessä opiskelijatoimijoiden, kuten ylioppilaskunnan, opiskelijakunnan tai -järjestön kanssa.

Akava toteaa, että maahanmuuttajataustaisia koskevat tavoitteet ovat kannatettavia. Ne edellyttävät korkeakouluilta mittavaa palvelujen kehittämistä, mutta myös henkilöstövoimavarojen, esimerkiksi opetushenkilöstön sekä kuraattorien, psykologien ja terveydenhoitajien, lisäämistä. Tehtävät ovat korkeakouluille pysyviä ja liittyvät myös jatkuvan oppimisen palvelujen kehittämiseen, muun muassa osaamisen tunnistamisen kehittämistoimiin. Lisätehtävät vaativat lisäresursointia korkeakouluille

YLL:n mielestä tämä käytäntö on osaltaan ristiriidassa tutkinto- ja laatuavoitteiden kanssa ja saattaa aiheuttaa ongelmia näiden toteutumiseen.

Suomenopettajat ry kysyy, sisältyykö tähän kielitaidon opintojen aikainen tukeminen sen sijaan, että kielitaito olisi sisäänpääsyä rajoittava tekijä?

ESOK-verkoston näkemyksen mukaan tavoite on kaikkia koskeva, ei vain maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita koskeva. Eli laajennettava koskemaan kaikkia, esim. opiskelijoita, joilla on oppimisvaikeuksia. Ensimmäinen lause on tärkeä. Tärkeää on, että kuvataan tarveharkintaisen tuen tarpeen tunnistaminen. Tämä tarkoittaa myös resursseja. Tavoite on myös ohjauksen kysymys eri kouluasteiden näkökulmasta.

Myös erilaisten oppijoiden liitto toteaa, että tavoitteen tulisi koskea myös muita korkeakoulutuksessa aliedustettuja ryhmiä.

Tavoite 48: Kotimaisten kielten opintojen tulee tukea akateemisen kielitaidon kehittymistä koko opintopolun ajan. Korkeakoulut tunnistavat maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden asiantuntijatason kielen kehittymiseen liittyvät tarpeet, suunnittelevat johdonmukaisesti eteneviä opintopolkuja opiskelijan kielelliselle kehitymiselle ja takaavat opiskelijoille tarpeita vastaavan kieliopetuksen saatavuuden. Korkeakoulut tarjoavat edistyneemmän tason S2-opintojen kursseja verkko- ja lähiopetuksena ja kieltenopetusta tarjotaan myös oman korkeakoulun ulkopuolisille opiskelijoille

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 48: Kotimaisten kielten opintojen tulee tukea akateemisen kielitaidon kehittymistä koko opintopolun ajan. Korkeakoulut tunnistavat maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden asiantuntijatason kielen kehittymiseen liittyvät tarpeet, suunnittelevat johdonmukaisesti eteneviä opintopolkuja opiskelijan kielelliselle kehitymiselle ja takaavat opiskelijoille tarpeita vastaavan kieliopetuksen saatavuuden. Korkeakoulut tarjoavat edistyneemmän tason S2-opintojen kursseja verkko- ja lähiopetuksena ja kieltenopetusta tarjotaan myös oman korkeakoulun ulkopuolisille opiskelijoille						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	4	5	0	0	0	1,6
Ammattikorkeakoulut	6	6	4	0	0	1,9
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	5	2	0	0	0	1,3
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	1	0	0	0	1,5
Muut järjestöt	9	1	2	0	1	1,7
Ministeriöt	0	0	0	0	0	
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	39	16	6	0	1	1,5

Tavoitetta kannatetaan.

Helsingin yliopisto kysyy, millä perusteella yllä mainitaan vain S2-opinnot, ei R2-opintoja?

Itä-Suomen yliopisto toteaa, että yliopistojen hakukelpoisuuksia [kielitaitovaatimuksia] on uudistettu ja esimerkiksi suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -ylioppilastutkinnon arvosana A takaa hakukelpoisuuden. Tämä tavoite puuttuu kv-opiskelijoiden ja tutkijoiden osuudesta kokonaan. Tämä on hyvin ristiriitaista, kun kuitenkin halutaan kohderyhmän työllistyvän 75 prosenttisesti suomalaisille työmarkkinoille oman alansa töihin. Nähtävissä ja uhkana on se, että akateeminen loppututkinto johtaa suorittavan tason töihin, jos tähän tavoitteeseen ei kiinnitetä huomiota (ks. esim. Strömmer 2017).

Aalto yliopisto toteaa, että suomen kielen oppiminen on tärkeää, koska työyhteisöissä vapaamuotoinen sosiaalinen vuorovaikutus tapahtuu suomeksi, vaikka samaan aikaan alan akateeminen substanssi on osattava englanniksi. Etenevät opintopolut ovat tärkeitä kieliopinnoissa.

Aalto-yliopisto on sopinut ministeriön kanssa tarjoavansa kansainvälisille opiskelijoille suomen/ruotsin koulutusta ja uudenlaisia kielen oppimisen muotoja. Yliopisto kehittää ja tarjoaa yhteistyörakenteissa edistyneemmän tason S2-opintojen kursseja ja ulottaa kielitarjonnan myös oman korkeakoulun ulkopuolisille edistyneemmän tason S2-opetusta tarvitseville opiskelijoille sekä korkeakoulujen kansainväliselle henkilöstölle.

Arcada som SIMHE högskola välkomnar vi detta mål, eftersom vi länge identifierat att språkkunskaperna är den viktigaste enskilda orsak till att inte placera sig i arbetslivet efter fullgjorda studier. Vi förhåller oss dock skeptiska till att det nu läggs ytterligare krav på högskolorna, utan att alls diskutera resursering. Högskolorna kan inte ta på sig ansvar för att lösa problemet med integration av invandrade vid sidan av alla andra uppdrag som högskolor har, utan separat finansiering. Att språkstödsåtgärder nu finansieras genom projektmedel leder inte till varaktig förändring.

Useat korkeakoulut nostavat esiin tavoitteeseen liittyvän resurssitarpeen (Arcada, VAMK, HAMK, TAMK)

Unifi tukee esitystä, mutta muistuttaa kuitenkin, että kielenopiskelu ja -opetus kannattaa, ja tulee tehdä eri toimijoiden yhteistyönä, ei pelkästään yliopistojen toimesta.

Tampereen ylioppilaskunta pitää S2-opintojen laajaa tarjontaa tärkeänä, ja niiden rinnalla tulisi tarjota myös edistyneitä suomen kielen opintoja kansainvälisille tutkinto-opiskelijoille, mielellään B2-tasolle asti ja toivoo selvennystä sille, mitä ryhmää korkeakoulun ulkopuolisilla opiskelijoilla tarkoitetaan. TREY katsoo, että alumni kouluttautumis-oikeutta tulisi edistää erityisesti kansainvälisistä tutkinto-ohjelmista valmistuneilla opiskelijoilla.

Aalto-yliopiston ylioppilaskunta esittää, että myös englannin opiskelumahdollisuuksiin on myös panostettava. Englannista on valtavasti etua työelämässä, mutta silti esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset tai alemmista yhteiskuntaluokista tulevat ovat huonommassa asemassa oppia sitä.

SAMOK nostaa esiin, että "Takaavat opiskelijoille tarpeita vastaavan kieliopetuksen saatavuuden" on mielestämme erityisen tärkeä huomio tässä tavoitteessa, sillä tulee tunnustaa se, että Suomessa on monia työpaikkoja, joissa suomen tai ruotsin kielen taidon tarve on hyvin minimaalinen.

Suomenopettajat ry. pitää hienona, että tavoitteet maahanmuuttotustaisten tarpeiden huomioimiseen liittyen ovat monipuolisia. Eksplisiittisesti kieleen liittyy kuitenkin vain tavoite 48. On tärkeää, että tavoitteena on turvata kotimaisten kielten opinnot akateemisen kielitaidon kehittymisen tukena koko opintopolun ajan. Mielestämme kieleen liittyvät tavoitteet saisivat kuitenkin olla laajemmat. Erityistä huomiota tulee mielestämme kiinnittää siihen, että 1) maahanmuuttotustaisten on mahdollisuuksia kehittää suomen tai ruotsin kielen taitoja laadukkaasti jo ennen korkeakouluopintoja, 2) korkeakouluopintoihin hakeuduttaessa liian korkealle asetetut kielitaitovaatimukset eivät saa asettua esteeksi sisäänkäymälle vaan opintojen alussa on oltava mahdollisuus kielitaidon kehittämiseen ja 3) korkeakouluopintojen aikana tarjotaan riittävä määrä mielekästä suomen tai ruotsin kielen opetusta erityisesti omaan koulutusalaan liittyen asiantuntijatasoisen kielitaidon kehittämiseksi.

Tehy ry huomauttaa, että erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön tehtäviin johtavissa tutkintokoulutuksissa tulee kiinnittää huomio riittävään suomen ja/tai ruotsin kielen taidon saavuttamiseen koulutuksen aikana, jotta asiakas- ja/tai potilasturvallisuus ei vaarannu työelämäharjoittelun aikana tai hänen siirtyessä työelämään.

Myös STTK toteaa, että työelämässä tarvittavan riittävän kielitaidon saavuttamisen merkitys korostuu erityisesti ammattiteissa, joihin liittyy erityisiä työturvallisuuteen tai asiakas- tai potilasturvallisuuteen liittyviä vaatimuksia.

Akavan mukaan kotimaisten kielten osaamiseen tulee kiinnittää korkeakouluopinnoissa nykyistä enemmän huomiota. Maahanmuuttotasaisten opiskelijoiden kielitaidon vahvistamiseen tulee lisätä voimavaroja ja tukitoimia vahvistaa kunnianhimoisesti asetettuun tavoitteeseen pääsemiseksi. Yksilöllisen ohjauksen ja tuen lisääminen kasvattaa resurssien tarvetta.

Suomen kansanopistoyhdistys toteaa, että tarvitaan uudenlaisia kumppanuuksia maahan muuttaneiden palvelujen rakentamisessa. Vapaan sivistystyön opinnoissa järjestetään jo kuvattua tarjontaa, joten sitä ei tarvitse luoda uudestaan. Päällekkäisten toimintojen luomisen sijasta tulisi rakentaa kumppanuuksia korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten välille.

Digipalvelulain valvonnasta vastaava Etelä-Suomen aluehallintovirasto kannattaa huomion kiinnittämistä kielelliseen saavutettavuuteen, vaikka kielellinen ymmärrettävyys ja esimerkiksi selkokieli eivät kuulu digipalvelulain vaatimuksiin. Ymmärrettävä ja selkeä kieli tukee palvelujen käyttöä ja uuden kielen oppimista. Lisäksi saavutettavuusvaatimusten mukainen videoiden tekstittäminen helpottaa esimerkiksi uuden kielen oppimista

Tavoite 49: Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa osaltaan, että lainvalmistelussa ja lakien toimeenpanossa huomioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla YK:n vammaisyleissopimuksen mukaiset velvoitteet ja edistää YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman toteutusta.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 49: Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa osaltaan, että lainvalmistelussa ja lakien toimeenpanossa huomioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla YK:n vammaisyleissopimuksen mukaiset velvoitteet ja edistää YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman toteutusta.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	1	1	0	0	1,3
Ammattikorkeakoulut	15	0	1	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	8	0	0	0	0	1,0
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	1	0	0	0	1,1
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	57	3	2	0	0	1,1

Tavoitetta kannatetaan.

Turun yliopisto nostaa esiin, että YK:n vammaissoleissopimuksessa on koulutusta koskeva artikla, jossa todetaan korkeakoulutuksesta seuraavaa: ”Sopimuspuolet varmistavat, että vammaisille henkilöille annetaan syrjimättä ja yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus yleiseen kolmannen asteen koulutukseen,

ammattikoulutukseen, aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen. Tätä varten sopimuspuolet varmistavat, että vammaisia henkilöitä varten tehdään kohtuulliset mukautukset.” Tavoitteeseen tulisi lisätä maininta kohtuullisista mukautuksista.

Akava korostaa YK:n vammaisyleissopimuksen merkitystä ja sen toimeenpanon vahvistamista myös luonnoksen vammaisia henkilöitä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Se huomauttaa, kuinka erityisesti yhdenvertaisuuslaki ja sen tehokas toimeenpano sekä siihen tehtävä osittaisuudistus ovat merkittäviä työn kannalta. Ehdotettujen toimien osalta on tärkeää, että niiden saavuttamiseksi turvataan riittävä resursointi.

ESOK –verkosto toteaa, että korkeakoulut edistävät kaikkien ihmisten yhdenvertaisuutta. Luokittelu eri ryhmiin kapeuttaa näkökulmaa. Lainsäädäntö on pohja koko saavutettavuussuunnitelmalle. Sanamuotoa tarkoituksenmukaisella tavalla, tulisi tarkentaa, että noudatetaan. Lähtökohtana on ihmisoikeussopimus - YK:n vammaissopimus on yksi saavutettavuussuunnitelman taustalla oleva velvoittava taustasopimus. Vammaiset eivät ole erillinen luokka vaan kyse yhdenvertaisuuskysymys, ihmisoikeusperusteisuus.

Vammaisfoorumi pitää myönteisenä YK:n vammaissopimuksen velvoitteiden ja toimintaohjelman toteutusta. Vammaisfoorumi edellyttää, että Opetus- ja kulttuuriministeriö osallistaa vammaisjärjestöt lainvalmistelussa ja lakien toimeenpanossa. Vammaisfoorumi haluaisi tietää, mitä ymmärretään YK:n vammaissopimuksen mukaisten velvoitteiden huomioimisella tarkoituksenmukaisella tavalla lainvalmistelussa ja lakien toimeenpanossa. Vammaisfoorumi haluaa varmistua, että YK:n vammaissopimuksen mukaiset velvoitteet huomioidaan täysin ja ehdoilla. YK:n vammaissopimuksen tulee ohjata lainvalmistelua ja lakien toimeenpanoa.

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf påpekar att FN:s funktionshinderskonvention har varit lagligt bindande i Finland sedan 10.6.2016 och förpliktar samtliga förvaltningsområden. SAMS välkomnar att FN:s funktionshinderskonvention beaktas som styrdokument inom utbildningen och dess utveckling.

Tavoite 50: Korkeakoulut edistävät vammaisten henkilöiden yhdenvertaista osallistumista korkeakoulutukseen lisäämällä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista.

Yhteenveto numeerisista vastauksista, tavoite 50: Korkeakoulut edistävät vammaisten henkilöiden yhdenvertaista osallistumista korkeakoulutukseen lisäämällä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista.						
	1	2	3	4	5	
	kannattaa tavoitetta täysin	pitää tavoitetta osittain kannatettavana	ei vastusta eikä kannata tavoitetta	vastustaa tavoitetta osittain	vastustaa tavoitetta täysin	painotettu keskiarvo vastauksista 1-5
Yliopistot	8	2	0	0	0	1,2
Ammattikorkeakoulut	14	2	0	0	0	1,1
Unifi ja Arene	2	0	0	0	0	1,0
Opiskelijajärjestöt	6	0	1	1	0	1,6
Ammattiliitot	7	1	0	0	0	1,1
Työnantajajärjestöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut järjestöt	10	2	0	0	0	1,2
Ministeriöt	1	0	0	0	0	1,0
Muut viranomaiset	4	0	0	0	0	1,0
muut (yksityishenkilöt)	1	0	0	0	0	1,0
Yhteensä	54	7	1	1	0	1,2

Tavoitetta kannatetaan.

Tampereen yliopisto toteaa, että joillakin aloilla vammat tai toimintarajoitteet voivat estää osaamistavoitteiden saavuttamisen.

Turun yliopisto huomauttaa, että tavoitteesta ei selviä, kenen tietoisuutta pyritään lisäämään: vammaisten henkilöiden, koulutuksen järjestäjän, korkeakoulun henkilöstön vain jonkun muun. Tietoisuuden lisääminen sinällään ei yksinään riitä turvaamaan minkään ryhmän yhdenvertaista osallistumista, vaikka se onkin merkittävä keino. Lisäisimme tähän YK vammaissopimuksen tekstistä lainaten, myös kohtuullisten mukautusten toteuttamisen.

Hämeen ammattikorkeakoulu huomauttaa, että tavoite on kannatettava, mutta vastuu sen toteuttamisesta ei voi olla yksinomaan korkeakoulujen vastuulla. Korkeakoulujen tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyö kattaa kaikki ihmiset ja erityisryhmät (ei vain vammaiset).

Tampereen ylioppilaskunta kysyy, miksi miksei näissä kummassakaan [tavoitteet 49 ja 50] ole toimenpiteitä? Kaikissa muissa on pitkä lista välivaiheista ja asioista joiden avulla nämä tavoitteet toteutetaan ja näissä ei ole mitään? Ei ole mainintaa edes henkilöstön kouluttamisesta.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta kaipaa kohtaan konkretiaa. Esimerkiksi: "Henkilökunta perehdytetään www.esteettatoihin.fi sivustoon, joka on luotu vammaisten korkeakouluopiskelijoiden työelämään siirtymisen tueksi."

SYL ja Suomen Lukiolaisten Liitto nostavat esiin, että on tärkeää, että erityisesti vammaisia henkilöitä itsejään kuullaan yhdenvertaisen osallistumisen toteutumiseksi tosiasiallisesti. Tieto parhaista käytännön tarpeista on vammaisilla henkilöillä itsellään.

Aalto-yliopiston ylioppilaskunta toteaa, että monet aiemmin mainituista tavoitteista edistävät vammaisten ja toimintarajoitteisten pääsyä korkeakouluihin, mutta suunnitelma kaipaisi myös tarkempaa tavoitteenasetantaa siinä, miten eri tavalla rajoitteiset ryhmät tunnistetaan ja otetaan huomioon muuten kuin vain lisäämällä tietoutta. Suunnitelman tulee aidosti ohjata vammaisten ja toimintarajoitteisten korkeakouluun pääsyn ja siellä oleilun helpottamiseen.

Tehy ry korostaa, että vammaisten hakijoiden osalta on tärkeää, että he saavat ns. SORA-alojen koulutusten osalta riittävän informaation terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja sen, milloin hakijalta edellytetään siitä korkeakoululle ilmoitettavan. Lisäksi muu opiskelijavalintaa koskeva hakuinformaatio tulee olla saavutettavissa selkeästi osoitetussa paikassa.

Akava korostaa YK:n vammaisyleissopimuksen merkitystä ja sen toimeenpanon vahvistamista myös luonnoksen vammaisia henkilöitä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Se huomauttaa, kuinka erityisesti yhdenvertaisuuslaki ja sen tehokas toimeenpano sekä siihen tehtävä osittaisuudistus ovat merkittäviä työn kannalta. Ehdotettujen toimien osalta on tärkeää, että niiden saavuttamiseksi turvataan riittävä resursointi.

Autismiliiton näkemys, on, että tavoite on liian yleinen. Kenen tietoa lisätään ja mistä oikeuksista? Olisi tärkeää lisätä vammaisten opiskelijoiden tietoa heille kuuluvista oikeuksista, esimerkiksi oikeudesta kohtuullisiin mukautuksiin ja yksilöllisiin opetusjärjestelyihin sekä saatavilla olevasta tuesta. Yksilöllisten opetusjärjestelyjen ja tukitoimien hakemiseen tulee olla selkeät ohjeet ja käytännöt, ja niistä pitää tiedottaa opiskelijoita jo ennen opintojen alkamista (vrt. tavoitteet 20 ja 21).

Erilaisten oppijoiden liitto toteaa, että tietoisuuden lisääminen ei riitä, tarvitaan myös tukea ja palveluja.

Vastaavasti ESOK verkosto huomauttaa, että tietoisuuden lisääminen on tärkeä, mutta tämä ei lisää vielä yhdenvertaisuutta.

Invalidiliitto esittää tavoitetta konkretisoivaksi alakohdaksi, että korkeakoulut hakevat aktiivisesti positiivisen erityiskohtelun muotoja, jotka edesauttavat vammaisia opiskelijoita hakuvaiheessa ja edistävät heidän opintojensa sujumista, kokemustaan osallisuudesta sekä heidän ohjautumistaan työelämään.

Kuuloliitto esittää kritiikin, että tavoite 50 on kirjoitettu hyvin yleisellä tasolla ja sitä voisi tarkentaa esimerkiksi kohderyhmän määrittelyllä, eli kenen tietoisuutta lisätään. Kuuloliitto näkee tietoisuuden lisäämisen tärkeänä kaikissa eri korkeakoulutuksen ammattiryhmissä ja opiskelijoiden kesken. Lisäksi ei riitä, että vammaisten mahdollisuuksia edistetään vaan tavoitteeksi tulee ottaa vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen varmistaminen.